

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΘΕΜΑ:

**«Εθελοντισμός και μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα. Επιτόπια έρευνα
στα Κέντρα Προσωρινής Φιλοξενίας στον Ελαιώνα και στο Ελληνικό»**

Ονοματεπώνυμο: Ευδοκία Βενέτη

A.M. : 0314M017

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Άννα Λυδάκη

Μέλη Επιτροπής: Παναγιώτα Γεωργοπούλου

Χαράλαμπος Οικονόμου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού Προγράμματος Κοινωνιολογίας, με κατεύθυνση «Σύγχρονη Ελληνική και Ευρωπαϊκή κοινωνία», του τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, την επιβλέπουσα της παρούσας μελέτης, καθηγήτρια κ. Άννα Λυδάκη για την πολύτιμη βοήθειά και τις συμβουλές της, καθώς και όλους εκείνους που με στήριξαν, με εκπαίδευσαν, μου συμπαραστάθηκαν καθένας με το δικό του μοναδικό τρόπο κατά τη διαδικασία ολοκλήρωσης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον κ. Μάρκο Παπακωσταντή, καθηγητή του Μεταπτυχιακού προγράμματος Κοινωνιολογίας και εργαζόμενο στο Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, η βοήθεια του υπήρξε καταλυτική για την ολοκλήρωση της έρευνας. Καθώς και όλους εκείνους τους εθελοντές που χωρίς δεύτερη σκέψη συμμετείχαν στην έρευνα και μου χάρισαν τις προσωπικές τους εμπειρίες και σκέψεις για να καταφέρω να φέρω εις πέρας τη συγκεκριμένη έρευνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ:

1. Περίληψη.....	σελ. 4
2. Εισαγωγή.....	σελ. 6
3. Ιστορική αναδρομή εθελοντισμού σε Ευρώπη και Ελλάδα.....	σελ. 8
3.1 Ο εθελοντισμός στην Ευρώπη.....	σελ. 8
3.2 Η ιστορία του εθελοντισμού στην Ελλάδα.....	σελ. 10
4. Εθελοντισμός και εθελοντικές οργανώσεις.....	σελ. 12
4.1 Θεσμικές ιδιότητες εθελοντισμού.....	σελ. 14
4.2 Μορφές και τομείς δράσης εθελοντισμού.....	σελ. 16
4.3 Τι είναι εθελοντής. Δικαιώματα και υποχρεώσεις.....	σελ. 17
4.4 Τα οφέλη των εθελοντών.....	σελ. 18
4.5 Κίνητρα κινητοποίησης των πολιτών για παροχή εθελοντικής εργασίας.....	σελ. 19
5. Το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα.....	σελ. 21
5.1 Η ιστορική εξέλιξη της μετανάστευσης.....	σελ. 21
5.2 Το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα.....	σελ. 22
5.3 Οι κυριότερες πιυχές του κοινωνιστικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας για το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα.....	σελ. 27
5.4 Το Δουβλίνο II και το προσφυγικό.....	σελ. 38
5.5 Η στάση των Ελλήνων απέναντι στο μεταναστευτικό/προσφυγικό.....	σελ. 40
5.6 Η κατάσταση σήμερα/Η συμφωνία Ελλάδας Τουρκίας.....	σελ. 41
6. Η έρευνα.....	σελ. 44
6.1 Η συνέντευξη.....	σελ. 45
6.2 Το δείγμα.....	σελ. 46
6.3 Η διαδικασία της συλλογής δεδομένων.....	σελ. 46
6.4 Τα κριτήρια αξιολόγησης της ερευνητικής εργασίας.....	σελ. 46
6.5 Η επεξεργασία των δεδομένων.....	σελ. 47
7. Παρουσίαση δεδομένων έρευνας και συζήτηση.....	σελ. 48
8. Συμπεράσματα έρευνας.....	σελ. 57
9. Βιβλιογραφία.....	σελ. 58
10. Παράρτημα I.....	σελ. 62
Παράστημα II.....	σελ. 78

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζεται ο θεσμός του εθελοντισμού, όπως αυτός έχει αναπτυχθεί τον τελευταίο περίπου χρόνο στην Ελλάδα, η οποία έχει έρθει αντιμέτωπη με μία πραγματική ανθρωπιστική κρίση. Συγκεκριμένα σκοπός μας είναι η μελέτη της συνεισφοράς του εθελοντισμού στο μεταναστευτικό και προσφυγικό ζήτημα τον τελευταίο περίπου ένα χρόνο.

Στο θεωρητικό κομμάτι, θεωρούμε σκόπιμο, να ξεκινήσουμε την έρευνα κάνοντας μία ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του θεσμού του εθελοντισμού τόσο στην Ελλάδα αλλά και ευρωπαϊκά και συνεχίζουμε αναλύοντας τις έννοιες του εθελοντισμού και του εθελοντή καθώς και τα πλαίσια μέσα στα οποία αυτές ορίζονται και δρουν.

Έπειτα, αναλύουμε το φαινόμενο του μεταναστευτικού και προσφυγικού ζητήματος, με παρουσίαση των ορισμών των εννοιών μετανάστη και πρόσφυγα, καθώς και των ευρωπαϊκών Συνθηκών/Συμβάσεων/Νόμων/εργαλείων/οδηγιών που έχουν θεσπιστεί μέσα στα προηγούμενα χρόνια για το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα, με στόχο τη δημιουργία μιας πλήρους εικόνας πάνω στο τι ακριβώς συμβαίνει και απώτερο σκοπό την πλήρη κατανόηση και διάκριση της έννοιας του “μετανάστη” από αυτήν του “πρόσφυγα” καθώς και της υφιστάμενης κατάστασης. Η διάκριση της έννοιας του πρόσφυγα, που κινδυνεύει η ζωή του από την έννοια του μετανάστη, που επιδιώκει την καλύτερευση της οικονομικής του κατάστασης, μετοικώντας σε άλλη χώρα με προοπτικές, έχει ιδιαίτερη σημασία για την αντικειμενική μελέτη των λόγων και διαστάσεων του προσφυγικού ζητήματος. Επίσης, στο κομμάτι αυτό παρουσιάζουμε μία έρευνα που έγινε σχετικά με την άποψη των Ελλήνων πολιτών απέναντι στο μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα, καθώς και τη συμφωνία της Τουρκίας με την Ε.Ε.

Στη συνέχεια, το έκτο και έβδομο μέρος, αναφέρεται στη μέθοδο που χρησιμοποιήσαμε στην έρευνα, η οποία είναι η συμμετοχική παρατήρηση με συνεντεύξεις ανοιχτού τύπου σε εθελοντές των Κέντρων Φιλοξενίας Ελαιώνα και Ελληνικού, καθώς και την παρουσίαση των σημαντικότερων σημείων των συνεντεύξεων αυτών. Στο σημείο αυτό, είναι σκόπιμο να αναφέρουμε πως για την είσοδό στα ανωτέρω Κέντρα Φιλοξενίας, χρειαστήκαμε ειδική άδεια εισόδου που μας χορηγήθηκε από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Κύριος στόχος της εργασίας, είναι η μελέτη του θεσμού του εθελοντισμού στη σύγχρονη Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα ο ρόλος του εθελοντισμού σε σχέση με το μεταναστευτικό/ προσφυγικό ζήτημα. Έγινε προσπάθεια να προσεγγισθεί ο ρόλος του εθελοντή και να μελετηθούν τα οφέλη καθώς και τα αποτελέσματα του θεσμού στο συγκεκριμένο τομέα και στη κοινωνία γενικότερα. Αλλά και μέσω της επικοινωνίας με τους εθελοντές των Κέντρων Φιλοξενίας, να ακουστούν οι ανησυχίες τους και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά εκτελώντας το έργο τους. Σκοπός μας είναι να γίνει μία μελέτη που να παρουσιάζει τα θετικά αποτελέσματα του εθελοντισμού στην ίδια την κοινωνία και τους πολίτες της, καθώς και να καταγραφούν οι τυχόν ελλείψεις κρατικές ή όχι που υπάρχουν και οδηγούν στην έλλειψη οργάνωσης και στο φαινόμενο των διαρροών σε σχέση με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα.

Λέξεις-Κλειδιά:

- > Πρόσφυγας
- > Μετανάστης

- > **Μεταναστευτικές πολιτικές**
- > **Εθελοντισμός**
- > **Εθελοντής**
- > **Εθελοντικές Οργανώσεις**
- > **Ελλάδα**
- > **Ευρώπη**
- > **Κέντρα Φιλοξενίας**

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αυτό που κατά κύριο λόγο μας απασχόλησε καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, είναι η τεράστια διάσταση που έχει πάρει το μεταναστευτικό /προσφυγικό ζήτημα κατά τον τελευταίο έναν χρόνο στην χώρα μας. Προσπαθώντας να προσεγγίσουμε το φαινόμενο από τη σκοπιά του εθελοντή, ήρθαμε αντιμέτωποι με πάρα πολλές παραλήψεις και προβλήματα, που προκύπτουν από τον ανεπαρκή συντονισμό του κράτους με τις δομές υποστήριξης μεταναστών/προσφύγων. Ας μην ξεχνάμε, πως ο ρόλος των εθελοντών σε περιόδους κρίσης είναι σημαντικότερος και θα πρέπει να τους παρέχεται τόσο εκπαίδευση όσο και οργάνωση. Μέσω των συνεντεύξεων με τους εθελοντές, καταγράψαμε αυτές τις ελλείψεις και τις παρουσιάζουμε σε κεφάλαιο που ακολουθεί.

Παρακάτω θα γίνει μία συνοπτική παρουσίαση των θεματικών με τις οποίες ασχοληθήκαμε στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε τι σημαίνει εθελοντισμός, και συγκεκριμένα το πώς ο εθελοντισμός έχει συμβάλει στη σωστή οργάνωση της χώρας μας σε σχέση με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα.

Στο πρώτο κεφάλαιο, ξεκινάμε κάνοντας μια αναδρομή στη μακρά ιστορία του εθελοντισμού, αρχικά στην Ευρώπη και έπειτα στην Ελλάδα. Ο εθελοντισμός δεν είναι κάτι νέο για την κοινωνία των ανθρώπων, αφού υπήρχε πάντοτε κάθε χρονική περίοδο με διαφορετική μορφή, αλλά πάντοτε με στόχο την αλληλεγγύη και την αγάπη προς την κοινωνία και τους πολίτες της.

Έπειτα, στο κεφάλαιο που ακολουθεί, αναλύουμε τους ορισμούς και τα κύρια χαρακτηριστικά τόσο του εθελοντισμού και των εθελοντικών οργανώσεων όσο και του ίδιου του εθελοντή. Σε μία προσπάθεια να κατανοήσουμε το ρόλο του εθελοντισμού μέσα στην κοινωνία, και στηριζόμενοι πάντοτε στον Χάρτη των “Δικαιωμάτων και Ευθυνών των Εθελοντών” (Παράρτημα II), παρουσιάζουμε όλες τις μορφές εθελοντισμού και εθελοντών που υπάρχουν στην Ελλάδα και που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια. Καθώς και τα κίνητρα όλων αυτών των συμπολιτών μας, που αποφασίζουν να γίνουν εθελοντές.

Στο τρίτο κεφάλαιο, ασχολούμαστε εκτενώς με τις έννοιες του μετανάστη και του πρόσφυγα. Παρουσιάζουμε τα κυριότερα σημεία διεθνών συμβουλίων και συνθηκών αλλά και των εθνικών νόμων, με στόχο την κατανόηση της θέσης των μεταναστών/προσφύγων μέσα στην Ευρώπη αλλά και στην Ελλάδα. Γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων μίας πρόσφατης έρευνας κοινής γνώμης του οργανισμού έρευνας και ανάλυσης Dianoesis, σχετικά με την άποψη των Ελλήνων απέναντι στην ανθρωπιστική κρίση που συμβαίνει στην Ελλάδα. Παρακάτω, αναλύουμε εκτενώς την πορεία ενός μετανάστη/πρόσφυγα από τη στιγμή που θα πέσει στην θάλασσα, μέχρι τη στιγμή που θα μεταφερθεί σε κάποιο κέντρο φιλοξενίας, στηριζόμενοι πάντοτε στις συνθήκες που προαναφέραμε στο κεφάλαιο - και τέλος παρουσιάζουμε τη συμφωνία μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας και το ρόλο της Τουρκίας στην υπόθεση αυτή, καθώς αποτελεί πέρασμα για τους πρόσφυγες/μετανάστες.

Στο επόμενο κεφάλαιο, το οποίο αφορά την έρευνα που κάναμε, αναλύουμε τη μέθοδο που χρησιμοποιήσαμε και τους λόγους που επιλέξαμε τη συγκεκριμένη μέθοδο. Έπειτα, παρουσιάζουμε τον οδηγό συνέντευξης που χρησιμοποιήσαμε στις συναντήσεις μας με τους εθελοντές, το δείγμα με το οποίο ήρθαμε σε επαφή και τον τρόπο που επεξεργαστήκαμε τα δεδομένα που συλλέξαμε.

Το κεφάλαιο που ακολουθεί, αφορά την παρουσίαση των δεδομένων που συλλέξαμε κατά τη συζήτηση μας με τους εθελοντές στα Κέντρα Φιλοξενίας στον Ελαιώνα και στο Ελληνικό. Έπειτα αναλύουμε τις απαντήσεις που πήραμε, παρουσιάζοντας τις πιο αντιπροσωπευτικές πάνω σε κάθε ερώτηση του οδηγού

συνέντευξης. Στο τέλος της ανάλυσης περιεχομένου των συνεντεύξεων, παρουσιάζουμε αναλυτικά τις συνεντεύξεις των δύο συντονιστριών, κ. Χριστίνας Χρηστίδου στον χώρο του Ελληνικού και κ. Ιωάννας Μπέκιου στον χώρο του Ελαιώνα που αφορούν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα των δομών.

Και στο τελευταίο κεφάλαιο της έρευνας, αναλύουμε τα συμπεράσματα που βγάλαμε μετά από τις συνομιλίες μας με τους εθελοντές σχετικά με την οργάνωση των εθελοντών στα Κέντρα Φιλοξενίας Ελαιώνα και Ελληνικού.

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

Τον τελευταίο περίπου χρόνο η χώρα μας, αλλά και ολόκληρη η Ευρώπη, έχει έρθει αντιμέτωπη με μία από τις πιο τραγικές ανθρωπιστικές κρίσεις στην ιστορία των ανθρώπων. Ανθρώπων οι οποίοι έχουν εγκαταλείψει τις πατρίδες τους, τα σπίτια τους για να σωθούν και να σώσουν τις οικογένειές τους με την ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο. Και δεν θα μπορούσαν να έχουν την ελπίδα αυτή χωρίς την πολύτιμη βοήθεια που συναντούν από τους εθελοντές. Εθελοντές που χωρίς κανένα όφελος και καμία υποχρέωση δίνουν ό,τι χρειάζεται σε αυτούς τους ανθρώπους είτε αυτοί λέγονται πρόσφυγες είτε μετανάστες. Χωρίς ταυτότητες, θρησκείες και κουλτούρες άνθρωποι βοηθούν ανθρώπους.

Άλλωστε, η ίδια η ετυμολογία της λέξης εμπεριέχει το στοιχείο της προσωπικής επιλογής. Στην ελληνική σχηματίζεται από το θέμα της μετοχής εθέλων, -όντ(ος) του ρήματος εθέλω, το οποίο σημαίνει δύναμαι οικειοθελώς (Μπαμπινιώτης, 2009). Αλλά και στην αγγλική, το volunteer, προκύπτει από το γαλλικό volontair, το οποίο προέρχεται από το λατινικό ρήμα velle που επίσης σημαίνει δύναμαι/θέλω (Webster Dictionary on-line). Ο εθελοντισμός δεν είναι ένα φαινόμενο που δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπήρχε από πάντα στις κοινωνίες των ανθρώπων. Οι ρίζες του ξεκινούν πριν από το μεσαίωνα και αποκτά μία “οργανωμένη” μορφή κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης. Στα επόμενα κεφάλαια θα παρουσιάσουμε την ιστορία του εθελοντισμού τόσο στο χώρο της Ευρώπης όσο και στην Ελλάδα.

3.1 Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ο εθελοντισμός στην Ευρώπη έχει μακρά ιστορία. Η έννοια της προσφοράς στο συνάνθρωπο και της συμμετοχής στα κοινά είναι σύμφυτη με τη ζωή του ανθρώπου και έτσι η ιστορία του εθελοντισμού είναι δύσκολο να αποτυπωθεί με σαφήνεια. Το ιστορικό του εθελοντισμού στην Ευρώπη διαφέρει από χώρα σε χώρα. Ένω ορισμένες χώρες έχουν μακροχρόνια παράδοση στον εθελοντισμό, σε άλλες ο τομέας του εθελοντισμού δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς ή είναι ανύπαρκτος.

Από τη δεκαετία του '70, η πτώση των σοσιαλιστικών καθεστώτων, οι ανεπάρκειες της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, τα δημοσιονομικά προβλήματα, η κρίση του κοινωνικού κράτους, η μοναξιά στις μεγαλουπόλεις και η παγκοσμιοποίηση κατέστησαν την κοινωνία των πολιτών ολοένα και πιο σημαντική. Όπως χαρακτηριστικά λέει ο Anthony Giddens, “το κράτος έγινε πολύ μικρό για τα μεγάλα και πολύ μεγάλο για τα μικρά προβλήματα της ζωής” (Giddens, 2001). Έτσι, η παρακμή του κοινωνικού κράτους και η διακοπή της εξασφάλισης του “συλλογικού αγαθού”, οδήγησε στο να προκύπτουν συνεχώς ανάγκες, τις οποίες το παραδοσιακό κοινωνικό κράτος να μην μπορεί να καλύψει, δημιουργήθηκαν έτσι οι συνθήκες που επέτρεψαν την εμφάνιση των Μ.Κ.Ο οι οποίες στηρίζουν το έργο τους σε μεγάλο βαθμό στις δράσεις των εθελοντών (Σταθόπουλος, 1996).

Από τη βιομηχανική επανάσταση και μετά, η γενίκευση της χρήσης του χρήματος στις συναλλαγές, η ενθάρρυνση του ατομικισμού, η υποβάθμιση των παραδοσιακών κοινοτήτων, η αστυφιλία αλλά και η αυξανόμενη εξάρτηση από το κράτος για την εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών, οδήγησε σε υποβάθμιση της σημασίας της εθελοντικής κοινωνικής προσφοράς στην Ευρώπη. Πάντως μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο εθελοντισμός έδωσε ένα λαμπρό δείγμα κοινωνικής συνεισφοράς. Το 1920 μία ομάδα Αυστριακών, Άγγλων, Γάλλων, Γερμανών και Ελβετών εθελοντών (πρώην στρατιώτες και εχθροί) ξανά έχτισαν ένα χωριό στα περικόρια του Verdun που είχε καταστραφεί στον πόλεμο (Aspen University, 2004). Αυτό το πρώτο διεθνές εργοτάξιο αποτέλεσε την απαρχή του σύγχρονου κινήματος εθελοντισμού Service Civil International (SCI). Το δίκτυο εθελοντικών υπηρεσιών επεκτάθηκε κατά τη

διάρκεια του περασμένου αιώνα ως μια προσπάθεια να οικοδομηθούν σχέσεις φιλίας μεταξύ των νέων των ευρωπαϊκών χωρών. Χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του οικονομικού κραχ του 1929 για να δώσει στους άνεργους νέους τροφή και κατάλυμα μέσω της δραστηριοποίησης τους στη κοινωνική συνεισφορά.

Δυστυχώς, οι αρχικές αξίες που προωθούσε ο ευρωπαϊκός εθελοντισμός δηλαδή η ειρήνη, η δημοκρατία, η ισότητα κ.ά. διαστρεβλώθηκαν από απολυταρχικά καθεστώτα (π.χ. 3^ο Ράιχ) με τρομερά για την ανθρωπότητα αποτελέσματα (labor brigades, στρατόπεδα συγκέντρωσης).

Μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι εθελοντές έπαιξαν σημαντικότατο ρόλο στην ανοικοδόμηση της Ευρώπης και στη δημιουργία διασυνοριακών σχέσεων (ανοικοδόμηση του κέντρου της Βαρσοβίας και κατεστραμμένων από τον πόλεμο χωριών, εθνικών οδών κ.ά.). Ο Ψυχρός Πόλεμος υπέσκαψε το πνεύμα του εθελοντισμού που χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο στον ανταγωνισμό των δύο υπερδυνάμεων της εποχής.

Η UNESCO με τη Συντονιστική Επιτροπή για Διεθνή Εθελοντική Υπηρεσία δημιούργησε εθελοντικά εργοτάξια στις χώρες του Σιδηρού Παραπετάσματος (π.χ Γιουγκοσλαβία, Ουγγαρία, Ρωσία). Στον τρίτο κόσμο, η απελευθέρωση από το αποικιακό καθεστώς οδήγησε σε άνθηση του εθελοντισμού προς τις χώρες αυτές αλλά και δημιουργία δικών τους εθελοντικών οργανώσεων (Anheiner, 2003).

Στη δεκαετία του 1970 δημιουργήθηκε το Πρόγραμμα Εθελοντισμού των Ηνωμένων Εθνών. Από το 1997 η Ε.Ε., έχοντας αντιληφθεί τη σημασία του εθελοντισμού για την ενίσχυση της συμμετοχής στα κοινά και τη δημιουργία της ευρωπαϊκής ταυτότητας συμπεριέλαβε τον εθελοντισμό στις πολιτικές της. Τότε προωθείται ο ρόλος των ευρωπαϊκών σωματείων και των ιδρυμάτων, με έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ενίσχυση της δημοκρατίας με τη συμμετοχή των σωματείων στο καθορισμό των κοινωνικών πολιτικών της Ε.Ε., ενώ προωθείται και η ενεργή ιδιότητα του πολίτη. Ως εθελοντικές δραστηριότητες ορίζονται όλοι οι τύποι εθελοντικής δραστηριότητας, είτε τυπικής, είτε άτυπης που αναλαμβάνει με τη θέλησή του το άτομο κατ' επιλογήν του και με δικά του κίνητρα χωρίς όμως να ευελπιστεί σε οικονομικό όφελος. Ο εθελοντισμός έχει μια πλούσια ιστορία πρωτίστως στις Αγγλοσαξονικές χώρες αλλά και σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και της Ασίας (Σταθόπουλος, 1996).

Η άνθηση όμως του εθελοντισμού και των εθελοντικών οργανώσεων αρχίζει ουσιαστικά από τον 20ο αιώνα. Προς το τέλος μάλιστα του 20ού αιώνα στις περισσότερες προηγμένες κοινωνίες έχει εμπεδωθεί η αντίληψη ότι η εθελοντική δράση διαθέτει την τεχνική δυνατότητα, την απαιτούμενη ενέργεια και την επιτόπια γνώση ώστε να συμβάλει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων. Η επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών θεωρεί (το 2005) ότι ο εθελοντισμός έχει τη δυνατότητα να βοηθήσει τις κυβερνήσεις να παράξουν καλύτερα κοινωνικά προγράμματα και πολιτικές. Το μανιφέστο για τον εθελοντισμό στην Ευρώπη (European Volunteer Centre, 2006) αποφαινεται ότι η εθελοντική δράση αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι του σχεδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επιδίωξή της να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο.

Στην Πρόταση Απόφασης του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού, ο εθελοντισμός θεωρείται «βασική μορφή έκφρασης της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στη δημοκρατία, υλοποιεί ευρωπαϊκές αξίες όπως η αλληλεγγύη και η αποφυγή των διακρίσεων και συμβάλλει στην αρμονική ανάπτυξη των κοινωνιών μας». Διαδραματίζει καίριο ρόλο αφενός «στην κοινωνική συνοχή μέσω των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνει και των δεσμών αλληλεγγύης που δημιουργεί και αφετέρου,

βοηθά τους ίδιους τους εθελοντές μέσω της προώθησης των δεξιοτήτων τους και της προσωπικής τους εξέλιξης». Σήμερα, ο εθελοντισμός στην Ευρώπη αποτελεί αντικείμενο των κοινοτικών προγραμμάτων που προωθούν τη κινητικότητα των Ευρωπαίων πολιτών, όπως το Πρόγραμμα «Νεολαία σε Δράση», το Πρόγραμμα «Δια Βίου Μάθησης» και το Πρόγραμμα «Ευρώπη για τους Πολίτες».

3.2 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μια πρώιμη μορφή του σημερινού Παγκόσμιου Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και της Κοινωνίας των Εθνών αποτελούν οι αμφικτιονίες στην Αρχαία Ελλάδα. Οι αμφικτιονίες αποτελούσαν την πρώτη προσπάθεια που έγινε για να ρυθμιστούν οι σχέσεις μεταξύ των λαών. Είχαν οικειοθελή χαρακτήρα και λειτουργούσαν χωρίς αμοιβή για τους συμμετέχοντες. Αργότερα, ο θεσμός αντικαταστάθηκε από τα κοινά και από τις συμπολιτείες και έτσι οι αμφικτιονίες εξαφανίστηκαν. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε ένα είδος θρησκευτικού συνδέσμου μεταξύ των πόλεων, που έπαιρναν μέρος στις διοργανώσεις που αργότερα μετατράπηκε σε πολιτικό σύνδεσμο, με τη μορφή της σημερινής ομοσπονδίας (Πολυζωίδης, 2006).

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας οι πληροφορίες είναι περιορισμένες. Η εκκλησία διέθετε ένα μεγάλο μέρος των εσόδων της σε φιλανθρωπικούς σκοπούς. Ακόμα, σημαντικότερο ρόλο διαδραμάτιζε και η οικογένεια στην παροχή κοινωνικής προστασίας. Στα χρόνια που ακολούθησαν της Επανάστασης του 1821 μεγάλο μέρος του πληθυσμού βρισκόταν σε άθλια κατάσταση, την οποία το νεοσύστατο τότε κράτος αδυνατούσε να αντιμετωπίσει με τους ελάχιστους πόρους που διέθετε. Βοήθεια παρεχόταν από δωρητές, την εκκλησία και εύπορους πολίτες του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού. Η σταθεροποίηση του νεοελληνικού κράτους οδήγησε στην ανάπτυξη της φιλανθρωπίας ως μιας νέας μορφής κοινωνικής αλλά και ταξικής παρέμβασης. Μάλιστα, το 1854, με την επιδημία της χολέρας που ξέσπασε, δημιουργήθηκαν εθελοντικοί σύλλογοι με σημαντική κοινωνική δράση και ιδρύθηκαν πτωχοκομεία, ορφανοτροφεία και επαγγελματικές σχολές. Η στήριξη τους προήλθε από δωρεές και κληροδοτήματα Ελλήνων του εξωτερικού (Πολυζωίδης, 2006).

Προς το τέλος του 19ου αιώνα, η φιλανθρωπία αποτέλεσε προκάλυμμα για την ανάπτυξη της αντιστασιακής και απελευθερωτικής δράσης. Παραδείγματος χάριν, η φιλόπτωχος που συστάθηκε το 1902 με σκοπό την υποστήριξη του νοσοκομείου Ευαγγελισμού. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή έντονη είναι η παρουσία οργανωμένων φιλανθρωπικών σωματείων, καθώς και χριστιανικών αδελφοτήτων. Το 1910, δημιουργήθηκε το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, ο προσκοπισμός είναι μια εθελοντική, μη πολιτική παιδαγωγική κίνηση για νέους ανθρώπους, ανοικτή σε όλους, χωρίς διάκριση καταγωγής, φυλής ή πίστης, και με σκοπό να συμβάλλει στην ανάπτυξη των νέων σωματικά, διανοητικά, κοινωνικά και πνευματικά μέσω της αλληλεκπαίδευσης με έμφαση στην υπαίθρια ζωή (Πολυζωίδης, 2006).

Κατά την περίοδο του Πρώτου & Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου ιδρύεται το Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης (Π.Ι.Κ.Π.Α.) για ανάπηρα παιδιά με σκοπό να καλύψει τις ανάγκες των παιδιών κατά τη διάρκεια του πολέμου. Το 1932, η Ειρήνη Καλλιγά, σε ηλικία μόλις 21 χρόνων, μαζί με μια ομάδα νέων γυναικών, ίδρυσαν την πρώτη ομάδα Ελληνικού Οδηγισμού. Έτσι, δόθηκε για πρώτη φορά η ευκαιρία σε κορίτσια και νέες γυναίκες να ενστερνιστούν τη φιλοσοφία και τις αρχές του Οδηγισμού και να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους, ώστε να γίνουν ικανά και ελεύθερα μέλη της κοινωνίας. Την περίοδο της κατοχής στην Ελλάδα, κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο

Πόλεμο, ο εθελοντισμός περιορίζεται. Πάλι αρωγός έρχεται η εκκλησία. Με τη λήξη του πολέμου ο εθελοντισμός ελέγχεται από το κράτος και παράλληλα δημιουργούνται οργανώσεις με πολιτικό ή ιδεολογικό προσανατολισμό (Σταθόπουλος, 1996).

Μετά τη μεταπολίτευση, και ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα, αναδύεται η έννοια του πολίτη, ενεργού μέλους της κοινωνίας πολιτών, με αρωγό σε αυτό μεταξύ άλλων τη Γαλλική Επανάσταση (1789). Επιπλέον, εμφανίζονται οι πρώτες πρωτοβουλίες του κράτους να προσεγγίσει τον εθελοντικό τομέα. Το 1989 διαπιστώνεται η πρόοδος που σημειώθηκε στη συνεργασία του κράτους και των εθελοντικών οργανώσεων (Σωτηρόπουλος, 2004).

Κατά τη δεκαετία του 1990 το παγκόσμιο σκηνικό ήταν ήδη διαφορετικό, μετά την κατάρρευση των σοβιετικών καθεστώτων, και αυτό δεν άφησε ανεπηρέαστη και την Ελλάδα. Πολλές νέες οργανώσεις δημιουργούνται τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Οι οργανώσεις αυτές αλλάζουν χαρακτήρα και πλέον λειτουργούν με μία σχέση περισσότερο διαλεκτική με το κράτος. Παράλληλα, πολλές διεθνείς οργανώσεις ανοίγουν παραρτήματα στην Ελλάδα (Greenpeace, W.W.F., Action Aid κ.α.) προσφέροντας ένα πιο δομημένο μοντέλο εθελοντισμού (Παπασπυρόπουλος, 2001).

Το 2002 το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης δρομολογεί εκ νέου προσχέδιο νόμου για τον εθελοντισμό και τις εθελοντικές οργανώσεις. Μάλιστα αναφερόταν ότι: “ο εθελοντισμός νοείται ως μια από τις εκφράσεις της ταχέως αναδυόμενης κοινωνίας των πολιτών, όπου αποτελεί τη λογική που στηρίζεται.” Προκειμένου να συνεργαστούν με τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, οι εθελοντικές οργανώσεις θα έπρεπε να τηρούν μια σειρά από προϋποθέσεις, όπως νομική υπόσταση, διετή εμπειρία στην υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων, οργανωμένη δομή και πόρους που να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητά τους. Επίσης, θα έπρεπε να τηρούν το κριτήριο της ανεξαρτησίας ως προς τη χρηματοδότηση, το κριτήριο της ποιότητας που είχε να κάνει με τη διαδικασία αξιολόγησης (Βασιλόπουλος, 2005).

Το εν λόγω νομοσχέδιο δεν προωθήθηκε ποτέ προς ψήφιση. Ωστόσο, ένα καινούργιο ρεύμα εθελοντισμού αρχίζει να ξεδιπλώνεται στην Ελλάδα. Διαπιστώνεται αύξηση στον αριθμό των Μη Κυβερνητικών εθελοντικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) και στον αριθμό των πολιτών που συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες. Επίσης, παρατηρείται μια μεταστροφή, στις μέχρι πρότινος αντιλήψεις αμφιβολίας και καχυποψίας, προς μια πιο θετική αντιμετώπιση της εθελοντικής προσφοράς.

Σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση έπαιξαν οι Ολυμπιακοί και Παραολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας το 2004. Σύμφωνα με τον ημερήσιο τύπο, έπειτα από έρευνα που έγινε το 2000, υπολογίστηκε ότι ο αριθμός των Μ.Κ.Ο. στην Ελλάδα ανέρχεται στις 3.000. Αν το συγκρίνουμε με τους τουλάχιστον 4.000 οργανισμούς που καταγράφηκαν το 2008 από την Εθνική Υπηρεσία Εθελοντισμού, τότε σίγουρα υπάρχει μια αυξητική τάση στα νούμερα την τελευταία δεκαετία.

Είναι πλέον παραδεκτό, ότι ο εθελοντισμός έχει πάρει τη μορφή δυναμικού στοιχείου κοινωνικής ανάπτυξης και αλλαγής, γιατί έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει σημερινά προβλήματα και ανάγκες με σύγχρονες μεθόδους, γνώσεις και αντιλήψεις (Βουδούρης, 1994).

4. ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

“We make a living by what we get, but we make a life by what we give”

Winston Churchill

Σύμφωνα με την Ελληνική Ομοσπονδία Μη Κυβερνητικών Οργανισμών (www.ngofederation.gr) “εθελοντισμός είναι η πρόθυμη δέσμευση ενός ατόμου να εργαστεί χωρίς αμοιβή για ένα καθορισμένο ή αόριστο χρονικό διάστημα για το γενικό καλό της κοινωνίας”.

Ο εθελοντισμός διευκολύνει την άσκηση ορισμένων κοινωνικών δικαιωμάτων, ενδυναμώνει τη δημόσια σφαίρα και έρχεται να δώσει μια βιώσιμη και έγκυρη απάντηση σε κοινωνικά προβλήματα.

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας προτείνει ως ορισμό της εθελοντικής εργασίας «οποιαδήποτε μη αμειβόμενη και μη υποχρεωτική εργασία, που σημαίνει το χρόνο που αφιερώνουν οι άνθρωποι χωρίς πληρωμή σε δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο ενός οργανισμού ή απ’ ευθείας προς άλλους ανθρώπους εκτός του νοικοκυριού τους.»

Είναι δύσκολο παρόλα αυτά να δοθεί ένας καθολικός ορισμός για τον εθελοντισμό, γιατί είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που αλλάζει διαρκώς όψεις, περιεχόμενο και μεθόδους, ακολουθώντας κάθε φορά τις ανάγκες και τις απαιτήσεις μιας κοινωνίας. Δεν αποτελεί μια στατική έννοια με διαχρονικό περιεχόμενο, αλλά οι υπάρχουσες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες είναι αυτές που το νοηματοδοτούν.

Ετυμολογικά η έννοια του εθελοντισμού προέρχεται από την λατινική λέξη «voluntas» που μεταφράζεται ως θέληση. Ο όρος πρωτοεμφανίστηκε το 1750 και χρησιμοποιήθηκε ως έκκληση προς τους πολίτες να ενταχθούν στον στρατό σε περιόδους έκτακτης ανάγκης (Ζάννης, 2013).

Θα μπορούσε όμως να οριστεί και ως μια δραστηριότητα που αναπτύσσεται από φορείς, οργανισμούς, συλλόγους, ομάδες πολιτών, χωρίς ατομικό κέρδος, προς το συμφέρον και την εξυπηρέτηση των αναγκών, ευαίσθητων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αποκλειστικά για σκοπούς αλληλεγγύης. Ο εθελοντισμός δεν έχει όρια και περιορισμούς και είναι διαχρονικός και ποικιλόμορφος. Είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που μπορεί να πάρει διάφορες μορφές και διαστάσεις, με βάση την κοινωνικό-οικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα μιας κοινωνίας. Σύμφωνα με τους Perstoff και Brandsen (2009), ο τρίτος τομέας περιλαμβάνει τον εθελοντικό τομέα, τον ιδιωτικό μη κερδοσκοπικό, την κοινωνική οικονομία, την κοινωνία των πολιτών.

Επιχειρώντας να κατανοήσουμε την έννοια και το περιεχόμενο του εθελοντισμού είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην έννοια και το ρόλο της «κοινωνίας των πολιτών». Και όταν λέμε «κοινωνία των πολιτών», εννοούμε τον ενδιάμεσο χώρο ανάμεσα στο κράτος και την αγορά. Εννοούμε, με άλλα λόγια, μια κοινωνική περιοχή στην οποία δεν παρεμβαίνει το επίσημο κράτος με τους θεσμούς του, ούτε η ιδιωτική πρωτοβουλία με την έννοια της αμιγούς επιχειρηματικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα, σε ό,τι αφορά τους πολίτες η κοινωνία των πολιτών προϋποθέτει «πολιτικά υποκείμενα με υψηλό βαθμό αυτονομίας κατά τον προσδιορισμό των συλλογικών τους συμφερόντων» (Σημίτη, 2002).

Ο όρος της εθελοντικής οργάνωσης αφορά τις οργανώσεις εκείνες που δημιουργήθηκαν από το κράτος και λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικές οργανώσεις του Τρίτου Τομέα (Τσέλλου Σοφία, Διπλωματική εργασία). Οικονομικά οι οργανώσεις αυτές στηρίζονται από το κράτος για να εξυπηρετούν συλλογικά

συμφέροντα, και τις συναντούμε κυρίως στην Δυτική Ευρώπη.

Οι Μ.Κ.Ο. ορίζονται από την Παγκόσμια Τράπεζα “ως ιδιωτικοί οργανισμοί που ασκούν δραστηριότητα για να απαλύνουν τον πόνο, να προωθήσουν τα συμφέροντα των φτωχών, την προστασία του περιβάλλοντος, την παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών ή αναλαμβάνουν την ανάπτυξη της κοινότητας”. Η ανάπτυξή τους λειτουργεί ως αντίβαρο στη γραφειοκρατική δυσκαμψία των φορέων του δημοσίου τομέα (Στασινόπουλος, 1996).

Τα τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει ο όρος να χρησιμοποιείται για κάθε κοινωφελή οργάνωση που δεν ανήκει στο κράτος. Οι σκοποί των Μ.Κ.Ο. είναι κυρίως ανθρωπιστικοί και αφορούν περιβαλλοντικά ή κοινωνικά προβλήματα, όπως η φτώχεια, ο ρατσισμός, το περιβάλλον κ.λ.π. Από τις πρώτες Μ.Κ.Ο. ήταν ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, ενώ στην Ελλάδα η μεγαλύτερη Μ.Κ.Ο. είναι πιθανώς η αλληλεγγύη της Εκκλησίας της Ελλάδος (Έγγραφο από Ομοσπονδία Εθελοντικών Μ.Κ.Ο. Ελλάδος).

Γενικότερα, οι τομείς στους οποίους ο εθελοντισμός καλείται να διαδραματίσει ενισχυμένο ρόλο είναι η εκπαίδευση, η νεολαία και η έρευνα, ο πολιτισμός και ο αθλητισμός, το περιβάλλον, η υγεία και η κοινωνική φροντίδα, η προστασία των καταναλωτών, η ανθρωπιστική βοήθεια, η ισότητα των ευκαιριών, η αναπτυξιακή πολιτική και οι εξωτερικές σχέσεις (Kramer, 2000).

Στα πλαίσια αυτά, το «Ευρωπαϊκό Έτος για τον Εθελοντισμό 2011» ενθαρρύνει και υποστηρίζει, κυρίως μέσω της ανταλλαγής εμπειρίας και ορθών πρακτικών, τις προσπάθειες «που καταβάλλουν τα κράτη μέλη, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές και η κοινωνία των πολιτών για τη δημιουργία συνθηκών που ευνοούν τον εθελοντισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (<http://europa.eu/volunteering/>). Οι ειδικότεροι στόχοι που θέτει το Έτος είναι:

- η προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά,
- η ενίσχυση των μέσων και της δικτύωσης των εθελοντικών οργανώσεων
- η ανταμοιβή και αναγνώριση των εθελοντικών δραστηριοτήτων (η αναγνώριση είναι ιδιαίτερα σημαντική για μπορεί να βοηθήσει τον νέο στην εύρεση εργασίας βάσει προσόντων που απέκτησε ως εθελοντής)
- η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για την αξία του εθελοντισμού.

Από ελληνικής πλευράς, ο αρμόδιος φορέας για το Έτος είναι η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, στην ιστοσελίδα της οποίας (www.neagenia.gr) παρέχονται πληροφορίες για τις ελληνικές δράσεις συμμετοχής στο Έτος.

“Η υπηρεσία δεν είναι αυτοθυσία – είναι η αυθόρμητη έκφραση της συνειδητότητάς σου»
(The Soul of Leadership, Deepak Chopra)

Δυστυχώς μέχρι σήμερα παρατηρείται έλλειψη κοινού πλαισίου λειτουργίας του εθελοντισμού. Μέχρι σήμερα και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν γίνει κινήσεις για το συντονισμό των κρατών μελών. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 είχε στόχο, μέσα στα πλαίσια της εμβάθυνσης της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής αλληλεγγύης, να εκφράσει την πρόθεση των κρατών-μελών για την ανάπτυξη του εθελοντισμού σε διάφορα πεδία πολιτικής του κοινωνικού τομέα.

Σημαντική είναι επίσης η αναφορά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2008), που επικεντρώνεται στο ρόλο που διαδραματίζει ο εθελοντισμός στην ανάπτυξη τόσο της οικονομικής όσο και της κοινωνικής συνοχής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.1 ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Η απουσία σαφούς νομικού πλαισίου για τον εθελοντισμό, αποτελεί τόσο ελληνικό όσο και ευρωπαϊκό φαινόμενο. Παρόλα αυτά, στην Ελλάδα η λειτουργία των εθελοντικών οργανώσεων στηρίζεται στο συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι (άρθρο 12 του Συντάγματος):

- 1.«Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού από προηγούμενη άδεια.
- 2.Το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί για παράβαση του νόμου ή ουσιώδους διάταξης του καταστατικού του, παρά μόνο με δικαστική απόφαση.
- 3.Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και σε ενώσεις προσώπων που δεν συνιστούν σωματείο.
- 4.Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους.
- 5.Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν.»

ή στα χρηστά ήθη (άρθρο 5 παρ.1 του Συντάγματος):

«Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.»

Στον δε Αστικό Κώδικα προβλέπεται η σύσταση και λειτουργία Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου που διαθέτουν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα υπό τις εξής μορφές: Σωματεία (Αστικός Κώδικας άρθρα 78-107), Ίδρυμα και Κοινωφελές Ίδρυμα (Αστικός Κώδικας άρθρα 108-121), Επιτροπή Εράνου (Αστικός Κώδικας άρθρα 122-126), Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία (Αστικός Κώδικας άρθρα 741-784), Ενώσεις Προσώπων (Αστικός Κώδικας άρθρο 107).

Παρόλα ταύτα τόσο ο χαρακτήρας όσο και ο τρόπος λειτουργίας, αλλά και η σχέση των εθελοντικών οργανώσεων με το κράτος δεν είναι προσδιορισμένη με σαφήνεια ούτε διοικητικά ούτε νομικά. Παρά το γεγονός της απουσίας ενός κανονιστικού πλαισίου, μέσα στο οποίο θα υλοποιούνται εθελοντικές δραστηριότητες, έχουν κατά καιρούς γίνει ρυθμίσεις που αναφέρονται στον εθελοντισμό, σε εθελοντές, στις εθελοντικές οργανώσεις και σε μη κυβερνητικές οργανώσεις (Δίκαιος, 2010).

Σύμφωνα με το Άρθρο 10 του Νομοσχεδίου για τις Κοινωφελείς Οργανώσεις των Πολιτών (Κ.Ο.Π.) του 2014: «1. Η εθελοντική απασχόληση προϋποθέτει εγγραφή στο βιβλίο εθελοντών που συμπληρώνει ο φορέας παροχής εθελοντικής απασχόλησης και τηρείται στο αρχείο του. Το βιβλίο που τηρούν οι κοινωφελείς φορείς φέρει θεώρηση από την Εποπτική Αρχή ενώ το βιβλίο που τηρούν οι λοιποί φορείς παροχής εθελοντικής απασχόλησης θεωρείται από τη Γραμματεία του ίδιου φορέα. Το βιβλίο εθελοντών περιέχει σειρές με αύξοντα αριθμό και στήλες με τα στοιχεία του εθελοντή, την έναρξη και

λήξη της εθελοντικής απασχόλησης και υπογραφή του τελευταίου. Το βιβλίο συμπληρώνεται από το φορέα παροχής εθελοντικής απασχόλησης με βάση τη χρονολογική σειρά έναρξης της απασχόλησης των εθελοντών. Τυχόν ειδικότεροι όροι παροχής της εθελοντικής απασχόλησης είναι δυνατόν να συνομολογούνται εγγράφως. Εξαιρούνται από την υποχρέωση εγγραφής στο βιβλίο εθελοντών οι περιπτώσεις μαζικής συμμετοχής πολιτών σε μονοήμερα ή ολιγόωρα προγράμματα. 2. Ο φορέας παροχής εθελοντικής απασχόλησης α) ευθύνεται για τυχόν ζημιές που προξενεί ο εθελοντής κατά την παροχή της εθελοντικής του απασχόλησης στο φορέα, κατ' άρθρο 922 και 334 του Αστικού Κώδικα, β) καλύπτει ιατροφαρμακευτικές και νοσοκομειακές δαπάνες για ατύχημα ή ασθένεια του εθελοντή που τελούν σε αιτιώδη συνάφεια με την εθελοντική απασχόλησή του στον φορέα, γ) σε περίπτωση που ο εθελοντής απασχολείται στο εξωτερικό ο φορέας παροχής εθελοντικής απασχόλησης αναλαμβάνει πλήρως τα έξοδα ταξιδιού, διαβίωσης, καταλύματος, επαναπατρισμού και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και κάθε άλλη δαπάνη που θα προκύψει κατά τη διάρκεια διαμονής του εθελοντή στο εξωτερικό. 3. Δαπάνες διαμονής, μετακίνησης, διατροφής ή άλλες δαπάνες που σχετίζονται με την εθελοντική απασχόληση του εθελοντή στη Μ.Κ.Ο. δύνανται να καλύπτονται από τη Μ.Κ.Ο. και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα της Μ.Κ.Ο., 4. Δικηγόροι, λογιστές, νόμιμοι ελεγκτές ή ελεγκτικά γραφεία δύνανται να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε εγγεγραμμένες Κ.Ο.Π. άνευ ανταλλάγματος. 5. Δεν εφαρμόζεται η εργατική νομοθεσία στις περιπτώσεις εθελοντικής απασχόλησης.»

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ:

εθελοντισμός μπορεί να θεωρηθεί ως συνδυασμός ακτιβισμού και άμισθης εργασίας.

- > Ο εθελοντισμός μπορεί να θεωρηθεί ως ακτιβισμός και αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου.
- > Ο εθελοντισμός μπορεί να θεωρηθεί ως αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου και ανιδιοτελής προσφορά.
- > Τέλος, ο εθελοντισμός είναι συνδυασμός και των τριών διακριτών στοιχείων.

Στη σύγχρονη εποχή το Κίνημα του Εθελοντισμού έχει καθιερωθεί ως ο θεσμός εκείνος που συμβάλλει στην ανακάλυψη, στην προβολή, στο συντονισμό, στη στήριξη και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων και καλείται να αναπληρώσει τα κενά εκείνα που δημιουργεί η αδυναμία των κρατικών μηχανισμών.

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια από τις επτά βασικές αρχές του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, μαζί με τον ανθρωπισμό, την αμεροληψία, την ουδετερότητα, την ανεξαρτησία, την ενότητα, και την καθολικότητα (United Nation, 1999).

Η οργανωμένη Εθελοντική Δράση τείνει να καταστεί μια σημαντική συνιστώσα στην κοινωνία των πολιτών και διαμορφώνει τις προϋποθέσεις αντιμετώπισης πολλαπλών αδιεξόδων. Παρέχει υλικά αγαθά και υπηρεσίες που αδυνατούν να προσφέρουν το κράτος και η ελεύθερη αγορά. Μπορεί η ανεργία στις μέρες μας να μαστίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού, αυτό όμως δε σημαίνει πως πρέπει να μένουμε αδρανείς. Η εθελοντική εργασία είναι αφενός το όχημα για την προσφορά έργου σε ανθρώπους ή δράσεις που το χρειάζονται και αφετέρου γεμίζει τους εθελοντές με αυτό που τους στερεί η πιθανή ανεργία. Τη χαρά, δηλαδή, της δημιουργικότητας, την αίσθηση του να είσαι χρήσιμος άνθρωπος, κάνοντας την κάθε μέρα ενδιαφέρουσα και ουσιαστική (Ανθόπουλος, 2000).

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως ο εθελοντισμός δεν έχει ως κίνητρο το ατομικό κέρδος με τη στενή έννοια της αγοράς εργασίας, αλλά το κοινωνικό όφελος με στόχο το συλλογικό συμφέρον. Ο στόχος του είναι μέσα από την προσφορά του να συμβάλει στην παροχή «αγαθών και υπηρεσιών», προκειμένου να καλύψει ή να αναπληρώσει το έλλειμμα που πολλές φορές δημιουργείται είτε από την κρατική αδιαφορία και την αναποτελεσματικότητα, είτε από την απροθυμία της ιδιωτικής πρωτοβουλίας να επενδύσει πόρους προς την παροχή κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών. Σύμφωνα με το σκεπτικό αυτό, εθελοντής είναι το υποκείμενο εκείνο το οποίο προσφέρει εθελουσίως και ανιδιοτελώς χρόνο, ενέργεια, δεξιότητες και γνώσεις προς άλλα άτομα με στόχο την ικανοποίηση αναγκών που το κοινωνικό σύνολο έχει ανάγκη (Widjaja, 2010).

Μπορούμε λοιπόν να αναφέρουμε ότι η εθελοντική δράση είναι σημαντικότερη στην κοινωνία και ο ρόλος του εθελοντισμού πολλαπλός. Αποτελεί πηγή εξοικονόμησης χρημάτων για τον δημόσιο τομέα, αφού αναπληρώνει την ανειδίκευτη εργασία αλλά και την επιστημονική δραστηριότητα (Πολυζωίδης, 2006).

4.2 ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

Οι μορφές του εθελοντισμού είναι πολλαπλές, και τα πεδία δράσης διαφορετικά μεταξύ τους αλλά με κοινό χαρακτηριστικό όλων τη συνδρομή τους στην πραγματοποίηση θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών. Μπορούν λοιπόν να χωριστούν σε τρεις κύριους τομείς δράσης: τον Ανθρωπιστικό, τον Κοινωνικό και τον Περιβαλλοντικό (Πολυζωίδης, 2006).

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν:

- ο κοινωνικός εθελοντισμός ως υπηρεσία σε ευπαθείς ομάδες,
- ο διεθνής εθελοντισμός, ως προσφορά βοήθειας και αλληλεγγύης σε χώρες του Τρίτου κόσμου και σε εμπόλεμες ζώνες,
- ο περιβαλλοντικός εθελοντισμός, για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης και τη

βοήθεια σε ότι χρειαστεί σε δάση και παραθαλάσσιες περιοχές,

- ο εθελοντισμός πολιτικής άμυνας, για τη φύλαξη των δασών και την αντιμετώπιση πυρκαγιών σε αρχικά στάδια
- και τέλος υπάρχει και ο πολιτιστικός εθελοντισμός, για την οργάνωση πολιτιστικών, μουσικών και θεατρικών δραστηριοτήτων (Ινστιτούτο Φιλανθρωπίας).

Οι κύριοι τομείς εθελοντικής προσφοράς αφορούν την υγεία και κοινωνική φροντίδα, την υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις ανθρωπιστικές παρεμβάσεις σε περιόδους κρίσεων, την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία απειλούμενων ειδών, τα αναπτυξιακά προγράμματα, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Όσον αφορά την ανθρωπιστική δράση του εθελοντισμού, μπορεί να πραγματοποιηθεί με διαφορετικούς τρόπους. Οι εθελοντές έχουν τη δυνατότητα, εκτός της προσωπικής τους εργασίας, να παρέχουν υλικά αγαθά ή χρήματα για την επίλυση προβλημάτων και την αντιμετώπιση αντίξων συνθηκών που αντιμετωπίζουν οι συνάνθρωποι τους. Όμως, το επίκεντρο κάθε εθελοντικής δράσης πρέπει να είναι η προστασία της αξιοπρέπειας κάθε ανθρώπου καθώς μέσα από αυτό καθρεπτίζεται η εικόνα του εαυτού μας.

4.3 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΗΣ – ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ:

Σύμφωνα με τους Bohman και Βουτσάκη: «Εθελοντής είναι ο πολίτης εκείνος που προσφέρει ανιδιοτελώς τον ελεύθερο χρόνο του ή τη γνώση του για χρήσιμες δράσεις προς όφελος άλλων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα.» Οι εθελοντές προέρχονται από οποιοδήποτε κοινωνικό-οικονομικό στρώμα της κοινωνίας και μπορούν να είναι οποιασδήποτε ηλικίας, οικονομικής κατάστασης και ακαδημαϊκού υπόβαθρου. Με αυτήν την έννοια, μπορούμε εύκολα να ισχυριστούμε ότι όλοι σχεδόν οι πολίτες είναι υποψήφιοι εθελοντές. Ο εθελοντής όμως διακρίνεται και από τον απλό πολίτη στο γεγονός ότι δεν αρκείται στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη, αλλά κάνει κάτι διαφορετικό (Bohman 1996, Βουτσάκης 2004).

Σκιαγραφώντας λοιπόν το προφίλ του εθελοντή θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ενδεικτικά πως, ως συγκροτημένο και συνειδητοποιημένο κοινωνικό υποκείμενο, απαιτείται να συνδυάζει ιδιότητες και χαρακτηριστικά όπως:

- να διαθέτει ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες του,
- να είναι συγκροτημένος και οργανωμένος,
- να είναι συνεπής ως προς τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει,
- να είναι διατεθειμένος να μαθαίνει διαρκώς και να εκπαιδεύεται συστηματικά,
- να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες,
- να αυτενεργεί,

- να έχει υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης,
- να διαθέτει βαθιά κοινωνική συνείδηση και
- να είναι συνεργατικός, αλληλέγγυος και δεκτικός στη λειτουργία ομάδων (Carpenter & Myers, 2007)

Μέσα από την εθελοντική του δράση καλείται να προωθήσει θετικές στάσεις και αντιλήψεις για τα διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Όλοι οι άνθρωποι, όλων των εθνικοτήτων, των θρησκειών, των ηλικιών και των κοινωνικοοικονομικών τάξεων μπορούν να συμβάλλουν και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με στόχο την προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών, την κινητοποίηση της κοινής γνώμης, την οργάνωση συλλογικών εγχειρημάτων και την οικοδόμηση της αλληλοκατανόησης.

Το πρώτο βήμα που χρειάζεται να γίνει είναι να δει κανείς τον εαυτό του στον συνάνθρωπό του και να μάθει να «παίρνει προσφέροντας». Η διαθεσιμότητα για εθελοντική δράση υπερισχύει μεταξύ των υπαλλήλων και των εκπαιδευτικών, ενώ λιγότερο συναντάται στις νοικοκυρές, στους εργάτες και μεταξύ όσων έχουν επαγγέλματα που απαιτούν περισσότερη φροντίδα και ευθύνη (Κατσουρός, 1999).

Ο φορέας στον οποίο ένας πολίτης προσφέρει ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες του δεν πρέπει να ξεχνά και τα δικαιώματά του εθελοντή:

- οι υπηρεσίες του να παρέχονται σε έναν συγκεκριμένο τομέα, ενίοτε σε συνεργασία με εξειδικευμένους επαγγελματίες, με σαφή όρια και ορισμένο ωράριο
- να έχει συγκεκριμένο καθήκον και ρόλο με αρχή και τέλος
- να έχει το δικαίωμα να αποχωρήσει από το πρόγραμμα όποτε θελήσει
- να αισθάνεται ασφαλής, σίγουρος και κυρίως οικεία.

Παράγοντες που ευνοούν τη συμμετοχή των πολιτών σε εθελοντικό έργο είναι η σαφήνεια του προγράμματος, η θετική στάση και συμπεριφορά των εμπλεκομένων στην εθελοντική δράση, η αξιοπιστία και φερεγγυότητα του έργου, οι καλές σχέσεις μεταξύ των εθελοντών αλλά και η αμοιβαιότητα στις επιδιώξεις και τους στόχους τους. Κανένα κράτος δεν μπορεί να αναπτυχθεί χωρίς τη συνεισφορά των εθελοντών, ατομικά ή συλλογικά, με τυπικές ή άτυπες μορφές και πολλές φορές οι εθελοντές μέσω της δράσης τους γίνονται αφορμή για δημιουργία νέων προοπτικών σε έναν χώρο (Ανθόπουλος, 2000).

4.4 ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ:

Εκτός των θετικών συνεπειών που απολαμβάνει αυτός που δέχεται τη δράση του εθελοντισμού, υπάρχουν οφέλη που αποκομίζουν και οι ίδιοι οι εθελοντές. Όμως στη σύγχρονη κοινωνία οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν συνηθίσει να καταβάλλουν προσπάθεια και χρόνο μόνο σε ότι έχει οικονομικό όφελος. Αυτό συμβαίνει γιατί δε γνωρίζουν τι οφέλη μπορεί να έχουν μέσα από την εθελοντική δράση και προσφορά (Kramer, 2000).

Όσοι όμως έχουν υπάρξει εθελοντές γνωρίζουν πολύ καλά πως η «ανταμοιβή» που προκύπτει απ' αυτήν την εμπειρία, συχνά μπορεί να υπερβαίνει κατά πολύ οποιαδήποτε μορφή οικονομικής αποζημίωσης και απολαβής. Ο εθελοντισμός αναπτύσσει και ενισχύει την απόκτηση κοινωνικών,

επικοινωνιακών και επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων.

Τα τελευταία χρόνια, η εθελοντική δράση γίνεται ολοένα και πιο αισθητή στην ελληνική κοινωνία. Κάποια από τα χαρακτηριστικά που το αποδεικνύουν αυτό είναι:

- η αύξηση του αριθμού των οργανώσεων που σκοπό έχουν την παροχή εθελοντικής εργασίας
- η αύξηση της συμμετοχής των νέων σε εθελοντικές δραστηριότητες
- η πραγματοποίηση συνεδρίων και συναντήσεων που θέμα έχουν τον εθελοντισμό
- οι νομοθετικές και διοικητικές πρωτοβουλίες για τη θεσμική αναγνώριση και προώθηση του εθελοντισμού
- η αύξηση του επιστημονικού ενδιαφέροντος για την έρευνα σε σχέση με το φαινόμενο του εθελοντισμού από ιστορική, πολιτική, οικονομική, νομική και κοινωνιολογική σκοπιά (Ανθόπουλος, 2000)

○ εθελοντής είναι πολίτης, που έχοντας ελεύθερη βούληση, διεξάγει δραστηριότητες προς όφελος της κοινωνίας. Δραστηριότητες που διεξάγονται για μη κερδοσκοπικό σκοπό, προσφέροντας στην προσωπική ανάπτυξη του, ο οποίος αφιερώνει το χρόνο και την ενέργειά του για το γενικό καλό χωρίς οικονομική ανταμοιβή (Χάρτης Δικαιωμάτων και Ευθυνών των Εθελοντών, βλ. Παράρτημα II).

4.5 ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Η σημερινή κοινωνία χαρακτηρίζεται από τον ατομικισμό. Έτσι, με την υφισταμένη κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας, είναι σχεδόν απαραίτητο για όλους τους ανθρώπους να προβούν σε εθελοντικές ενέργειες οι οποίες θα τους ευαισθητοποιήσουν, θα αναδείξουν την ανθρωπιά τους και το αίσθημα της κοινωνικής τους αλληλεγγύης, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση ενός καλύτερου κόσμου βασισμένου στον αλτρουισμό και τις ανθρωπιστικές αξίες.

○ εθελοντισμός φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά και βοηθάει να διευθετηθούν κοινωνικά προβλήματα. Αποτελεί για όλους μια ευκαιρία απόκτησης νέων γνώσεων, εμπειριών και δεξιοτήτων. Επίσης, σημαντικό κίνητρο κινητοποίησης των πολιτών, είναι η αύξηση της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησής τους και η ευκαιρία που τους δίνεται να γίνουν μέλη μιας ομάδας (Ανθόπουλος, 2000). Η ενασχόληση με εθελοντικές εργασίες είναι σίγουρο πως θα τους φέρει σε επαφή με ανθρώπους διαφορετικών ηλικιών, ικανοτήτων, μορφωτικού και κοινωνικού επιπέδου. Με την επαφή αυτή μαθαίνουν να ανέχονται τη διαφορετικότητα και διδάσκονται ότι ακόμα και οι πιο αντίθετοι χαρακτήρες μπορούν να ενωθούν για ένα κοινό σκοπό.

Επιπλέον, όσον αφορά τους νέους, ο εθελοντισμός έρχεται να καλύψει την ανάγκη αναζήτησης εμπειριών και την ανάγκη φυγής από τη ρηχή και πεζή καθημερινότητα. Εκπαιδεύει τους νέους σε αξίες, όπως η αγωνιστικότητα, η συνεργασία, η συλλογικότητα και η υπευθυνότητα και βοηθάει στον μετέπειτα επαγγελματικό προσανατολισμό τους. Μαθαίνουν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να θέτουν στόχους, στοιχεία που θα τους χρειαστούν μεγαλώνοντας και μπαίνοντας στην αγορά εργασίας (Εθελοντισμός, 2007).

○ εθελοντισμός αφορά όλους τους ανθρώπους που νοιάζονται για όσα συμβαίνουν γύρω τους, που

αντιλαμβάνονται ότι αποτελούν μέρος αυτού του κόσμου, μέρος των προβλημάτων του και γι' αυτό μέρος της λύσης τους. Υπάρχουν απλές καθημερινές πράξεις και ενέργειες που μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία ενός καλύτερου σήμερα, ενός καλύτερου αύριο και κατά συνέπεια ενός καλύτερου κόσμου.

Ο εθελοντισμός έχει πάρει πλέον νέες διαστάσεις, έχει ένα σύγχρονο πρόσωπο και πολλαπλό ενδιαφέρον αφού:

- εμφανίζει ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά και συνιστά μια μορφή άμεση παρέμβασης των πολιτών στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι
- συνιστά μια νέα μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης, αποτελεσματικότερης από τις παραδοσιακές μορφές
- αναπτύσσει ένα δημιουργικό, αποτελεσματικό και ανταγωνιστικότερο κοινωνικό κράτος
- δημιουργεί ένα μεγάλο φάσμα ειδικοτήτων και νέων θέσεων απασχόλησης, σε μια εποχή που η ανεργία αυξάνεται (Σφηκάκης, 1996)

Εθελοντισμός σημαίνει ισότητα και, όπως πιστεύουν αρκετοί, αποτελεί τον πυρήνα της δημοκρατίας, είναι δείκτης πολιτισμού και ο νοητός άξονας ενός κόσμου, πιο ανθρώπινου και πιο δίκαιου, είναι στάση ζωής.

5. ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ/ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί στόχος μας είναι να ορίσουμε τις έννοιες του μετανάστη και του πρόσφυγα, σύμφωνα με τους ορισμούς των Ηνωμένων Εθνών, να καταγράψουμε τους εγχώριους Νόμους καθώς και τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες που έχουν θεσπιστεί σχετικά με το μεταναστευτικό /προσφυγικό ζήτημα, με σκοπό να παρουσιάσουμε την υφιστάμενη κατάσταση τόσο στον ευρωπαϊκό χώρο όσο και στην χώρα μας, που θεωρείται η “πύλη” της Ευρώπης.

Η μακροκοινωνιολογική προσέγγιση εξετάζει το φαινόμενο της μετανάστευσης ως κυκλικό, που σημαίνει ότι οι αιτίες και οι επιπτώσεις του φαινομένου δεν μπορούν να μελετηθούν μονόπλευρα αλλά πάντοτε σε συνάρτηση με μια σειρά κοινωνικών, οικονομικών και δημογραφικών παραγόντων που διαμορφώνονται στη χώρα υποδοχής και αποστολής (Μαλκίδης, 2001).

Από την άλλη, βάσει της μικροκοινωνιολογικής προσέγγισης, το μεταναστευτικό φαινόμενο δεν εξετάζεται με γνώμονα τους στόχους μιας ομάδας αλλά με τα μέσα και τις δυνατότητες που διαθέτει το οικογενειακό σύνολο για να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει και να επωμισθεί το υλικό, συναισθηματικό και πρακτικό κόστος της μετανάστευσης (Μουσουρού, 1991).

5.1 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η μετακίνηση πληθυσμών είναι τόσο παλιά όσο και οι ανθρώπινες κοινωνίες, έχοντας παίξει σημαντικό ρόλο στον εποικισμό ορισμένων τμημάτων της γης, στη γέννηση νέων εθνών καθώς και στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων (Κροκίδη, 2009). Οι άνθρωποι μεταναστεύουν για πολλούς λόγους, εκ των οποίων κυριότερος είναι η αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης. Οι παράγοντες είναι πολλοί και συνεχώς μεταβάλλονται μέσα στον χρόνο, καθορίζοντας στην ουσία το είδος, τον τύπο και τη διάκριση της νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης.

Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα η ραγδαία ανάπτυξη του καπιταλισμού οδηγεί στη διόγκωση των διαστάσεων της μετανάστευσης, κυρίως εργατικού δυναμικού, προερχόμενου από τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης (Γερμανία, Μ. Βρετανία, Σκανδιναβικές χώρες). Στα τέλη του ίδιου αιώνα αυτό αλλάζει και υπάρχει αύξηση μεταναστών από λιγότερο βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες της νοτίου και ανατολικής Ευρώπης (Ιταλία, Ουγγαρία, Πολωνία) (Alipranti-Maratou, 2007).

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ευρώπη μετατρέπεται σε χώρο υποδοχής μεταναστών, ενώ παράλληλα παρατηρείται και ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση. Ανακάπτοντας από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης καλούσαν μετανάστες από γειτονικές περιοχές και πρώην αποικίες για να ενισχύσουν το εγχώριο εργατικό δυναμικό κατά την οικονομική ανάπτυξη τους τις δεκαετίες του 1950 και 1960 (“Μετανάστευση και Άσυλο”, 2010).

Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 επηρέασε σε τεράστιο βαθμό τη μετανάστευση, αφού σημαντικός αριθμός ανειδίκευτων εργατών μετατράπηκε σε άνεργο πληθυσμό. Η κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων είχε ως αποτέλεσμα ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών να αναζητήσει αλλού καλύτερες συνθήκες ζωής, εργασίας και εκπαίδευσης. Ο λεγόμενος πόλεμος του Κόλπου (1991), δύο πόλεμοι για τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991-1995 και το 1998-1999 με αποκορύφωμα τους βομβαρδισμούς

της Σερβίας από το ΝΑΤΟ, τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 σε Νέα Υόρκη και Ουάσιγκτον, η καταστροφή του Αφγανιστάν (2001), ο δεύτερος πόλεμος στο Ιράκ (2003) μέχρι και τις πρόσφατες αναταράξεις και εξεγέρσεις στη Συρία και τη Μέση Ανατολή, αποτέλεσαν την αφορμή για να πραγματοποιηθεί μια τεράστια αλλαγή στην παγκόσμια πολιτική σκηνή, καθιστώντας τη μετανάστευση ως κορυφαίο ζήτημα στην πολιτική της Ε.Ε. (Εμκέ-Πουλοπούλου, 2007).

Στο παρελθόν, η Ελλάδα, λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης, δεν προσέλκυε οικονομικούς μετανάστες αλλά αντίθετα ωθούσε Έλληνες στη μετανάστευση. Η Ελλάδα από το 1970 έως και σήμερα χαρακτηρίζεται ως χώρα υποδοχής μεταναστών και “πύλη” της Ευρώπης για την παράνομη μετανάστευση. Πιο συγκεκριμένα, μετά το 1970 εισρέουν μετανάστες από την Αφρική και την Ασία και από το 1980 οι προερχόμενοι από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία), ενώ από το 1990 οι μετανάστες στην Ελλάδα είναι κυρίως από την Αλβανία (Νικολάου-Στεργίου). Βέβαια κατά τη δεκαετία του '70 οι εκροές υπερτερούν συντριπτικά απέναντι στις εισροές. Από το τέλος της δεκαετίας του 1980, οι ηττημένοι του Ψυχρού Πολέμου εγκατέλειπαν μαζικά τις χώρες τους. Ειδικότερα, το άνοιγμα των συνόρων και η πολιτειακή αλλαγή στην Αλβανία το 1990 έφερε στην Ελλάδα πολλούς Αλβανούς υπηκόους μεταξύ των οποίων και ομογενείς, αρχικά ως “αιτούντες άσυλο” και από το 1991 και έπειτα με την ιδιότητα του οικονομικού μετανάστη. Συνολικά, οι τελευταίες δύο δεκαετίες, χαρακτηρίστηκαν από μία μαζικά εισερχόμενη μετανάστευση από φτωχότερες χώρες, ενώ η Ελλάδα παρουσιάζει στην Ευρώπη τον μεγαλύτερο κατά κεφαλήν αριθμό μεταναστών “χωρίς χαρτιά”, αλλά και τον μεγαλύτερο αριθμό απελάσεων (Claire Trean, 2002).

Η μετανάστευση αυξήθηκε το διάστημα 2000-2011 και το 2010 εκτιμήθηκε ότι εισήλθαν στην Ελλάδα γύρω στους 128.000 μετανάστες. Το διάστημα 2000-2011 η μετανάστευση γινόταν κυρίως μέσω της Τουρκίας, διαμέσου του Έβρου Ποταμού (ή και χερσαίως στο μοναδικό κομμάτι των ελληνοτουρκικών συνόρων μεταξύ Νέας Βύσσης και Καστανιών όπου ο Έβρος διασχίζει την Αδριανούπολη και τα σύνορα δεν οριοθετούνται από αυτόν) ή των νησιών του Αιγαίου. Συνήθως σκοπός ήταν η μετάβαση σε κάποια άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνήθως μέσω του λιμανιού της Πάτρας ή της Ηγουμενίτσας (Αμίσης, 2001).

5.2 ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ / ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Το μεταναστευτικό ζήτημα είναι ένα πολυδιάστατο, πολυεπίπεδο και πολυσυζητημένο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο στις μέρες μας οξύνεται και γίνεται αντικείμενο καθημερινού ενδιαφέροντος. Η πολυπλοκότητά του οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελεί φαινόμενο εγγενές της εξέλιξης του ανθρώπου και της κοινωνίας και, συνεπώς, αφορά πολλούς τομείς, όπως αυτούς της πολιτικής, της οικονομίας, του πολιτισμού, της κοινωνιολογίας.

Ας ξεκινήσουμε όμως πρώτα δίνοντας έναν σαφή ορισμό σε κάθε έννοια από αυτές που θα μας απασχολήσουν κατά τη συγγραφή της έρευνας μας. Σύμφωνα λοιπόν με τα Ηνωμένα Έθνη:

- Μετανάστες είναι όσοι εγκαταλείπουν τη χώρα τους προσπαθώντας να βρουν εργασία και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Συχνά υποχρεώνονται να φύγουν λόγω περιβαλλοντικών

συνθηκών και απόλυτης φτώχειας. Η διαφορά με τους πρόσφυγες είναι πως οι μετανάστες μπορούν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους και δεν κινδυνεύει η ζωή και η σωματική τους ακεραιότητα (αν και δίστανται οι απόψεις για το κατά πόσο η απόλυτη φτώχεια δεν απειλεί και την ζωή κάποιου).

Ο όρος μετανάστευση βέβαια, δεν περιλαμβάνει μόνο την αλλαγή του τόπου κατοικίας ή και εργασίας αλλά αποτελεί μία πολυσύνθετη διαδικασία, η οποία συνδέεται με σημαντικές κοινωνικές παραμέτρους που επηρεάζουν: α) τα ίδια τα άτομα, τον τρόπο συμπεριφοράς τους και τον κοινωνικό τους περίγυρο, β) τις ομάδες, στις οποίες ανήκαν ή ανήκουν ή αισθάνονται ότι ανήκουν οι μετακινούμενοι και τις ομάδες τις οποίες συναντούν και με τις οποίες έχουν σχέση στη χώρα υποδοχής και δ) τις κοινωνικές και οικονομικές δομές της χώρας προέλευσης (Εμκέ-Πουλοπούλου, 2007). Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ένας στους επτά κατοίκους στον πλανήτη είναι μετανάστης.

Σε καταγραφή του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών στις 30 Νοεμβρίου το 2016 διαπιστώθηκε ότι οι νόμιμοι μετανάστες που ζουν στην Ελλάδα είναι περισσότεροι από 577.000, με πολυπληθέστερες κοινότητες μεταναστών τους Αλβανούς (401.402) και ακολουθούν οι Ουκρανοί (19.850), οι Γεωργιανοί (19.196), οι Πακιστανοί (16.964) και οι Ρώσοι (15.207).

Οι μετανάστες μπορεί να είναι: Νόμιμοι, δηλαδή να είναι πρόσωπα τα οποία έχουν εισέλθει και παραμένουν νόμιμα στη χώρα, η παρουσία τους έχει καταγραφεί από τις αρμόδιες αρχές και είναι εφοδιασμένοι με την απαιτούμενη άδεια παραμονής και εργασίας. Παράνομοι ή Παράτυποι, δηλαδή είναι πρόσωπα τα οποία, είτε εισήλθαν στη χώρα χωρίς νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα εξαρχής, οπότε και χαρακτηρίζονται ως “λαθρομετανάστες”. Είτε εισήλθαν νόμιμα μεν, υπό κάποια ιδιότητα (τουρισμός, σπουδές, νόμιμη εργασία κ.λ.π.) αλλά στη συνέχεια παρέμειναν παράνομα στη χώρα.

Ο πιο αμφιλεγόμενος είναι ο όρος “λαθρομετανάστης”. «Το κεντρικό νομοθέτημα για την μετανάστευση είναι ο Ν. 3386/2005 (“Για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια”, οποίος έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές”). Σε αυτόν τον νόμο ορίζονται συγκεκριμένα ποινικά αδικήματα, δηλαδή πράξεις που σύμφωνα με τη μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας είναι παράνομες και τιμωρούνται (.....). Σε καμία από αυτές τις ποινικές διατάξεις γίνεται χρήση των όρων «λαθρομετανάστης» ή «λαθρομετανάστευση». Επομένως, η επιλογή του ποινικού νομοθέτη είναι να μην χρησιμοποιηθεί η συγκεκριμένη ορολογία (Σωτηρόπουλος, 2012). Ο ΟΗΕ και το Ευρωκοινοβούλιο έχουν ζητήσει να πάψουμε να χρησιμοποιούμε τους όρους “λαθρομετανάστης” και “παράνομος μετανάστης”.

Αλλοδαπός είναι κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια της χώρας στην οποία διαμένει. Αυτό που χαρακτηρίζει τον αλλοδαπό στο εθνικό κράτος είναι η «πολιτικοποίησή» του. Ο γηγενής χαρακτηρίζεται ως ο προερχόμενος από το κράτος, το οποίο είναι μια κατεξοχήν πολιτική μορφή, ενώ ο αλλοδαπός προσδιορίζεται ως ο μη-γγενής και μη-πολίτης, καθώς δεν ανήκει στην πολιτική κοινότητα, τη συγκροτημένη σε κράτος (Μουσούρου, 1991).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες:

- Πρόσφυγας είναι ένα άτομο, το οποίο, επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο διωγμού λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικής προέλευσης, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της καταγωγής του και αδυνατεί, ή εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν επιθυμεί να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής ή την επιστροφή του σε

αυτήν.

Ο πρόσφυγας δικαιούται άσυλο και διεθνή προστασία, καθώς προστατεύεται από τη Σύμβαση της Γενεύης (1951) και η χορήγηση ασύλου είναι υποχρέωση της χώρας υποδοχής του. Μόνον αφού ολοκληρωθεί επιτυχώς η διαδικασία αίτησης ασύλου μπορεί να χαρακτηριστεί ως “πρόσφυγας”.

- **Αιτών άσυλο** είναι κάποιος που έχει καταθέσει αίτηση για να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας και αναμένει την απάντηση.

Έχει σημασία να αναφέρουμε, πως συνήθως όταν εισέρχονται στην Ελλάδα, τόσο οι πρόσφυγες όσο και οι μετανάστες δεν διαθέτουν έγγραφα και δεν είναι εύκολο να εξακριβωθεί η ταυτότητα τους. Ακολουθούν συνήθως τους ίδιους επικίνδυνους δρόμους εισόδου. Είναι πλέον απαραίτητο να υπάρχει μια δίκαιη και γρήγορη διαδικασία ασύλου ώστε να ελεγχθούν οι άνθρωποι και να εξακριβωθεί ποιος είναι πρόσφυγας και ποιος είναι οικονομικός μετανάστης.

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης «Περί του καθεστώτος των Προσφύγων» που υιοθετήθηκε διεθνώς στις 28 Ιουλίου 1951 (κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1959) και τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιουλίου 1967: «Οποιοσδήποτε άλλος μετανάστης που εισέρχεται σε μια χώρα χωρίς έγκριση από το τοπικό κράτος και δεν εμπίπτει στις παραπάνω διατάξεις, θεωρείται ως παράνομα ευρισκόμενος στη χώρα αυτή και διώκεται ποινικά η πράξη του, όπου απαιτείται αμέσως μετά η επαναπροώθηση του προς τη χώρα προέλευσης ή εισδοχής βάση της συμφωνίας Δουβλίνου II.»

Με γνώμονα την παραπάνω περιγραφή ερχόμαστε στην πρόσφατη έκθεση της FRONTEX, που αναφέρει τριπλασιασμό εισόδου μεταναστών από τα ελληνικά σύνορα με Τουρκία, ειδικότερα από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Αναφέρει επίσης, τη σημαντική μείωση κατά 80% από την πλευρά του Έβρου, καθώς το πρόσφατα διαμορφωμένο τοίχος στα σύνορα έχει αποτρέψει αρκετούς από εκείνο το σημείο εισόδου. Τα κυριότερα σημεία εισόδου αναφέρονται πως βρίσκονται στην περιοχή της Λέσβου, Σάμου, Χίου και Κω. Η ίδια έκθεση, αναφέρει και υποδεικνύει έντονα ως σημείο προέλευσης των ροών αυτών τη χώρα της Τουρκίας, τα παράλια της οποίας λειτουργούν ως κόμβος μετάβασης προς Βουλγαρία και Ελλάδα. Εντύπωση επίσης, δημιουργεί η αναφορά για σαφέστατη μείωση των εισερχόμενων παράνομα από Αλβανία προς Ελλάδα, καθώς η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει τις ροές εργατών προς άλλες χώρες μέλη της Ε.Ε.

Τα παραπάνω όμως αναφερόμενα απλά είναι η κορυφή του παγόβουνου. Τα στοιχεία είναι αφοπλιστικά όταν αρχίζουν και αποκτούν ποιοτικά χαρακτηριστικά, ειδικότερα δε, όταν αρχίζουν και διαψεύδουν πολλά από τα όσα αναφέρονται στα Μ.Μ.Ε. (Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου).

Πρώτο ποιοτικό χαρακτηριστικό της έκθεσης είναι, η ανάλυση που αναφέρεται στα στοιχεία των ανθρώπινων ομάδων που εισέρχονται στην Ε.Ε. και ειδικότερα στην Ελλάδα. Μόλις το 11% επί του συνόλου είναι παιδιά, το 13% είναι γυναίκες ενώ το εναπομείναν ποσοστό του 76% είναι άνδρες.

Δεύτερο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι πως το παραπάνω ποσοστό των ανδρών είναι ηλικίας 15-50 ετών, που ορίζεται ως η πλέον ενεργή ηλικία για κάποιον. Συνδυαστικά, αναφέρεται και το τρίτο χαρακτηριστικό που ορίζει πως το 28% είναι μόνο από Συρία σαν χώρος καταγωγής (πρόσφυγες). Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό της τάξης του 40% είναι αγνώστου προελεύσεως, ενώ σημαντικά είναι και τα ποσοστά προέλευσης από χώρες όπως το Μπαγκλαντές και το Αφγανιστάν.

Τα παραπάνω ποσοστά δηλώνουν, χώρες με πολύ μεγάλες διαφορές κουλτούρας, ηθών και εθίμων, ενώ ακόμα σημαντικότερο είναι να σημειώσουμε πως πολλές από αυτές τις χώρες είναι σε διαρκή επίβλεψη για την παρουσία μαχητών της τζιχάντ στο έδαφος τους. Η παρουσίαση συντριπτικών στοιχείων εναντίον της σημερινής πολιτικής ανοιχτών συνόρων που εφαρμόζει η Ελλάδα είναι ακόμα πιο ισχυρή στην ίδια έκθεση (FRONTEX), που υπογραμμίζει τις εντονότερες μειώσεις για προσπάθειες παράνομης εισόδου σε τρίτες χώρες μέλη της Ε.Ε. από την Ελλάδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία το 2014 υπήρχε μια αύξηση επιτυχιών αποτροπής τέτοιων πράξεων κατά 36% περισσότερο σε σχέση με το 2012. Για το 2015 δηλώνεται πως ήδη υπάρχει 400% αύξηση προσπαθειών από το αντίστοιχο διάστημα του 2014 με χρήση φορητών οχημάτων, πλαστών εγγράφων και λοιπές άλλες μεθόδους. Ο θεαματικός αριθμός μεταναστών που αφίχθησαν στα ελληνικά νησιά το 2015 (713.799, σύμφωνα με στοιχεία του FRONTEX της 3ης Δεκεμβρίου) δημιούργησε μεταναστευτική και ανθρωπιστική κρίση που απαιτεί επείγουσα δράση. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης το 2015, 3.770 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους προσπαθώντας να φτάσουν στις ευρωπαϊκές ακτές.

Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες των αρμοδίων, οι μισοί μετανάστες που μπήκαν στη χώρα το τελευταίο διάστημα αρνούνται να μεταβούν σε κέντρα φιλοξενίας αλλά επιζητούν να τους δοθούν ταξιδιωτικά έγγραφα για να πάνε εκτός Ελλάδος. Φυσικά αυτό δεν είναι δυνατόν να γίνει για παράνομους μετανάστες που δεν δικαιούνται ασύλου, παρά μόνο απέλαση. Οι λόγοι άρνησης τους είναι πολλοί, όπως το ότι δεν θέλουν να καταγραφούν τα στοιχεία τους σε βιομετρικές βάσεις (δακτυλοσκοπήσεις) έτσι ώστε να μην απελαθούν άμεσα, αν δεν μπορέσουν να περάσουν την πρώτη φορά και απελαθούν στη χώρα τους ή τα στοιχεία αυτά υπάρχουν σε σύνορα άλλων χωρών και τους ταυτοποιήσουν. Στο σημείο αυτό να τονίσουμε ότι η δακτυλοσκόπηση είναι υποχρεωτική τόσο για τους πρόσφυγες όσο και τους μετανάστες.

Μια συνολική εικόνα των χωρών σε όλο τον πλανήτη που δείχνουν πλέον μηδενικές ανοχές σε μεταναστευτικά κύματα, με την Ουγγαρία να σηκώνει τοίχο όπως και η Βουλγαρία. Τη Ρωσία να δηλώνει πως θα κάνει χρήση όπλων για κάθε παράνομο εισερχόμενο στην περιφέρεια της. Στις ΗΠΑ δηλώσεις υποψηφίων να φωτογραφίζουν πολύ έντονες πράξεις για το μεταναστευτικό. Την Αυστραλία να έχει κλείσει σύνορα. Τις Γερμανία, Αυστρία, Βρετανία, Πορτογαλία, Ισπανία να εφαρμόζουν τα ξύπινα σύνορα με καινοτόμα τεχνολογία και ακόμη και την Τουρκία να αλλάζει το νόμο περί ασύλου και μετανάστευσης και να τον κάνει πιο αυστηρό.

Εξαιτίας της διεθνούς πολιτικής, το προσφυγικό έχει μετατραπεί σε ένα από τα μεγαλύτερα δράματα της ανθρώπινης ιστορίας. Από το 2001 το εύφλεκτο ζήτημα πήρε δραματικές διαστάσεις, καθώς οι δυτικές εισβολές εκτόπισαν εκατομμύρια ανθρώπων και ο συνεχιζόμενος πόλεμος στις χώρες κατευθύνει το ρεύμα των προσφύγων προς την Ευρώπη. Έτσι, κράτη με οικονομική κρίση, όπως η Ελλάδα, βρέθηκαν αντιμέτωπα με χιλιάδες πρόσφυγες, ενώ οι κυβερνήσεις που προκάλεσαν τις ανθρώπινες τραγωδίες δε στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ

Η ανάλυση της περίπτωσης της Συρίας θεωρείται ιδανική, για να διευκρινιστούν οι διαστάσεις του προσφυγικού ζητήματος. Η Συρία, ιστορικά, ίσως είναι η μοναδική χώρα στον κόσμο που δέχτηκε τόσους πολλούς πρόσφυγες και μετανάστες. Για παράδειγμα, καλωσόρισε Τσερκέζους του Καύκασου από τον 19ο αιώνα, Τουρκεμένους, Αρμένιους εξαιτίας των σφαγών κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, Έλληνες της Μικράς Ασίας 1922, Παλαιστίνιους του 1948 και του 1967, Κούρδους πρόσφυγες σε

διάφορες περιόδους εξαιτίας των διωγμών από γειτονικές χώρες, Κουβέϊτιανούς λόγω εισβολής του Σαντάμ Χουσεΐν στη χώρα τους το 1990, Ιρακινούς πρόσφυγες το 2003, Λιβανέζους το 2006 εξαιτίας του πολέμου με το Ισραήλ (Nations Online “History of Syria, 2012).

Τα βίαια κυβερνητικά στρατιωτικά μέτρα του καθεστώτος Άσαντ προκάλεσαν τη φυγή περίπου 5 εκ. ανθρώπων εκτός χώρας και 6 εντός, λόγω των καθημερινών βομβαρδισμών των αστικών κέντρων που ξεφεύγουν από τον έλεγχο του καθεστώτος, με ισχυρούς πυραύλους και βαρέλια γεμάτα από εκρηκτικές επικίνδυνες ύλες. Οι πιθανότητες να μείνει ένας άνθρωπος ζωντανός στις βομβαρδισμένες περιοχές ανέρχονται στο μηδέν. Έτσι, η διάσχιση της θάλασσας προς την Ευρώπη τους εκθέτει σε κίνδυνο με μισές πιθανότητες να πνιγούν και μισές να επιβιώσουν. Οι πρόσφατες στατιστικές γερμανικές υπηρεσίες, έδειξαν ότι το 70% των Σύριων προσφύγων εγκαταλείπει τη χώρα του εξαιτίας του καθεστώτος. Επιπλέον, η εμπλοκή περιφερειακών και διεθνών δυνάμεων στη Συρία και η αδιαφορία τους για την ασύμμετρη απειλή που διατρέχει τους απλούς ανθρώπους επιδείνωσαν την κατάσταση (UNHCR, 2013).

Εξαιτίας της αδιαφορίας της Ε.Ε για τα επί πέντε χρόνια δεινά του συριακού λαού, η Τουρκία, που επωμιζόταν το μεγαλύτερο οικονομικό βάρος των Σύριων προσφύγων, συνέδεσε το προσφυγικό με άλλα θέματα που αφορούν την εξωτερική πολιτική της Άγκυρας, όπως την κατάργηση της θεώρησης εισόδου στα κράτη της Ε.Ε. και την επίσχεση των διαδικασιών ένταξής της στη Ε.Ε. Η συνέχιση της συριακής κρίσης επέφερε και άλλες επιπτώσεις, όπως την εμφάνιση των διεθνών δικτύων διακινητών από πολλές και διαφορετικές εθνότητες.

Ορισμένα μέλη των συμμοριών- διακινητών, επιδιώκοντας περισσότερα οικονομικά κέρδη, δεν αρκέστηκαν στη μετακίνηση προσφύγων, αλλά επεκτάθηκαν και στο εμπόριο οργάνων, εκμεταλλευόμενοι την άγνοια και την αφέλεια κάποιων προσφύγων. Επίσης, η ευνοϊκή αντιμετώπιση των Σύριων προσφύγων από ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, που προέκυψε μετά από 4 χρόνια εξέγερσης, ώθησε πρόσφυγες από διαφορετικά έθνη να προμηθευτούν πλαστά συριακά έγγραφα. Μέχρι το τέλος του 2014 η “ταρίφα” μετακίνησης ενός Σύριου πρόσφυγα από το τουρκικό έδαφος μέχρι τον τελικό προορισμό κυμαινόταν μεταξύ 8.000-10.000 €. (Στοιχεία Διεθνούς Αμνηστίας) Αυτό τεκμηριώνει ότι τα έσοδα από το προσφυγικό είναι τεράστια και ξεπέρασαν τα έσοδα από τα ναρκωτικά και την πορνεία. Εδώ προκύπτουν τα ερωτήματα σχετικά με το πού πάνε τα λεφτά και ποιος τα εισπράττει, όπως επίσης γιατί οι αρμόδιες υπηρεσίες των ευρωπαϊκών κρατών δεν κατάφεραν να εντοπίσουν τους εγκέφαλους των διακινητών τόσα χρόνια. Τέλος, η ταρίφα για έναν πρόσφυγα μελαχρινό είναι πιο ακριβή σε σύγκριση με έναν άλλον πρόσφυγα με ξανθιά μαλλιά ή γαλανά μάτια, έστω αν και οι δυο προέρχονται από την ίδια χώρα.

Σαφώς, ο τρόπος αντιμετώπισης των προσφύγων από τους λαούς, σε σύγκριση με την αρνητική στάση των κυβερνήσεων, είναι διαφορετικός και χαρακτηρίζεται ως θετικός. Για παράδειγμα, η Αλβανική κυβέρνηση έκλεισε τα σύνορά της στους περαστικούς Σύριους πρόσφυγες, ενώ η συριακή κυβέρνηση, μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, καλωσόρισε τους Αλβανούς πρόσφυγες κυρίως του Κοσσόβου.

Σήμερα, το προσφυγικό, σε αντίθεση με το παρελθόν, επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, όπως της θρησκείας, του χρώματος, της καταγωγής, του χρήματος, της προπαγάνδας και των εθνικιστικών τάσεων. Για παράδειγμα, τα ευρωπαϊκά εθνικιστικά κινήματα προσπαθούν να εκμεταλλευθούν το προσφυγικό για την αύξηση της επιρροής τους και των εδρών τους στα εθνικά κοινοβούλια, ενώ

ταυτόχρονα ορισμένες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις έχουν χάσει σημαντικά ποσοστά των ψηφοφόρων εξαιτίας των προσφύγων. Επιπρόσθετα, τρομοκράτες και εγκληματίες πολέμου επιχειρούν να εισβάλουν στην Ευρώπη εκμεταλλευόμενοι το άσυλο, σαν απλοί πρόσφυγες. Γι αυτό, η συνεργασία των κυβερνήσεων με τους πρόσφυγες θα συντελούσε στην αποκάλυψη τέτοιων επικίνδυνων φαινομένων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η βοήθεια Μαροκινών πολιτών και αρχών συνέβαλε σημαντικά στην εξιχνίαση των τρομοκρατών που χτύπησαν το Παρίσι.

5.3 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ/ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα αναφέρουμε τις σημαντικότερες Διεθνείς Συνθήκες, τις Συμβάσεις και Συμφωνίες που έχουν θεσπιστεί ευρωπαϊκά, κάνοντας μια συνοπτική αναφορά στο περιεχόμενό τους, και έπειτα να παρουσιάσουμε τους εθνικούς νόμους που αφορούν το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα. Σκοπός μας είναι η κατανόηση του πλαισίου που υπάρχει τόσο από πλευράς Ε.Ε., όσο και εθνικά σε σχέση με τους μετανάστες/πρόσφυγες.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ/ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ/ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές προεκτάσεις της μετανάστευσης καθιστούν αναγκαία τη συλλογική αντιμετώπισή τους από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κινητικότητα, την ενιαία αγορά και τη διαπερατότητα των συνόρων, απαιτούνται πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις άδειες παραμονής, τα δικαιώματα των μεταναστών, τις διαδικασίες ασύλου και το ζήτημα των νόμιμων διαύλων μετανάστευσης (Europa, 2004).

Για μετανάστες:

- Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986): Σταθμός για την ανάπτυξη της μεταναστευτικής πολιτικής, στο άρθρο 8α προβλέπει τη θέσπιση της ενιαίας αγοράς, που θα βασίζεται σε τέσσερις θεμελιώδεις αρχές: την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, των κεφαλαίων, των υπηρεσιών και των προσώπων. Αυτό ήταν και το έναυσμα για κάποιες πρώτες αποφάσεις για τη δημιουργία μια κοινής μεταναστευτικής πολιτικής και πολιτικής ασύλου, καθώς θεωρούνταν αναγκαία τα μέτρα ενίσχυσης των εξωτερικών συνόρων.
- Συνθήκη Άμστερνταμ (1999): Υπογράφηκε το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 1999, εφαρμόζοντας στην Ε.Ε. πολιτικές που αφορούν το έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, το άσυλο, τα δικαιώματα υπηκόων τρίτων χωρών και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.
- Πρόγραμμα του Τάμπερε (1999): Η Σύνοδος που πραγματοποιήθηκε στο Τάμπερε τον Οκτώβριο του 1999, υπήρξε καθοριστικής σημασίας σχετικά με το ζήτημα της μετανάστευσης και έθεσε βασικές κατευθύνσεις προς τις οποίες κινούνται οι πολιτικές αυτές μέχρι και σήμερα. Αποφασίστηκε η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, δίκαιη μεταχείριση υπηκόων τρίτων χωρών και πλαίσιο νόμιμης μετανάστευσης αλλά και λήψη μέτρων κατά της παράνομης. Το 2001 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν, στηριζόμενο στα συμπεράσματα της Συνόδου του Τάμπερε, αναβάθμισε σημαντικά το ζήτημα του ελέγχου του μεταναστευτικού φαινομένου, εντάσσοντάς το στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε.
- Συμβούλιο Βρυξελλών (2003): Πρόγραμμα Χάγης 2005-2010 με τις εξής προτεραιότητες: α) διευκόλυνση νόμιμης μετανάστευσης, καταπολέμηση της "μαύρης εργασίας" και έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης, β) η μεταναστευτική πολιτική γίνεται ατζέντα των εξωτερικών υποθέσεων της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, γ) ενσωμάτωση μεταναστών και δ) κοινό σύστημα απόδοσης ασύλου για την Ε.Ε.

• Συμβούλιο Θεσσαλονίκης (2003): Γίνεται πρόταση για τη δημιουργία της FRONTEX, ειδικής δύναμης φύλαξης των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

• Συμβούλιο Βρυξελλών (2005): Σφαιρική αντιμετώπιση μετανάστευσης με συνεργασία χωρών προέλευσης, διέλευσης και προορισμού.

• Συμβούλιο Βρυξελλών (2007): Ίδρυση Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών για την περίοδο 2007-2013.

• Συμβούλιο Βρυξελλών (2008): Έγκριση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Μετανάστευση και το Άσυλο: α) οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης βάσει των δυνατοτήτων κάθε κράτους-μέλους (σε επίπεδο αγοράς εργασίας, στέγασης και κοινωνικών υπηρεσιών κ.ά.) και ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης, β) καταπολέμηση παράνομης μετανάστευσης - επαναπατρισμός, γ) ενίσχυση φύλαξης συνόρων και δ) συγκρότηση της Ευρώπης ως χώρας ασύλου.

• Συμβούλιο Βρυξελλών (2009): Ψήφιση του Προγράμματος της Στοκχόλμης (2010-2014): α) μηχανισμός αξιολόγησης συμφωνιών επανεισδοχής, β) συμφωνίες επανεισδοχής με χώρες όπως Αφγανιστάν ή Ιράκ, γ) χρηματοδότηση για υποδομές σε τρίτες χώρες με σκοπό τη διαχείριση της παράνομης μετανάστευσης και δ) διάλογος με τρίτες χώρες για αποφυγή των ανθρωπιστικών τραγωδιών της παράνομης μετανάστευσης (λόγω επικινδυνότητας των μεθόδων μετανάστευσης).

Για πρόσφυγες:

• Συνθήκη της Γενεύης (1951): Σύμφωνα με την εν λόγω συνθήκη όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (1967) που εξάλειψε τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς της και που αποτελεί τη μέχρι σήμερα διεθνή συνθήκη προστασίας των προσφύγων:

A) πρόσφυγας θεωρείται κάθε πρόσωπο το οποίο εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων βρίσκεται έξω από τη χώρα του και δεν μπορεί ή δεν θέλει, λόγω του φόβου, να απολαύσει την προστασία της χώρας αυτής ή να επιστρέψει σε αυτήν.

B) κάθε άτομο που θεωρεί τον εαυτό του πρόσφυγα έχει το δικαίωμα να ζητήσει πολιτικό άσυλο σε άλλη χώρα. Η χορήγηση, όμως, ασύλου είναι δικαίωμα κάθε χώρας και όχι υποχρέωση της. Οφείλει λοιπόν, να το παρέχει όταν δεν θεωρείται επικίνδυνο για την ασφάλεια της και όταν αποδεικνύεται ότι απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του ατόμου στη χώρα από την οποία έφυγε. Σε καμία, όμως, περίπτωση δεν μπορεί να το επιστρέψει σε αυτήν (αρχής της μη επαναπροώθησης).

Γ) το αίτημα για πολιτικό άσυλο ενός ατόμου περιλαμβάνει και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του.

Δ) κάθε άτομο που ζητά να χαρακτηριστεί ως πρόσφυγας δεν μπορεί να εκδιωχθεί μέχρι να εκδοθεί από την υπεύθυνη χώρα η σχετική απόφαση.

Ε) κάθε άτομο που του αναγνωρίζεται η ιδιότητα του πρόσφυγα, επομένως και του παρέχεται πολιτικό άσυλο, του δίνεται δελτίο ταυτότητας πρόσφυγα. Το κράτος, επιπλέον, του αναγνωρίζει δικαιώματα τα οποία πρέπει να είναι τουλάχιστον ίδια με αυτά που απολαμβάνουν οι υπόλοιποι αλλοδαποί στο έδαφος του.

ΣΤ) το άτομο μπορεί να χάσει την ιδιότητα του πρόσφυγα όταν διαπιστωθεί ότι υφίστανται ορισμένοι λόγοι, μεταξύ των οποίων: α) έπαυσαν να ισχύουν τα γεγονότα στη χώρα του που το ανάγκασαν να την

εγκαταλείψει, β) οικειοθελώς επιστρέφει στην χώρα που είχε εγκαταλείψει.

Ζ) αν η χώρα του αρνηθεί την ιδιότητα του πρόσφυγα τότε το άτομο έχει το δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης.

Η) η Ελλάδα διατύπωσε επιφύλαξη για το άρθρο 26 της Συνθήκης που αναφέρεται στην ελεύθερη κυκλοφορία των αναγνωρισμένων προσφύγων στο έδαφος της χώρας υποδοχής. Έτσι η Ελλάδα μπορεί να απαγορεύσει τη διαμονή ή εγκατάσταση προσφύγων σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές της επικράτειας και μπορεί να επιβάλει ανάλογους περιορισμούς ελεύθερης μετακίνησης για λόγους εθνικής ασφάλειας, δημόσιας τάξης ή δημόσιας υγείας.

Θ) οποιοδήποτε κράτος που έχει υπογράψει τη Συνθήκη, μπορεί να την καταγγείλει, αλλά η καταγγελία θα ισχύει μετά από έναν χρόνο.

•Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, ΕΣΔΑ (1950) και Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, ΔΣΑΠΔ (1966): Η ΕΣΔΑ απαγορεύει στο άρθρο 3 την υποβολή ενός ατόμου σε βασανιστήρια ή σε σκληρή μεταχείριση από οποιονδήποτε. Το ίδιο ακριβώς απαγορεύεται και από το ΔΣΑΠΔ στο άρθρο 7. Και τα δύο λειτουργούν συμπληρωματικά με την αρχή της μη επαναπροώθησης της Συνθήκης της Γενεύης και προστατεύουν τους αιτούντες πολιτικό άσυλο.

•Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για το εδαφικό άσυλο (1967): Η εν λόγω διακήρυξη:

Α) αναγνωρίζει στο άρθρο 1, παράγραφος 1 το δικαίωμα ενός κράτους να παρέχει ή όχι πολιτικό άσυλο στα πλαίσια άσκησης της εθνικής του κυριαρχίας.

Β) αναφέρει στο άρθρο 2, παράγραφος 2 ότι «Όταν ένα κράτος αντιμετωπίζει δυσκολίες στη χορήγηση ασύλου ή στη συνέχιση της παροχής προστασίας που συνεπάγεται η πράξη αυτή, τα Κράτη οφείλουν, μεμονωμένα ή από κοινού, ή με τη μεσολάβηση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα, με πνεύμα διεθνούς αλληλεγγύης, προκειμένου να ανακουφίσουν το βάρος του κράτους αυτού».

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ/ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

•Διεθνής Σύμβαση για τη Ναυτική Έρευνα και Διάσωση (1979): Η διεθνής αυτή σύμβαση που τέθηκε σε ισχύ από το 1980 και που είχε ως σκοπό τόσο την ανάπτυξη διεθνούς συστήματος έρευνας και διάσωσης (SAR), ώστε να συντονίζεται η διάσωση όσων κινδυνεύουν στη θάλασσα ανεξάρτητα από τον τόπο του ατυχήματος, όσο και την περιγραφή του πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των κρατών και της διαφύλαξης της ακεραιότητας των υπηρεσιών SAR, αναφέρει:

Α) τα μέρη θα εξασφαλίσουν την παροχή βοήθειας σε κάθε άτομο που βρίσκεται σε κίνδυνο στη θάλασσα. Αυτό θα το πράττουν ανεξάρτητα της εθνικότητας ή της κατάστασης του ατόμου αυτού ή των περιστάσεων στις οποίες το άτομο αυτό βρέθηκε.

Β) το Συμβαλλόμενο Μέρος που είναι υπεύθυνο για την περιοχή έρευνας και διάσωσης στην οποία παρέχεται η συνδρομή θα έχει την κύρια ευθύνη εξασφάλισης τέτοιου συντονισμού και συνεργασίας, έτσι ώστε οι διασωθέντες να αποβιβάζονται από το πλοίο που παρέχει συνδρομή και μεταφέρονται σε περιοχή ασφαλείας, λαμβανόμενων υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών του περιστατικού και κατευθυντηρίων οδηγιών που αναπτύχθηκαν από τον Οργανισμό. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα σχετιζόμενα Μέρη θα κανονίζουν έτσι ώστε τέτοια αποβίβαση να πραγματοποιείται στο μέτρο του πρακτικά εφικτού.

•Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982): Η διεθνής αυτή σύμβαση που

τέθηκε σε ισχύ από το 1994 και που περιγράφει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κυβερνήσεων κρατών στις ναυτικές ζώνες και στην ανοιχτή θάλασσα, αναφέρει:

Α) διέλευση σημαίνει ναυσιπλοΐα μέσα από τη χωρική θάλασσα με σκοπό τον διάπλου της θάλασσας αυτής χωρίς είσοδο στα χωρικά ύδατα ή προσορμισμό σε αγκυροβόλιο ή λιμενικές εγκαταστάσεις έξω από τα εσωτερικά ύδατα. (Άρθρο 18 - 1α)

Β) αβλαβής διέλευση: η διέλευση ξένου πλοίου θεωρείται αβλαβής όταν δεν διαταράσσει την ειρήνη, την τάξη ή την ασφάλεια του παράκτιου κράτους. Εάν, όμως, ευρισκόμενο στη χωρική θάλασσα, προβεί σε φόρτωση ή εκφόρτωση οποιουδήποτε εμπορεύματος, χρημάτων ή προσώπων κατά παράβαση των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και κανονισμών του παράκτιου κράτους τότε θεωρείται ότι η διέλευση του δεν είναι αβλαβής. (Άρθρο 19 - 2ζ)

Γ) το παράκτιο κράτος δύναται να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα στη χωρική θάλασσα προκειμένου να εμποδίσει διέλευση η οποία δεν είναι αβλαβής. (Άρθρο 25 - 1)

Δ) κάθε κράτος πρέπει να απαιτεί από τον πλοίαρχο οποιουδήποτε πλοίου που φέρει τη σημαία του, εφόσον μπορεί να πράξει αυτό χωρίς να εκθέσει σε σοβαρό κίνδυνο το πλοίο, το πλήρωμα ή τους επιβάτες να παρέχει βοήθεια σε οποιοδήποτε πρόσωπο που είναι στη θάλασσα και κινδυνεύει να πνιγεί. (Άρθρο 98 - 1α)

Ε) εκτός περιπτώσεις επέμβασης δυνάμει εξουσιών που προβλέπονται από συνθήκη, πολεμικό πλοίο που συναντά στην ανοιχτή θάλασσα ξένο πλοίο, εκτός από τα πλοία που απολαύουν πλήρους ετεροδικίας σύμφωνα με τα άρθρα 95 και 965, δεν δικαιούται να σταματήσει για έλεγχο εκτός αν υπάρχει βάσιμος λόγος υποψίας ότι το πλοίο επιδίδεται σε δουλεμπόριο ή το πλοίο δεν έχει εθνικότητα. (Άρθρο 110 - 1β και 1δ)

·Συνθήκη Σένγκεν (1985): Σύμφωνα με την Συνθήκη Σένγκεν που είχε στόχο την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καθιέρωση κοινής πολιτικής στα ζητήματα προστασίας των εξωτερικών συνόρων και εισόδου σε αυτά υπηκόων τρίτων χωρών:

Α) αλλοδαπός θεωρείται κάθε πρόσωπο που δεν είναι υπήκοος των κρατών-μελών της Ε.Ε. (άρθρο 1) **Β)** εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. θεωρούνται τα χερσαία και τα θαλάσσια σύνορα όπως επίσης και τα λιμάνια και τα αεροδρόμια των κρατών-μελών εφόσον δεν αποτελούν εσωτερικά σύνορα. (άρθρο 1) **Γ)** μπορεί να επιτραπεί η είσοδος και η διαμονή μέχρι τρεις (3) μήνες ανά εξάμηνο στο έδαφος των κρατών-μελών, σε αλλοδαπούς εάν, μεταξύ άλλων, είναι κάτοχοι έγκυρου εγγράφου και δεν θεωρούνται ικανοί να διαταράξουν τη δημόσια τάξη, την εθνική ασφάλεια ή τις διεθνείς σχέσεις ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε.

Ένα κράτος-μέλος μπορεί να δεχθεί στο έδαφός του αλλοδαπούς που δεν πληρούν στο σύνολο τους τις προϋποθέσεις που θέτει η συνθήκη, για λόγους ανθρωπιστικούς ή εθνικού συμφέροντος ή λόγω διεθνών υποχρεώσεων, οφείλει όμως να λάβει υπόψη του τα συμφέροντα των υπολοίπων κρατών-μελών και τις επιπτώσεις της απόφασής του. (άρθρα 5, 11, 16, 20)

Δ) τα κράτη-μέλη συνεργάζονται στενά προκειμένου να εξασφαλιστεί ο αποτελεσματικός έλεγχος των εξωτερικών συνόρων. (άρθρο 7)

Ε) αν ένας αλλοδαπός εισέλθει από έδαφος τρίτου κράτους στο έδαφος ενός κράτους-μέλους και δεν κατέχει τα απαιτούμενα ταξιδιωτικά έγγραφα, ο μεταφορέας που τον έφερε, με εναέρια, θαλάσσια ή οδική συγκοινωνία, οφείλει να τον επιστρέψει άμεσα πίσω. (άρθρο 26)

ΣΤ) τα κράτη-μέλη έχουν υποχρέωση να θεσμοθετήσουν κυρώσεις απέναντι οποιουδήποτε επιδιώκει, για κερδοσκοπικούς λόγους, να βοηθήσει αλλοδαπό να εισέλθει ή να διαμείνει στο έδαφος ενός κράτους-μέλους παράνομα. (άρθρο 27)

•Συνθήκη Δουβλίνο II (2003): Η εν λόγω συνθήκη, που αντικατέστησε τη συνθήκη Δουβλίνο I, αποτελεί τη βάση με την οποία γίνεται ο προσδιορισμός του κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου που υποβάλλεται από υπήκοο τρίτης χώρας, αναφέρει:

A) όταν διαπιστώνεται ότι εκείνος που ζητά άσυλο, πέρασε παράνομα, είτε μέσω θάλασσας είτε αεροπορικώς τα σύνορα ενός κράτους-μέλους, αυτό το κράτος-μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Το ίδιο κράτος μέλος σταματά να έχει την ευθύνη εξέτασης της αίτησης του ασύλου μετά από δώδεκα (12) μήνες από την ημέρα που ο αιτών πέρασε παράνομα τα σύνορα. (άρθρο 10, παράγραφος 1)

B) όταν ένα άτομο έχει εισέλθει παράνομα και έχει παραμείνει για τουλάχιστον πέντε (5) μήνες στο έδαφος ενός κράτους-μέλους, τότε στην περίπτωση που ζητήσει άσυλο, αυτό το κράτος-μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης, ακόμα και αν η ευθύνη του έχει παραγραφεί με βάση το A. (άρθρο 10, παράγραφος 2)

Γ) όταν μια αίτηση ασύλου υποβάλλεται στις αρμόδιες αρχές ενός κράτους-μέλους από ένα άτομο που βρίσκεται στο έδαφος ενός άλλου κράτους-μέλους τότε από αυτό το κράτος γίνεται ο προσδιορισμός του υπεύθυνου κράτους-μέλους που θα εξετάσει την αίτηση. (άρθρο 4, παράγραφος 4)

Δ) όταν ένα άτομο έχει αποκτήσει άσυλο σε ένα κράτος-μέλος τότε, για λόγους ανθρωπιστικών, στο ίδιο κράτος μπορεί να μεταβιβαστεί η ευθύνη για την παροχή ασύλου από άλλο άτομο, που διατηρεί οικογενειακούς δεσμούς με το πρώτο και που βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους. (άρθρο 15, παράγραφος 1 και άρθρο 17, παράγραφος 1)

E) εάν το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε αίτηση ασύλου θεωρεί ότι άλλο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέτασή της, μπορεί να απευθύνει σε αυτό αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος, το συντομότερο δυνατό και, σε κάθε περίπτωση, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την υποβολή της αίτησης ασύλου κατά την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 2. Εάν το αίτημα περί αναδοχής του αιτούντος δεν υποβληθεί εντός της προθεσμίας των τριών μηνών, η ευθύνη της εξέτασης της αίτησης ασύλου εμπίπτει στο κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση. (άρθρο 17, παράγραφος 1)

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Ύπατη Αρμοστέία

Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων (Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες, 1979): Το εν λόγω εγχειρίδιο που γράφτηκε το 1979 και έχει ήδη κυκλοφορήσει στην 6η του έκδοση στα ελληνικά και που αποτελεί την περιγραφή των διαδικασιών και τα κριτήρια καθορισμού των προσφύγων με βάση τη Συνθήκη της Γενεύης του 1951 και του Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967, αναφέρει:

A) κάποιο πρόσωπο που ανταποκρίνεται στα κριτήρια του Καταστατικού του UNHCR, δικαιούται της προστασίας των Ηνωμένων Εθνών που παρέχεται δια του Υπάτου Αρμοστή, ανεξάρτητα από το εάν βρίσκεται ή όχι, σε μια χώρα που είναι μέρος της Σύμβασης του 1951 ή του Πρωτοκόλλου του 1967 ή από το εάν έχει αναγνωρισθεί ή όχι ως πρόσφυγας από τη φιλοξενούσα χώρα σύμφωνα με ένα από τα δύο κείμενα. Πρόσφυγες που συγκεντρώνουν αυτές τις προδιαγραφές εμπίπτουν στην εντολή του Ύπατου Αρμοστή, και αναφέρονται συνήθως ως «πρόσφυγες εντολής» («mandate refugees»).(σημείο 16)

B) ...ένα πρόσωπο μπορεί να είναι ταυτόχρονα τόσο «πρόσφυγας εντολής» όσο και πρόσφυγας

σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 ή το Πρωτόκολλο του 1967. Εντούτοις, είναι δυνατό να βρίσκεται σε κάποια χώρα που δεν δεσμεύεται από αυτά τα κείμενα ή μπορεί να εξαιρείται από την αναγνώριση ως «πρόσφυγας της Σύμβασης» κατ' εφαρμογήν των χρονικών ή των γεωγραφικών περιορισμών. Σ' αυτές τις περιπτώσεις συνεχίζει να πληροί τις προϋποθέσεις προστασίας του από τον Ύπατο Αρμοστή σύμφωνα με τους ορισμούς του Καταστατικού. (σημείο 17)

Γ) παρόλο που ο καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα γίνεται κανονικά σε ατομική βάση, έχουν παρουσιαστεί περιπτώσεις μετακίνησης ολόκληρων ομάδων υπό συνθήκες που υποδηλώνουν ότι τα μέλη της ομάδας θα μπορούσαν να θεωρηθούν ατομικά ως πρόσφυγες. Η ανάγκη για παροχή συνδρομής γίνεται συχνά στις περιπτώσεις αυτές εξαιρετικά επείγουσα και μπορεί για καθαρά πρακτικούς λόγους να μην είναι δυνατόν να εφαρμοστεί η διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα σε ατομική βάση για κάθε μέλος της ομάδας. Πρέπει συνεπώς να γίνει χρήση της αποκαλούμενης «ομαδικής αναγνώρισης» του καθεστώτος του πρόσφυγα, όπου κάθε μέλος της ομάδας θεωρείται *prima facie* (εφόσον δηλαδή δεν υπάρχει απόδειξη για το αντίθετο) πρόσφυγας. (σημείο 44) Δ) μετανάστης είναι το πρόσωπο που για λόγους διαφορετικούς από εκείνους που αναφέρονται στον ορισμό εγκαταλείπει οικειοθελώς τη χώρα του με σκοπό να εγκατασταθεί αλλού. Μπορεί δε να ωθείται από την επιθυμία για αλλαγή ή για περιπέτεια ή από οικογενειακούς ή άλλους προσωπικούς λόγους. Εάν ωθείται αποκλειστικά από οικονομικά κίνητρα, είναι οικονομικός μετανάστης και όχι πρόσφυγας. (σημείο 62)

Ε) η διάκριση ωστόσο ανάμεσα στον οικονομικό μετανάστη και τον πρόσφυγα γίνεται μερικές φορές ασαφής, όπως και η διάκριση ανάμεσα στα οικονομικά και τα πολιτικά μέτρα που ισχύουν στη χώρα προέλευσης του αιτούντος δεν είναι πάντοτε σαφής. Πίσω από τα οικονομικά μέτρα που επηρεάζουν την απόκτηση των μέσων διαβίωσης μπορεί να υπάρχουν φυλετικοί, θρησκευτικοί ή πολιτικοί στόχοι ή διαθέσεις εναντίον μιας ορισμένης ομάδας. Σε περιπτώσεις όπου τα οικονομικά μέτρα αφανίζουν την οικονομική υπόσταση ενός συγκεκριμένου τμήματος του πληθυσμού (όπως π.χ. η κατάργηση των δικαιωμάτων άσκησης εμπορίου ή επιβολή άνισης ή υπερβολικής φορολογίας σε συγκεκριμένη εθνική ή θρησκευτική ομάδα), τα πρόσωπα που πλήττονται μπορεί ανάλογα με τις περιστάσεις να γίνουν πρόσφυγες όταν εγκαταλείπουν τη χώρα (σημείο 63).

ΣΤ) ενόψει αυτής της κατάστασης και της απιθανότητας να θεσπισθούν ίδιες διαδικασίες από όλα τα κράτη που δεσμεύονται από τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967, η Εκτελεστική Επιτροπή για το Πρόγραμμα του Ύπατου Αρμοστή στην 28η σύνοδό της, τον Οκτώβριο του 1977 συνέστησε ότι οι διαδικασίες πρέπει να συγκεντρώνουν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις. Αυτές οι βασικές προϋποθέσεις οι οποίες απεικονίζουν την ειδική κατάσταση του προσώπου που υποβάλλει την αίτηση για να του αναγνωρισθεί το καθεστώς του πρόσφυγα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, και οι οποίες θα του διασφάλιζαν ορισμένες ουσιώδεις εγγυήσεις, είναι οι ακόλουθες: (1) η αρμόδια αρχή (π.χ. ανώτερος υπάλληλος της μεταναστευτικής υπηρεσίας ή αξιωματικός της συνοριακής αστυνομίας) στην οποία ο αιτών απευθύνεται είτε στα σύνορα είτε μέσα στην επικράτεια ενός συμβαλλόμενου κράτους, πρέπει να έχει σαφείς οδηγίες για τη διευθέτηση των υποθέσεων που ενδεχομένως εμπíπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο των σχετικών διεθνών κειμένων. Οφείλει εξάλλου να ενεργεί σύμφωνα με τον κανόνα της μη επαναπροώθησης και να αναφέρει τις περιπτώσεις αυτές σε ανωτέρα αρχή.

(2) ο αιτών πρέπει να καθοδηγείται κατάλληλα ως προς την τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας.

(3) πρέπει να υπάρχει μια σαφώς καθορισμένη αρχή κατά το δυνατόν, μια μόνη κεντρική αρχή, με αρμοδιότητα την εξέταση των αιτήσεων αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα και τη λήψη σχετικής αποφάσεως σε πρώτο βαθμό.

(4) στον αιτούντα πρέπει να παρέχονται οι αναγκαίες διευκολύνσεις, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ικανού διερμηνέα, προκειμένου να υποβάλει την υπόθεσή του στην κρίση των αρμόδιων αρχών. Στους αιτούντες πρέπει να παρέχεται επίσης η δυνατότητα, για την οποία πρέπει επαρκώς να ενημερώνονται, να επικοινωνήσουν με έναν εκπρόσωπο του UNHCR.

(5) εάν ο αιτών αναγνωρισθεί πρόσφυγας, πρέπει να ενημερωθεί σχετικά και να του χορηγηθούν τα έγγραφα που πιστοποιούν το καθεστώς του ως πρόσφυγα.

(6) εάν ο αιτών δεν αναγνωρισθεί πρόσφυγας, πρέπει να του παρέχεται το δικαίωμα προσφυγής, μέσα σε εύλογη προθεσμία, για μία, με τήρηση των τύπων, επανεξέταση της πρωτοβάθμιας απόφασης ενώπιον είτε της ίδιας είτε διαφορετικής διοικητικής ή δικαστικής αρχής, ανάλογα με το σύστημα που επικρατεί.

Πρέπει να επιτρέπεται στον αιτούντα να παραμένει στη χώρα όπου εκκρεμεί η έκδοση απόφασης επί της αρχικής του αιτήσεως από την αρμόδια αρχή που αναφέρεται παραπάνω στην παράγραφο (III), εκτός εάν η εν λόγω αρχή διαπίστωσε ότι η αίτηση του είναι προφανώς καταχρηστική. Πρέπει επίσης να του επιτρέπεται να παραμένει στη χώρα όσο εκκρεμεί η προσφυγή ενώπιον ανώτερης διοικητικής αρχής ή δικαστηρίου. (σημείο 192)

Αποφάσεις και παρατηρήσεις που αφορούν την Ελλάδα

• Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ – “Η παγίδα Δουβλίνο II” (2010)

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ Προς τα κράτη μέλη της Ε.Ε. και τα λοιπά κράτη μέλη του Κανονισμού του Δουβλίνου:

«...Η Διεθνής Αμνηστία καλεί τα κράτη μέλη να αναστείλουν της επιστροφές αιτούντων άσυλο προς την Ελλάδα υπό τις διατάξεις του Κανονισμού του Δουβλίνου ωσότου η κατάσταση για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες στην Ελλάδα να βελτιωθεί και το σύστημα ασύλου να είναι απόλυτα σύμφωνο, τόσο στο νόμο όσο και στην πράξη, με τα διεθνή και εθνικά πρότυπα και διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της Ε.Ε.» «...Λόγω των συνεχιζόμενων και σοβαρών ανεπαρκειών στο σύστημα ασύλου στην Ελλάδα, η Διεθνής

Αμνηστία ζητά την άμεση παύση όλων των επιστροφών προς τη χώρα αυτή στο πλαίσιο του Κανονισμού του Δουβλίνου. Όπως αναδεικνύεται στην έκθεση αυτή, οι αιτούντες άσυλο που επιστρέφονται υπό τις διατάξεις αυτού του νομοθετήματος της Ε.Ε., έρχονται αντιμέτωποι με σειρά παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαιτίας της παράλειψης της Ελλάδας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της κατά το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους πρόσφυγες. Μέχρι να επανορθωθούν οι ανεπάρκειες, τα κράτη μέλη του Κανονισμού διακινδυνεύουν να παραβιάσουν τις δικές τους υποχρεώσεις, στέλνοντας αιτούντες άσυλο σε μία χώρα που δεν είναι ικανή να προστατεύσει αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους. Η Διεθνής Αμνηστία εκφράζει σοβαρές ανησυχίες για τον κίνδυνο επαναπροώθησης, ο οποίος προκύπτει μέσα από τις ανεπάρκειες του συστήματος ασύλου στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων μέσα από τα εμπόδια με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι άνθρωποι στην πρόσβασή τους στο σύστημα ασύλου • την απουσία δίκαιης εξέτασης των αιτήσεων ασύλου, ειδικά μετά τη θέσπιση της νέας νομοθεσίας η οποία καταργεί την αποτελεσματική προσφυγή • την έλλειψη πρόσβασης σε νομική συνδρομή, σε υπηρεσίες διερμηνείας και στην πληροφόρηση για την διαδικασία ασύλου • και την έλλειψη

ειδικευμένου και αρμόδιου οργάνου για να αποφασίζει επί των αιτημάτων ασύλου. Η τρέχουσα τακτική της απέλασης στην Τουρκία ανθρώπων, οι οποίοι είναι πιθανό να έκαναν αίτηση για άσυλο, δημιουργεί περαιτέρω κινδύνους για έμμεση ή αλυσιδωτή επαναπροώθηση. Επιπλέον, η έλλειψη χώρων στέγασης και η ανεπαρκής πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη έχουν επιπτώσεις στα οικονομικά και κοινωνικά τους δικαιώματα».

Σύνταγμα και Εθνική Νομοθεσία

•Σύνταγμα της Ελλάδας (1976, 1986, 2001, 2008)

A) Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της (άρθρο 2, παράγραφος 1)

B) Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο. Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας. (άρθρο 5, παράγραφος 2)

Ελληνικό Εθνικό Δίκαιο

A) Νόμος 1975/1991 με τίτλο Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων και άλλες διατάξεις.

Μέχρι τότε υπήρχε μόνο ο νόμος 4310/1929 ο οποίος ήταν ανεπαρκής αφού αφορούσε ζητήματα των προσφύγων από τη Μικρά Ασία. Ο νέος νόμος 1975/1991 καθορίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα αλλά και απέλαση όσων ήταν χωρίς νομικές διατυπώσεις. Η ποινή φυλάκισης έως πέντε χρόνια προβλέπεται με τον νόμο αυτό σε όποιον εισέρχεται παράνομα στην Ελλάδα.

B) Νόμος 2910/2001 με τίτλο Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις.

Παρόλο που ο νόμος 1975/1991 ήταν αυστηρός, αυξήθηκε η παράνομη εισροή μεταναστών και δημιουργήθηκε η ανάγκη για αντιμετώπιση του ζητήματος, αναγνωρίζοντας ότι οι μετανάστες συμβάλουν στην οικονομία και κοινωνία. Ο νέος νόμος μετέφερε τη μεταναστευτική πολιτική από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Παράλληλα μειώθηκε από 15 σε 2 έτη ο απαιτούμενος χρόνος διαμονής του μετανάστη για το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση. Οι ανήλικοι μετανάστες απέκτησαν δικαίωμα στην υποχρεωτική εκπαίδευση και κατοχυρώθηκε η πρόσβαση των μεταναστών στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας. Επίσης ο νόμος ρύθμισε την πολιτογράφηση.

Δεν συνιστά είσοδο στο ελληνικό έδαφος η παραμονή αλλοδαπού στη ζώνη διερχομένων (transit) αερολιμένος ή λιμένος της χώρας με σκοπό να συνεχίσει το ταξίδι του στην αλλοδαπή, με το ίδιο ή άλλο αεροσκάφος ή πλοίο. (άρθρο 6, παράγραφος 1)

Για τον ανιθαγενή αλλοδαπό ή για τον αλλοδαπό που έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, αρκεί διαμονή

στην Ελλάδα για πέντε (5) έτη μέσα στην τελευταία δωδεκαετία (12) ώστε να κάνει αίτηση για απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας. (άρθρο 58, παράγραφος 2)

Γ) Ν. 3386/2005, Ν.3875/2010:

Νόμος 3386/2005 με τίτλο Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια.

Ο παρών νόμος θεωρείται βασικό νομοθέτημα της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής. Με τον νέο νόμο μειώθηκε η γραφειοκρατία, ενοποιώντας την άδεια εργασίας και διαμονής μεταναστών σε ένα έγγραφο. Έγινε προσπάθεια νομιμοποίησης παράνομων μεταναστών και ενσωματώθηκε η κοινοτική οδηγία 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών. Επίσης, ενσωματώθηκε η κοινοτική οδηγία 2003/109 για το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος αλλοδαπού με συμπλήρωση πενταετούς διαμονής στην Ελλάδα και γνώση της ελληνικής γλώσσας, πολιτισμού και ιστορίας. Παράλληλα προβλέπονται ποινικές, οικονομικές και διοικητικές κυρώσεις σε όσους παρέχουν υπηρεσίες σε παράνομους μετανάστες/υπηκόους τρίτων χωρών.

Σε υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν χαρακτηριστεί θύματα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών κατά τις διατάξεις των περιπτώσεων ι' και ια' της παραγράφου 1 του άρθρου 1, εφόσον δεν υπάγονται στη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 του π.δ. 233/2003, παρέχεται με πράξη της αρμόδιας Εισαγγελικής Αρχής προθεσμία περίσκεψης τριών μηνών, ώστε να διαφύγουν από την επιρροή των δραστών των σε βάρος τους εγκλημάτων και να αποκατασταθούν ψυχικά για να μπορέσουν να λάβουν συνειδητά ανεπηρέαστη απόφαση σχετικά με τη συνεργασία τους με τις διωκτικές Αρχές. Κατά το χρονικό διάστημα της προθεσμίας περίσκεψης τα πρόσωπα των προηγούμενων παραγράφων δεν απελαύνονται. Απόφαση απέλασης, που έχει εκδοθεί, αλλά δεν έχει ακόμη εκτελεστεί, αναστέλλεται. (άρθρο 46)

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στη χώρα έχουν ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης στο σύνολο της επικράτειας. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης, μπορεί να απαγορεύεται, για λόγους δημόσιου συμφέροντος, η διαμονή ή η εγκατάσταση τους σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας. (άρθρο 74)

Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται εφόσον: α. Έχει καταδικασθεί τελεσίδικα σε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή, ανεξαρτήτως ποινής, για εγκλήματα προσβολής του πολιτεύματος, προδοσίας της χώρας, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα, εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμισμα, εγκλήματα αντίστασης, αρπαγής ανηλίκου, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, για εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιότητες, την προώθηση λαθρομεταναστών στο εσωτερικό της χώρας ή τη διευκόλυνση της μεταφοράς ή προώθησης τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη και εφόσον η απέλαση του δεν διατάχθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο. β. Έχει παραβιάσει τις διατάξεις του νόμου αυτού. γ. Η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια της χώρας. Ο αλλοδαπός θεωρείται επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια ιδίως όταν σε βάρος του

ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα που τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών (3) μηνών δ. Η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια υγεία και αρνείται να συμμορφωθεί προς τα μέτρα που καθορίζονται από τις ιατρικές αρχές για την προστασία της, αν και του έχει παρασχεθεί η απαραίτητη πληροφόρηση. (άρθρο 76)

Δ) Νόμος 3907/2011:

Το 2011 θεσπίστηκε ο ελληνικός νόμος 3907/2011 «Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ "σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών" και λοιπές διατάξεις» για την αναδιάρθρωση των κρατικών λειτουργιών απονομής ασύλου. Με τον νόμο αυτό προβλέπεται η εθελούσια επιστροφή του μετανάστη και αναφέρονται οι τεχνικοί λόγοι για τους οποίους αυτό δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί, όπως σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει συνεργασία με τις πρεσβείες ή εξαιτίας κακών πολιτειακών συνθηκών στις χώρες των μεταναστών κλπ.

Ιδρύεται η Υπηρεσία Ασύλου κάτω από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και τον αντίστοιχο Υπουργό και έχει ως αποστολή τόσο την εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου και των λοιπών μορφών διεθνούς προστασίας των αλλοδαπών και αν ιθαγενών όσο και τη συμβολή στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής ασύλου. (άρθρο 1, παράγραφος 1)

Δημιουργούνται τα πρώτα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου με έδρα την Αττική, τη Θεσσαλονίκη, την Αλεξανδρούπολη, την Ορεστιάδα, τα Ιωάννινα, το Βόλο, την Πάτρα, το Ηράκλειο, τη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο, τη Λέρο και τη Ρόδο. (άρθρο 1, παράγραφος 3)

Ιδρύεται η Αρχή Προσφυγών, η οποία εξετάζει τις προσφυγές αιτούντων διεθνή προστασία κατά αποφάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου. (άρθρο 3, παράγραφος 1)

Ιδρύεται η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής, κάτω από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και τον αντίστοιχο Υπουργό και έχει ως αποστολή την αποτελεσματική διαχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται παρανόμως στη χώρα, σε συνθήκες σεβασμού της αξιοπρέπειάς τους, με την υπαγωγή τους σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής. (άρθρο 6)
Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Προστασίας του Πολίτη συνιστώνται Κέντρα Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.) σε επιλεγμένα σημεία της χώρας όπου παρατηρείται σταθερή ροή παρανόμως εισερχομένων υπηκόων τρίτων χωρών. (άρθρο 8, παράγραφος 4)

Οι υπηρεσίες πρώτης υποδοχής ενημερώνουν τους υπηκόους τρίτων χωρών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Οι αιτούντες διεθνή προστασία παραπέμπονται στο κατά τόπο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου, κλιμάκιο του οποίου μπορεί να λειτουργεί στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής. Αν μετά την παρέλευση των προθεσμιών αυτών δεν έχει περατωθεί η εξέταση του αιτήματος διεθνούς προστασίας το αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου χορηγεί στον ενδιαφερόμενο δελτίο αιτήσαντος άσυλο και τον παραπέμπει σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας για τη λειτουργία των οποίων μεριμνά το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Εφόσον το αίτημα και η προσφυγή απορριφθεί ενόσω οι υπήκοοι τρίτων χωρών παραμένουν στο Κέντρο ή τη Μονάδα Πρώτης Υποδοχής αυτοί παραπέμπονται στην αρμόδια αρχή για την υπαγωγή τους σε διαδικασίες απέλασης, επιστροφής ή επανεισδοχής. (άρθρο 11, παράγραφος 1)

Το παραπεμπτικό σημείωμα προς την κατά περίπτωση αρμόδια αρχή εκδίδεται το αργότερο μέσα σε

δεκαπέντε (15) ημέρες από την υπαγωγή του υπηκόου τρίτης χώρας σε διαδικασίες πρώτης υποδοχής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο χρόνος υπαγωγής στις διαδικασίες εξακρίβωσης και διαχωρισμού μπορεί να παρατείνεται αιτιολογημένα για άλλες δέκα (10) το πολύ ημέρες. (άρθρο 11, παράγραφος 5)

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συλλαμβάνονται να εισέρχονται παράνομα στη χώρα οδηγούνται άμεσα με ευθύνη της αρχής που διενήργησε τη σύλληψη στο Κέντρο ή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής στα όρια της τοπικής αρμοδιότητας των οποίων συνελήφθησαν. Για τις ανάγκες της εξακρίβωσης και των λοιπών διαδικασιών πρώτης υποδοχής οι υποκείμενοι σε αυτές τελούν υπό καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας τους. Παραμένουν υποχρεωτικά εντός των εγκαταστάσεων του Κέντρου Πρώτης Υποδοχής ή εντός άλλων κατάλληλων εγκαταστάσεων που φυλάσσονται. (άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2)

Ε) Προεδρικό διάταγμα 141 (21/10/2013):

Σε αλλοδαπό ή ανιθαγενή ο οποίος αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας χορηγείται από την αρμόδια αρχή παραλαβής ή/και εξέτασης, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 21, άδεια διαμονής τριετούς διάρκειας. (άρθρο 24, παράγραφος 1)

Στον δικαιούχο καθεστώτος του πρόσφυγα, ύστερα από αίτηση του, που υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή παραλαβής ή/και εξέτασης, χορηγείται ταξιδιωτικό έγγραφο (titre de voyage), ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία έχει αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, σύμφωνα με το υπόδειγμα που εμπεριέχεται στο Παράρτημα της Σύμβασης της Γενεύης, ώστε να μπορεί να ταξιδεύει στο εξωτερικό, εκτός αν στο πρόσωπό του συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης ή εκκρεμεί σε βάρος του η διαδικασία εφαρμογής ρήτρας παύσης, αποκλεισμού, ανάκλησης ή ακύρωσης του χορηγηθέντος καθεστώτος. (άρθρο 25, παράγραφος 1)

ΣΤ) Υπουργική Απόφαση με αριθμ. Οικ. 10556 (02/12/2014):

Στους αλλοδαπούς ή ανιθαγενείς, οι οποίοι αναγνωρίστηκαν ως δικαιούχοι καθεστώτος του πρόσφυγα με απόφαση της Υπηρεσίας Ασύλου ή των Επιτροπών Προσφυγών της Αρχής Προσφυγών χορηγείται μετά από αίτηση τους ταξιδιωτικό έγγραφο σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 25 παρ. 1 του π.δ.

141/2013. (άρθρο 1, παράγραφος 1)

Η διάρκεια ισχύος των ταξιδιωτικών εγγράφων που χορηγούνται σε δικαιούχο διεθνούς προστασίας ή μέλος της οικογένειάς του καθορίζεται σε πέντε (5) έτη από την έκδοσή τους για τους ενήλικες καθώς και τους ανήλικους που έχουν συμπληρώσει τα δεκατέσσερα (14) έτη της ηλικίας τους και τρία (3) έτη για τους λοιπούς ανήλικους. Η διάρκεια ισχύος των ταξιδιωτικών εγγράφων που χορηγούνται σε αιτούντα διεθνή προστασία καθορίζεται στους έξι (6) μήνες. (άρθρο 8)

Ζ) 2015, Συνιστάται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

5.4 ΤΟ ΔΟΥΒΛΙΝΟ ΙΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Ο κανονισμός Δουβλίνο ΙΙ (ή Κανονισμός 343/2003) είναι νομικό κείμενο που θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και καθορίζει τη χώρα, η οποία θα είναι υπεύθυνη για να δώσει άσυλο στον αιτούντα πρόσφυγα. Σύμφωνα με τον Κανονισμό Δουβλίνο ΙΙ, ο μετανάστης δικαιούται να ζητήσει άσυλο στην ευρωπαϊκή χώρα στην οποία θα εισέλθει την πρώτη φορά. Μετανάστες οι οποίοι εισέρχονται στην Ελλάδα και κατόπιν μεταβαίνουν σε άλλη χώρα για να αιτηθούν άσυλο θα πρέπει, σύμφωνα με τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙ, να επιστρέφονται πίσω στην Ελλάδα.

Λόγω της κακής κατάστασης της εφαρμογής του ασύλου στην Ελλάδα ο κανονισμός αυτό το 2010-2011 βρισκόταν άτυπα σε επανεξέταση και προτάθηκε προσωρινή αναστολή για περίοδο έξι μηνών όταν κάποιο ενδιαφερόμενο μέλος "αντιμετωπίζει ιδιαίτερα επείγουσες καταστάσεις, οι οποίες επιβαρύνουν στο έπακρο τις ικανότητες υποδοχής".

Τον Απρίλιο 2011, μετά από έκθεση της Γαλλίδας σοσιαλίστριας Ευρωβουλευτού Σουλβί Γκιγιόμ, ψηφίστηκε από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου οδηγία η οποία συνιστά στα κράτη μέλη να μην εφαρμόζουν την αρχή της επαναπροώθησης των αιτούντων άσυλο στην πρώτη χώρα εισόδου στην Ευρώπη. Στην έκθεσή της η Σουλβί Γκιγιόμ συγκεκριμένα ανέφερε: "η ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για το άσυλο δεν προστατεύει αφενός τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη ενώ προκαλεί, αφετέρου, πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών σ' ο,τι αφορά τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων".

Στις 21 Δεκεμβρίου 2011 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι κινδυνεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών που επιστρέφουν στην Ελλάδα μέσω του Κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ. Η απόφαση του δικαστηρίου χαρακτηρίστηκε ότι ανατρέπει τον κανονισμό Δουβλίνο ΙΙ.

Εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙ στην Ελλάδα.

Οι πρόσφυγες είναι μετανάστες που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους προκειμένου να διαφύγουν τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν. Αναγκάζονται να καταφύγουν σε μια ξένη χώρα, συνήθως παράτυπα και χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, με σκοπό να ζητήσουν άσυλο. Ο προσδιορισμός του μετανάστη ως πρόσφυγα γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών της Ελλάδος μέσω της Επιτροπής Ασύλου.

Η αίτηση για άσυλο γίνεται από τον ίδιο τον μετανάστη ενώπιον των αστυνομικών αρχών ή τα τμήματα Διεύθυνσης Αλλοδαπών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Η εξέταση του ασύλου γίνεται με προσωπική συνέντευξη από κοινωνικό επιστήμονα εργαζόμενο παρουσία αστυνομικού και διερμηνέα. Ο αιτών άσυλο μπορεί κατά τη διαδικασία συνέντευξης να έχει παράσταση από δικηγόρο, εάν το επιθυμεί. Από τη στιγμή που ένας μετανάστης αιτείται άσυλο δεν μπορεί να απελαθεί από τη χώρα. Ο αιτών άσυλο μετανάστης για να λάβει στέγαση κάνει αίτηση στα Κέντρα Υποδοχής. Τα παιδιά των αιτούντων άσυλο έχουν πρόσβαση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες των δημόσιων σχολείων, ακόμη και με ελλιπή δικαιολογητικά.

Τον Μάρτιο 2011, σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες, τα αιτήματα ασύλου στην Ελλάδα εκτιμάται ότι ήταν περίπου 45.000. Λόγω της κακής λειτουργίας του συστήματος αιτήσεων και παροχής ασύλου στην Ελλάδα, η Γερμανία το 2010 αποφάσισε για ένα έτος να αναστείλει την εφαρμογή του κανονισμού

Δουβλίνο II, απόφαση την οποία πήραν και εφαρμόσαν επίσης η Σουηδία, η Μεγάλη Βρετανία, η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Αυστρία και η Δανία.

Σύμφωνα με τη μη κυβερνητική οργάνωση E.C.R.E. (European Council on Refugees and Exiles), η πιθανότητα κάποιος μετανάστης να αναγνωρισθεί στην Ελλάδα ως πρόσφυγας (αν καταφέρει και αιτηθεί άσυλο) είναι πολύ μικρή. Σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, το έτος 2009 ένας μετανάστης είχε ελάχιστες πιθανότητες να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) η Ελλάδα μαζί με τη Δανία και την Ολλανδία κατατάσσεται στην έκτη θέση στις ευρωπαϊκές χώρες για τις περισσότερες αιτήσεις ασύλου σε σχέση με τον πληθυσμό (η Κύπρος κατατάσσεται πρώτη με 3.600 αιτήσεις ανά εκατομμύριο κατοίκων και ακολουθούν η Σουηδία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Αυστρία). Σε απόλυτους αριθμούς, το 2010 η Γαλλία δέχτηκε τις περισσότερες αιτήσεις για άσυλο (51.600 αιτήσεις), ενώ η Ελλάδα το 2010 δέχτηκε πάνω από 10.000 αιτήσεις ασύλου.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που παρουσίασε η Πανελλήνια Ένωση Αξιωματικών Λιμενικού Σώματος:

A) το 2015 εισήλθαν στην Ελλάδα από την Τουρκία 847.930 πρόσφυγες ή μετανάστες ενώ το 1ο τρίμηνο του 2016 ο αριθμός έφτασε τα 145.027 άτομα.

B) για το έτος 2014 ο αντίστοιχος αριθμός προσφύγων ή μεταναστών ήταν 34.442 άτομα κάτι που σημαίνει ότι το 2015 παρατηρήθηκε αύξηση 2362% έναντι του προηγούμενου έτους.

Γ) μόνο τους τελευταίους πέντε (5) μήνες του 2015 (Αύγουστος-Δεκέμβριος) εισήλθε στη χώρα μας από την Τουρκία το 85% των προσφύγων-μεταναστών όλου του έτους.

Ανάλογους αριθμούς αναφέρει και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ:

A) 856.723 άτομα εισήλθαν στην Ελλάδα το 2015, ενώ το 1ο τρίμηνο του 2016 ο αριθμός έφτασε τα 151.453 άτομα.

B) τους πέντε (5) τελευταίους μήνες του 2015, ο αριθμός ήταν 726.620 άτομα (84,8% όλου του 2015). Όλες οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι το μεταναστευτικό και το προσφυγικό ρεύμα θα συνεχιστεί από τη Τουρκία το επόμενο διάστημα και η Ελλάδα σταδιακά θα μετατραπεί σε ένα απέραντο “πάρκινγκ” ανθρώπινων ψυχών.

Είναι πλέον σαφές ότι η ανάγκη αντιμετώπισης του μεταναστευτικού στην Ελλάδα είναι κατεπείγουσα, και καταβάλλονται προσπάθειες προς αυτήν την κατεύθυνση. Ωστόσο, η εφαρμογή προσκρούει σε κοινωνικές αγκυλώσεις, ιδεολογικές και μη, οι οποίες μεταφράζονται σε αδυναμία των δημόσιων οργανισμών και των υπαλλήλων να υλοποιήσουν τις ισχύουσες διατάξεις. Παραδείγματος χάριν, είναι γνωστός ο τεράστιος αριθμός παράνομων απελάσεων, οι παράνομες συνθήκες κράτησης των μεταναστών στα ατυνομικά τμήματα και στις φυλακές, τα υπέρογκα εμπόδια που αντιμετωπίζει ο μετανάστης εβρισκόμενος ενώπιον της δικαιοσύνης, με αποτέλεσμα την “εννόμως” παράνομη μεταχείρισή του, καθώς και η δυσμενής αντιμετώπισή του από δημόσιους υπαλλήλους, των οποίων οποιών τα όρια ανοχής κυμαίνονται ανάμεσα σε πολιτιστικά στερεότυπα και φόβους που έχουν σχέση με τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και οικονομίας (Ψημένος, 2003).

Σε αυτό λοιπόν, το κλίμα που ο κάθε παίχτης θέλει να παγιώσει την κυριαρχία του στον ελλαδικό χώρο και με ένα ανίκανο και υποτελές εγχώριο πολιτικό σύστημα, με πολιτικούς που παρέδωσαν την εθνική κυριαρχία της χώρας και συναίνεσαν στη μετατροπή της σε αποικία, ο ελληνικός λαός επιδιώκει να αντιληφθεί το τι συμβαίνει με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες και το ποια θα μπορούσε να είναι η αντίδραση ενός κυρίαρχου κράτους που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη ζωή από

την μία πλευρά και τους πολίτες του από την άλλη.

5.5 Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ/ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Σύμφωνα με μία έρευνα που υλοποιήθηκε στα μέσα του Ιανουαρίου του 2016 από τον Οργανισμό Έρευνας και Ανάλυσης Diapneosis, μία έρευνα κοινής γνώμης, η εταιρεία δημοσκοπήσεων Public Issue με τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε δείγμα 1.220 ατόμων από όλη την Ελλάδα. Η έρευνα δημοσιεύτηκε στις 28 Φεβρουαρίου του 2016.

Τα βασικά συμπεράσματα από τις απαντήσεις στις 21 ερωτήσεις της έρευνας μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

1. Οι Έλληνες πολίτες σε γενικές γραμμές υποεκτιμούν το μέγεθος των προσφυγικών ροών, ενώ οι γνώσεις τους για τις επιμέρους πτυχές του προβλήματος εμφανίζονται περιορισμένες.
2. Οι Έλληνες είναι απογοητευμένοι από τη στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ δεν είναι ικανοποιημένοι ούτε από τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης στο πρόβλημα. Αντίθετα, επιδοκιμάζουν έντονα τη στάση των κατοίκων των νησιών που υποδέχονται τους πρόσφυγες, τη δράση των Μ.Κ.Ο., αλλά και τη δράση φορέων του κράτους -κυρίως του λιμενικού.
3. Οι πολίτες εκφράζουν σε σημαντικά ποσοστά αισθήματα και απόψεις συμπάθειας και αλληλεγγύης απέναντι στους πρόσφυγες, που επιβεβαιώνονται σε μια σειρά από διαφορετικές ερωτήσεις της έρευνας. Δεν επιθυμούν, για παράδειγμα, να κλείσουν τα σύνορα της χώρας για να ανακοπούν οι προσφυγικές ροές, ενώ παράλληλα επιθυμούν να παραμείνει η χώρα στη ζώνη της συνθήκης Σένγκεν.
4. Η ιδεολογική αυτοτοποθέτηση αποτελεί το σημαντικότερο διαχωριστικό παράγοντα στις απαντήσεις των πολιτών. Ωστόσο, η γενική συνισταμένη των απαντήσεων είναι σαφής με μόνο μειοψηφικά ποσοστά πολιτών που αυτοτοποθετούνται στο χώρο της δεξιάς να απαντούν με διαφορετικό τρόπο σε κάποιες από τις ερωτήσεις. Στο σημείο αυτό θα ακολουθήσουν μερικά λόγια για κάθε ένα από τα επιμέρους συμπεράσματα. 1) Σήμερα, μόνο ένας στους πέντε Έλληνες μοιάζει να έχει ακριβή εικόνα για το μέγεθος του προσφυγικού προβλήματος. Το 2015, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, έφτασαν στα ελληνικά νησιά 856.723 πρόσφυγες. Ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να πουν πόσοι πρόσφυγες έφτασαν στη χώρα μας, κατά τη γνώμη τους, και μάλιστα διατυπώθηκε η ερώτηση με δύο τρόπους. Στους μισούς ερωτηθέντες τέθηκε ανοιχτή, ζητώντας τους να πουν ελεύθερα το νούμερο που τους έρχεται στο μυαλό. Στους άλλους μισούς τέθηκαν 8 εναλλακτικές επιλογές (από “μέχρι 100.000” ως “πάνω από 2 εκατομμύρια”) και τους ζητήθηκε να διαλέξουν. Και στις δύο περιπτώσεις, οι πολίτες που επέλεξαν σωστά ήταν περίπου ίδιοι σε αριθμό: 21% είπαν έναν αριθμό ανάμεσα στο 700.000 και το 1 εκατομμύριο στην πρώτη περίπτωση, και 20% επέλεξαν το “από 700.000 μέχρι 1 εκατομμύριο” στη δεύτερη. Και στις δύο περιπτώσεις, οι πολίτες που υποεκτιμούν το πρόβλημα ήταν σχετικά παρόμοιοι σε αριθμό: 49% επέλεξαν αριθμό μικρότερο από 700.000 στην πρώτη περίπτωση, 58% στη δεύτερη.

Είναι ενδιαφέρον ότι μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης δεν έχει ξεκάθαρη γνώση για επιμέρους παράγοντες του φαινομένου. Ένα 39% των ερωτηθέντων δεν αναγνωρίζει τον όρο “hotspot”, ενώ ένα 30% δεν γνωρίζει τι είναι η Frontex. 4 στους 10 Έλληνες, δε, πιστεύουν ότι η προσφυγική κρίση είναι ένα πρόβλημα “προσωρινό”. Αντίθετα, το 83% των ερωτηθέντων γνωρίζει τη συνθήκη Σένγκεν, και ένα 60% θεωρεί ότι η συμμετοχή της Ελλάδας σ’ αυτή είναι

κάτι πολύ σημαντικό.

5.6 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΕΡΑ/Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Στόχος μας στο κεφάλαιο που ακολουθεί, είναι να περιγράψουμε συνοπτικά και κατανοητά, όλα τα βήματα των μεταναστών/προσφύγων από τη στιγμή που θα μπουν στην βάρκα του ταξιδιού τους προς την Ευρώπη μέχρι τη στιγμή που θα μεταφερθούν σε κάποιο Κέντρο Προσωρινής Φιλοξενίας. Αφού έχουμε παρουσιάσει όλες τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες και τους Νόμους της Ελλάδας, στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε την εφαρμογή τους στην πραγματικότητα. Τέλος, θα γίνει αναφορά στη Συμφωνία μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας, αναλύοντας τα κυριότερα σημεία της.

Το αρχικό ερώτημα που προκύπτει από την υφιστάμενη κατάσταση του μεταναστευτικού/προσφυγικού ζητήματος είναι το γιατί εισέρχονται στην χώρα βουτώντας στην θάλασσα.

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό, πρέπει αρχικά να αναφέρουμε ότι δεν μπορεί ένας αλλοδαπός να έρθει αεροπορικώς σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα (π.χ. διαβατήριο, visa), γιατί κατ' εφαρμογή της συνθήκης Σένγκεν η εν λόγω χώρα θα πρέπει να τον επιστρέψει πίσω και τα έξοδα να τα αναλαμβάνει η αεροπορική εταιρεία που τον έφερε. Έτσι, οι αεροπορικές εταιρείες δεν αναλαμβάνουν τη μεταφορά ατόμων δίχως τα απαραίτητα έγγραφα και κάνουν εξαντλητικούς ελέγχους στις πύλες εξόδου από τρίτες χώρες προς την Ε.Ε. Άρα, λόγω του ότι όσοι προέρχονται από χώρες όπως Συρία, Ιράκ, Αφγανιστάν δεν μπορούν να προμηθευτούν ούτε visa ούτε διαβατήριο, άρα δεν μπορούν και να εισέλθουν νόμιμα με αεροπλάνο σε χώρα της Ε.Ε.

Η Ελλάδα είναι εκείνη η χώρα της Ε.Ε. με την πιο εύκολη πρόσβαση, μέσω θάλασσας. Αυτοί οι μετανάστες και πρόσφυγες, λοιπόν, που θέλουν να ξεφύγουν από τους πολέμους που συμβαίνουν στις χώρες τους και να αναζητήσουν μια ασφαλή και αξιοπρεπή ζωή θεωρούν ότι μέσω της Ελλάδας θα μπορέσουν εύκολα να μεταβούν σε άλλες χώρες της Ε.Ε. όπως Γερμανία και Γαλλία και άλλες. Έτσι, αναγκάζονται να πληρώσουν χιλιάδες ευρώ σε κυκλώματα που λειτουργούν στην Τουρκία ώστε να φτάσουν μέχρι τα παράλια της και έπειτα να περάσουν στην Ελλάδα. Νόμιμος τρόπος διέλευσης στην Ελλάδα μέσω θάλασσας δεν υπάρχει για όσους δεν έχουν τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα. Άρα, “πρέπει” η είσοδος να γίνει παρανόμως.

Τα ίδια, λοιπόν, κυκλώματα που φέρνουν τους ανθρώπους αυτούς στα παράλια της Τουρκίας, τους εφοδιάζουν με φθηνά σωσίβια και με ένα φουσκωτό σκάφος, τους στοιβάζουν κατά δεκάδες πάνω σε αυτό και τους λένε να βουτήξουν στη θάλασσα μόλις πλησιάσουν στα ελληνικά παράλια και δουν ελληνικό σκάφος. Το λιμενικό σώμα της χώρας μας είναι υποχρεωμένο (και ορθώς είναι), με βάση τις διεθνείς συνθήκες να σώσει τους ανθρώπους αυτούς και να τους μεταφέρει σε ασφαλές μέρος.

Αφού λοιπόν γίνει η διάσωση και αν οι διασωθέντες, χαρακτηριστούν ότι έχουν πέσει θύματα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών, τους δίνεται προθεσμία τριών (3) μηνών ώστε να αποκατασταθεί η ψυχική τους ηρεμία. Στο διάστημα αυτό δεν μπορούν να εκδιωχθούν, μεταφέρονται, όμως, στα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής όπου και καταγράφονται.

Από εκεί και πέρα έχουν τις εξής επιλογές:

1) Να καταθέσουν αίτημα ασύλου:

Στα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής, μπορούν να κάνουν αίτηση για πολιτικό άσυλο, δηλαδή να ζητήσουν να χαρακτηριστούν ως πρόσφυγες σύμφωνα με τη συνθήκη της Γενεύης και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης. Υπεύθυνη χώρα για την εξέταση της αίτησης ασύλου είναι, σύμφωνα με το Δουβλίνο II, η χώρα που βρίσκονται, δηλαδή η Ελλάδα. Η Ελλάδα μπορεί να μεταβιβάσει (αναδοχή) το αίτημα ασύλου σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε., αλλά το αίτημα αναδοχής θα απορριφθεί εκτός αν το άτομο

έχει συγγενείς εκεί, οπότε το άλλο κράτος-μέλος είναι υποχρεωμένο να εξετάσει το αίτημα ασύλου. Άσυλο μπορούν να ζητήσουν όμως και από τον Ύπατο Αρμοστή του ΟΗΕ, ώστε να χαρακτηριστούν ως «πρόσφυγες εντολής», κάτι που μάλλον δεν τους γίνεται ενημέρωση και δεν το γνωρίζουν.

Όσοι έχουν κάνει αίτηση ασύλου στην Ελλάδα δεν μπορούν, μέχρι να εξεταστεί το αίτημα τους, να απελαθούν ή να επαναπροωθηθούν σε άλλη χώρα και αφήνονται ελεύθεροι. Οι διαδικασίες στην Ελλάδα για να εξεταστούν τα αιτήματα, λόγω ελλιπούς λειτουργίας της Υπηρεσίας Ασύλου (υποστελέχωση, υποχρηματοδότηση), διαρκούν μερικούς μήνες. Στο διάστημα αυτό οι αιτούντες δεν μπορούν να φύγουν από την χώρα.

2) Να μην καταθέτουν αίτημα ασύλου:

Τα άτομα που προέρχονται από τη Συρία αφήνονται ελεύθερα ανεξάρτητα από το αν έχουν ζητήσει άσυλο ή όχι και προστατεύονται από την αρχή της μη επαναπροώθησης. Μπορούν να μεταβούν σε κέντρα φιλοξενίας, αλλά οι συνθήκες διαμονής είναι σχεδόν ακατάλληλες.

Οι υπόλοιποι μεταφέρονται σε προαναχωρησιακά κέντρα όπου παραμένουν υπό περιορισμό. Σε αυτές τις περιπτώσεις θεωρούνται παράνομοι μετανάστες και όχι πρόσφυγες. Τα κέντρα αυτά, όμως, πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές και να λειτουργούν με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, κάτι που δεν έχει συμβεί μέχρι σήμερα.

Όσοι προέρχονται από χώρες που κινδυνεύει η ζωή τους, υπάγονται στην υποχρέωση της Ελλάδας περί μη επαναπροώθησης, άρα δεν μπορούν να επιστραφούν. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τους νόμους δεν μπορεί η χώρα μας να απελάσει αλλοδαπό παρά μόνο αν χαρακτηριστεί επικίνδυνος για την εθνική ασφάλεια. Επιπλέον, κάθε επαναπροώθηση αλλοδαπού σε άλλο κράτος πρέπει να γίνεται με τη θέληση του και μετά από διακρατική συμφωνία.

Όσον αφορά αυτούς που δεν έχουν αιτηθεί ασύλου, άμα θελήσουν να ζητήσουν άσυλο, η υποχρέωση της Ελλάδας για εξέταση του αιτήματος ασύλου παύει να ισχύει μετά από δώδεκα (12) μήνες από τη στιγμή που ένα άτομο μπήκε παράνομα στη χώρα. Αν όμως, μπορεί να αποδείξει, ακόμα και μετά τους δώδεκα (12) μήνες ότι παρέμενε για πέντε (5) συνεχόμενους μήνες σε ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε. και ζητήσει άσυλο από αυτό, αυτό το κράτος-μέλος είναι υπεύθυνο να εξετάσει το αίτημα. Σε κάθε άλλη περίπτωση το άτομο δεν μπορεί να ζητήσει πολιτικό άσυλο.

Στην Ελλάδα λειτουργούν, όχι όμως αποτελεσματικά, προγράμματα εθελούσιας επιστροφής ώστε να πειστούν οι κρατούντες να αναχωρήσουν για άλλη χώρα. Σύμφωνα όμως με το Διεθνές Δίκαιο, οι υποψήφιοι χώρες πρέπει να θεωρούνται ασφαλείς. Αποκλείεται, για παράδειγμα, η επαναπροώθηση στην Τουρκία, η οποία δεν έχει υπογράψει τη Συνθήκη της Γενεύης.

Δυστυχώς, λόγω της αδυναμίας του ελληνικού κράτους να στελεχώσει την Υπηρεσία Ασύλου, το Λιμενικό Σώμα και την Αστυνομία, υπάρχουν αρκετοί αλλοδαποί που είτε αφήνονται ελεύθεροι αφού απλά καταγραφούν, είτε δεν εντοπίζονται από τις ελληνικές αρχές. Τα άτομα αυτά κυκλοφορούν ελεύθερα στην χώρα.

Η συμφωνία Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης.

Στις 15 Οκτωβρίου 2015 Ε.Ε. Και Τουρκία συμφώνησαν σε ένα Κοινό Σχέδιο Δράσης για την αποτροπή της παράνομης μετανάστευσης από την Τουρκία προς την Ευρώπη. Στο συγκεκριμένο Σχέδιο δεν γινόταν καμία αναφορά στους μη Σύριους αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Η επιδιωκόμενη μείωση των παράνομων αφίξεων μετά από το Σχέδιο δεν πραγματοποιήθηκε και έτσι ανακοινώθηκε μια

δεύτερη συμφωνία (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Στις 18 Μαρτίου του 2016, στο πλαίσιο του Κοινού Σχεδίου Δράσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Τουρκία αποφάσισαν τον τερματισμό της παράνομης μετανάστευσης από την Τουρκία προς την Ε.Ε. Η συμφωνία επικεντρώνεται ως επί το πλείστον στο επιχειρηματικό μοντέλο των διακινητών-προσφύγων και ακυρώνει το κίνητρο για αναζήτηση παράτυπων οδών προς την Ε.Ε., σε πλήρη συμμόρφωση με το ενωσιακό και το διεθνές δίκαιο.

Τα κυριότερα σημεία της συμφωνίας είναι:

- A) κάποιες κατηγορίες ανθρώπων που διασχίζουν την Τουρκία και φθάνουν στα ελληνικά νησιά από τις 20 Μαρτίου 2016 και μετά θα επιστρέφονται στην Τουρκία. Οι κατηγορίες είναι: όσοι δεν υποβάλλουν αίτηση ασύλου στην Ελλάδα, όσων οι αιτήσεις κρίνονται αβάσιμες και όσων οι αιτήσεις ασύλου κρίνονται ως απαράδεκτες.**
- B) οι μετανάστες που θα φθάνουν στα ελληνικά νησιά και καταθέτουν αίτηση για άσυλο θα εξετάζονται ατομικά από τις ελληνικές αρχές, με σεβασμό στο Διεθνές Καθεστώς Ασύλου και σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.**
- Γ) όσοι μετανάστες δεν καταθέτουν αίτημα ασύλου ή αυτοί των οποίων οι αιτήσεις κρίθηκαν ακατάλληλες θα επιστρέφουν στην Τουρκία. Τουρκία και Ελλάδα, βοηθούμενες από τις ευρωπαϊκές αρχές και τις αρμόδιες υπηρεσίες, θα λάβουν τα απαραίτητα μέτρα και θα προχωρήσουν στις απαραίτητες διμερείς συμφωνίες. Σε αυτές περιλαμβάνεται η παρουσία Τούρκων αξιωματούχων στα ελληνικά νησιά και Ελλήνων αξιωματούχων στην Τουρκία από τις 20 Μαρτίου 2016 και μετά, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία και των κέντρων υποδοχής. Το κόστος της επιστροφής των παράνομων μεταναστών θα καλυφθεί από την Ε.Ε.**
- Δ) για κάθε Σύριο που επιστρέφεται στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά θα υπάρξει ένας Σύριος που θα εγκατασταθεί στην Ε.Ε., βάσει των αντίστοιχων κανόνων του ΟΗΕ μέχρι το όριο των 72.000 ανθρώπων.**
- Ε) η Τουρκία θα λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέψει τη δημιουργία νέων οδών παράνομης εισόδου είτε δια ξηράς είτε δια θαλάσσης, ενώ θα συνεργαστεί με όλα τα γειτονικά κράτη-μέλη της Ε.Ε. προς αυτόν τον σκοπό.**
- ΣΤ) η Ε.Ε. σε στενή συνεργασία με την Τουρκία θα επιταχύνει τη διαδικασία χορήγησης των τριών δισ. ευρώ προς την Τουρκία, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η προσπάθεια παροχής βοήθειας σε όσους έχουν ανάγκη και αυτό θα γίνει πριν από τα τέλη Μαρτίου. Θα πρέπει να υπάρξει η δημιουργία μίας πρώτης σειράς υποδομών για τους πρόσφυγες στους τομείς υγείας, εκπαίδευσης, υποδομών, τροφής και άλλων θεμάτων που αφορούν την ποιότητα ζωής και μάλιστα σε διάστημα μίας εβδομάδας. Μόλις όλα τα παραπάνω ολοκληρωθούν με ορθό τρόπο η Ε.Ε. θα απελευθερώσει επιπλέον τρία δισ. ευρώ έως το τέλος του 2018.**
- Ζ) η Ε.Ε. και Τουρκία καλωσορίζουν την εργασία που γίνεται για τη δημιουργία Καθεστώτος Άρσης Δασμών.**
- Η) η Η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της θα εργαστούν με την Τουρκία σε οποιαδήποτε ενέργεια θα βοηθήσει στη βελτίωση των συνθηκών ζωής στη Συρία κυρίως σε περιοχές που βρίσκονται κοντά στα τουρκικά σύνορα, κάτι που θα επιτρέψει στους τοπικούς πληθυσμούς αλλά και στους πρόσφυγες να ζήσουν σε ασφαλείς περιοχές.**

6. Η ΕΡΕΥΝΑ

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η εξέταση και η κατανόηση των εξής ζητημάτων, τα οποία προκύπτουν από όσα αναφέρθηκαν και αναλύθηκαν παραπάνω, στο θεωρητικό μέρος.

- Διερεύνηση των λόγων που οδηγούν στο φαινόμενο των “διαρροών” στον εθελοντισμό.
- Διερεύνηση των απόψεων των ίδιων των εθελοντών σε σχέση με το φαινόμενο του μεταναστευτικού/προσφυγικού.
- Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στα Κέντρα Φιλοξενίας Ελληνικού και Ελαιώνα.
- Καταγραφή θέσης εθελοντών σε σχέση με μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα.

Για να μελετήσουμε το συγκεκριμένο θέμα, η μέθοδος που επιλέξαμε, είναι η ερευνητική συνέντευξη με εθελοντές στα Κέντρα Φιλοξενίας του Ελληνικού και του Ελαιώνα.

Οι συνεντεύξεις αποτελούν μία από τις πιο κοινά αναγνωρισμένες μορφές της ποιοτικής ερευνητικής μεθόδου (Mason, 2003) ή, με πιο απλά λόγια, η συνέντευξη είναι ένας από τους πιο κοινούς και αποτελεσματικούς τρόπους με τους οποίους προσπαθούμε να κατανοήσουμε τους συνανθρώπους μας (Fontana & Frey, 2005). Συνεπώς, υπό το φως της παραπάνω προσέγγισης - η οποία αποτελεί παραλλαγή αυτού που συνήθως ονομάζεται ποιοτική έρευνα (Robson, 2007) - το έργο του κοινωνικού ερευνητή συνίσταται στην προσπάθεια «να κατανοήσει και να ερμηνεύσει ... τη δράση και τις καθημερινές πρακτικές που αναπτύσσουν οι άνθρωποι ανάλογα με τις συνθήκες, τον κόσμο της δικής τους εμπειρίας...» (Λυδάκη, 2007).

Το παραπάνω επιτυγχάνεται επιχειρώντας να δούμε τα πράγματα από τη σκοπιά των ερευνώμενων, γνωρίζοντάς τους όσο το δυνατόν καλύτερα, για να έχουμε τη δυνατότητα κατασκευής της πραγματικότητας όπως οι ίδιοι την κατασκευάζουν (Κυριαζή, 2000). Οι Denzin & Lincoln (2005) προτείνουν έναν ορισμό για την ποιοτική έρευνα, ο οποίος τονίζει τον ερμηνευτικό της χαρακτήρα: Η ποιοτική έρευνα είναι μια καθορισμένη διαδικασία η οποία τοποθετεί τον ερευνητή μέσα στον κόσμο. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στις συνθήκες μέσα στις οποίες λαμβάνουν χώρα τα κοινωνικά φαινόμενα. Το ίδιο γεγονός, μέσα σε διαφορετικές συνθήκες μπορεί να αποκτά διαφορετικό νόημα κατά συνέπεια αυτό που έχει σημασία είναι το πώς προσλαμβάνεται από τα υποκείμενα (Κυριαζή, 2000).

Στη συγκεκριμένη έρευνα, έχουμε επιλέξει τη σε βάθος μελέτη μικρού αριθμού περιπτώσεων, με στόχο όχι τη γενίκευση αλλά τη διατύπωση μιας θεωρίας που αφορά τη συγκεκριμένη ερευνώμενη ομάδα (εθελοντές) και υπάρχει η πιθανότητα να είναι συμβατή αναλογικά και με άλλες περιπτώσεις με παρόμοια χαρακτηριστικά (Λυδάκη, 2007). Κύριο χαρακτηριστικό της ποιοτικής έρευνας, είναι ότι βασίζεται σε συγκριτικά μικρότερο αριθμό περιπτώσεων με στόχο όχι την ανακάλυψη γενικών τάσεων (που αναγκαστικά προϋποθέτει πολλές περιπτώσεις) αλλά τη διαμόρφωση ολικής εικόνας για κάθε περίπτωση και την ανεύρεση των κοινών τους στοιχείων (Κυριαζή, 2000). Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στην προσωπική ιστορία και τις εμπειρίες των ερευνώμενων επειδή η ποιοτική έρευνα τονίζει από τη φύση της τη σημασία που έχει το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο των εμπλεκόμενων δρώντων (Κυριαζή, 2000).

Σκοπός μας δεν είναι η γενικευμένη εξαγωγή συμπερασμάτων, αλλά η παρουσίαση των συνθηκών μέσα στις οποίες δρουν οι εθελοντές στα Κέντρα Φιλοξενίας που προαναφέραμε. Τον τελευταίο καιρό ακούμε πολύ συχνά ότι ο εθελοντισμός είναι “της μόδας” και μέσω της συγκεκριμένης έρευνάς

επιθυμούμε να επαληθεύσουμε ή να διαψεύσουμε τη συγκεκριμένη παραδοχή.

6.1 Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο Φίλιας ορίζει τη συνέντευξη ως «μια τεχνική που έχει σκοπό να οργανώσει μια σχέση προφορικής επικοινωνίας ανάμεσα σε δυο πρόσωπα, το συνεντευκτή και τον ερωτώμενο, έτσι ώστε να επιτρέψει στον πρώτο τη συλλογή ορισμένων πληροφοριών από το δεύτερο πάνω σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο».

Με πιο απλά λόγια, η ποιοτική συνέντευξη δεν αντιμετωπίζει τους ερωτώμενους ως παθητικά “δοχεία απαντήσεων” ή ως “δεξαμενές” γεγονότων, σκέψεων, απόψεων και άλλων στοιχείων της εμπειρίας, αλλά ως ισότιμους, με τον ερευνητή, συνεργάτες οι οποίοι μέσα από μια αλληλεπιδραστική διαδικασία συγκατασκευάζουν το νόημα της εμπειρίας τους, έτσι όπως παράγεται μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες (Holstein & Gubrium, 2004).

Ο τύπος της συνέντευξης που επιλέξαμε είναι η ημιδομημένη συνέντευξη με μια μικρή τάση προς την ελεύθερη συνέντευξη. Ο συγκεκριμένος, ως προς το βαθμό δόμησης τύπος ποιοτικής συνέντευξης επιλέχθηκε, ως ένα από τα βασικά εργαλεία της ποιοτικής έρευνας. Ο σχετικά μικρός βαθμός δόμησης, με ερωτήσεις που μεταβάλλονταν ή διαμορφώνονταν- ή ακόμη γινόταν και πρόσθεση νέων ερωτήσεων - κατά τη διάρκειά της, επιλέχτηκε επειδή αφενός δεν υπήρχαν συγκεκριμένες εμπειρικές υποθέσεις (Κυριαζή, 2000), αφετέρου επειδή το ζητούμενο ήταν να δίνεται στους ερωτώμενους η δυνατότητα να εκφράζονται με άνεση και χωρίς περιορισμούς για ένα θέμα αυξημένης ευαισθησίας όπως είναι το μεταναστευτικό /προσφυγικό ζήτημα, στα πλαίσια μιας διαδικασίας που είχε περισσότερο τη μορφή μιας ανοιχτής και φιλικής συζήτησης, χωρίς ωστόσο να κινδυνεύει η παρέκκλιση της συζήτησης σε θέματα άσχετο με το σκοπό της έρευνας.

Επιπλέον, η συνέντευξη που χρησιμοποιήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα μπορεί να χαρακτηριστεί και ως εστιασμένη (focused). Στην εστιασμένη συνέντευξη, ο συνεντευκτής εστιάζει στις υποκειμενικές απαντήσεις του ερωτώμενου για μια γνωστή κατάσταση, στην οποία συμμετείχε και η οποία έχει αναλυθεί από το συνεντευκτή πριν από τη συνέντευξη (Cohen, Manion & Morrison). Στην παρούσα περίπτωση, η ερευνήτρια είχε εμπειρία πάνω στο εξεταζόμενο θέμα ως εθελόντρια στον τομέα του μεταναστευτικού/προσφυγικού για δύο χρόνια.

Για να διασφαλιστεί η εστίαση σε ζητήματα και θέματα σχετικά με το σκοπό της έρευνας κατασκευάσαμε τον παρακάτω οδηγό συνέντευξης:

- Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.
- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής;
- Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό;
- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του μεταναστευτικού/προσφυγικού;
- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του;
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής;
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές;
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα;
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό;
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες;
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα;
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής;
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα;
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής;
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα;

Οι παραπάνω ερωτήσεις έγιναν σε όλους τους εθελοντές ανεξαιρέτως, αλλά με κάποιες διαφοροποιήσεις ή και προσθήκες ανάλογα με τις απαντήσεις που δόθηκαν.

6.2 ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

Η δειγματοληψία που εφαρμόστηκε ορίζεται ως δειγματοληψία ευκολίας ή ευκαιριακή, ή διαθέσιμου δείγματος (availability sample) και αναφέρεται στην επιλογή των πλησιέστερων και πιο εύκαιρων, δηλαδή των πιο εύκολα προσβάσιμων ατόμων στον ερευνητή ή αλλιώς των ατόμων που είναι διαθέσιμα για την έρευνα. Η μόνη παράμετρος που θέσαμε στα πλαίσια της έρευνας, ήταν οι εθελοντές που συμμετείχαν να έχουν ασχοληθεί με τον εθελοντισμό πάνω στο μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα για τουλάχιστον 2 μήνες πριν από τη συνέντευξη (για να μπορέσουν να απαντήσουν στις εμπειρικές ερωτήσεις).

Επιπλέον, έμφαση δόθηκε σε άτομα που παρείχαν υψηλό βαθμό προσβασιμότητας, με την έννοια ότι διέθεταν και υψηλό βαθμό διαθεσιμότητας να συμμετάσχουν στην έρευνα. Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 11 συνολικά εθελοντές, 6 από το Κέντρο Φιλοξενίας του Ελληνικού (3 από τη δομή του Μπέιζμπολ και 3 από τη δομή του Χόκεϊ) και 5 από το Κέντρο Φιλοξενίας του Ελαιώνα, από τους οποίους οι 9 γυναίκες και οι 2 άντρες. Το τελικό δείγμα προέκυψε ύστερα από μια σειρά προσωπικών επαφών με έναν αριθμό 20 περίπου εθελοντών, κατά τις οποίες ενημερώσαμε για το σκοπό της έρευνας και δώσαμε τις απαραίτητες εξηγήσεις καθώς και τη διαβεβαίωση ότι αφενός θα διασφαλίζαμε την ανωνυμία τους, αφετέρου ότι τα αποτελέσματα της έρευνας θα μπορούσαν να αποβούν ωφέλιμα για τους ίδιους και το έργο τους (Cohen, Manion & Morrison, 2008).

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε πως κανένα κόλλημα δεν παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, αφού όλοι οι εθελοντές ήταν πολύ ανοιχτοί στο να μιλήσουν ελεύθερα για τις εμπειρίες τους και για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στα Κέντρα Φιλοξενίας.

6.3 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε χρονικό διάστημα πέντε περίπου μηνών, στον χώρο του Ελληνικού και του Ελαιώνα και διήρκεσαν από 30 έως 40 λεπτά. Μέσω της ειδικής άδειας εισόδου που μας δόθηκε από το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, όπως προαναφέραμε, ήρθαμε σε επαφή με έναν συντονιστή σε κάθε δομή, την κ. Χριστίνα Χρηστίδου στο Ελληνικό και την κ. Ιωάννα Μπέκιου στον Ελαιώνα, τις οποίες και ενημερώναμε πριν τη μετάβασή μας στα Κέντρα Φιλοξενίας για να καταχωρήσουν την παρουσία μας στις λίστες εισόδου που υπάρχουν για να εισέλθουμε στον χώρο.

Για την καταγραφή των συνεντεύξεων, χρησιμοποιήθηκε ψηφιακό μαγνητόφωνο, με τη συναίνεση των ερωτώμενων, γιατί δεν θέλαμε να “αναλωθούμε” στην καταγραφή σημειώσεων αλλά να είμαστε “ενεργοί ακροατές”.

Επίσης, κατά τη διάρκεια των επισκέψεων στα Κέντρα Φιλοξενίας συμμετείχαμε ενεργά στις δραστηριότητες των εθελοντών, πιο συγκεκριμένα στο Ελληνικό στη σίτιση των μεταναστών /προσφύγων και στον Ελαιώνα στις δραστηριότητες των “Κοριτσιών με τα Μπαλόνια” στο χώρο της Παιδικής Γωνιάς.

6.4 ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τους Denzin και Lincoln, οι ποιοτικοί ερευνητές, όταν αξιολογούν το έργο τους, δε θέτουν απαραίτητα κριτήρια - όπως η αξιοπιστία και η εγκυρότητα- που χρησιμοποιούνται παραδοσιακά στις ποσοτικές έρευνες, αντιμετωπίζοντας τα ως άσχετα με τη δουλειά τους και υποστηρίζοντας ότι τα κριτήρια αυτού του είδους αναπαράγουν μόνο ένα συγκεκριμένο είδος επιστήμης, «μιας επιστήμης, η οποία σιωπάει υπερβολικά πολλές φωνές».

Γι' αυτό, δεν εστιάζουν στο αν η συνέντευξη θα έδινε τις ίδιες απαντήσεις αν διεξαγόταν ξανά κάποια άλλη φορά ή σε κάποιο άλλο μέρος - αναφερόμενοι στην αξιοπιστία-, ούτε στο αν η συνέντευξη δίνει τις “σωστές” απαντήσεις- δηλαδή την ύπαρξη εγκυρότητας.

Όμως, η συνέντευξη χρησιμοποιείται ως ερευνητική τεχνική, ακριβώς επειδή πρόκειται για μια

«διαπροσωπική συνάντηση» στην οποία υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες ώστε οι άνθρωποι να είναι πιο πιθανό να αποκαλύψουν την πιο ανθρώπινη πλευρά τους, τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις αξίες τους από ότι σε μια λιγότερο ανθρώπινη κατάσταση.

Έγινε προσπάθεια οι ερωτήσεις να τίθενται με ευθύ και ξεκάθαρο τρόπο και να γίνονται διευκρινιστικές ερωτήσεις όπου θεωρήθηκε ότι ήταν απαραίτητο. Συγχρόνως, ξεπεράστηκε η αγωνία για παραγωγή δεδομένων και οι ερωτώμενοι αντιμετωπίστηκαν με ευαισθησία και σεβασμό, ενώ η πρότερη γνώση του πεδίου της έρευνας βοήθησε στον “έλεγχο” της ευλογοφάνειας των απαντήσεων. Τέλος, αυτή η πρότερη εμπειρία που προαναφέραμε, δημιούργησε κλίμα εμπιστοσύνης και οδήγησε σε μια ισότιμη σχέση μεταξύ εθελοντών και ερευνήτριας. Σε κάθε περίπτωση, κύριο μέλημα ήταν η παραγωγή νοήματος και η θέαση της πραγματικότητας μέσα από τα “μάτια” των ερωτώμενων εθελοντών.

6.5 Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων έγινε από την ερευνήτρια, η κωδικοποίηση των δεδομένων και η ταξινόμησή τους σε εννοιολογικές κατηγορίες, δηλαδή η ανάλυση περιεχομένου (Βάμβουκας, 1998) προσεγγίστηκε επαγωγικά. Αυτό σημαίνει ότι η έρευνα ξεκίνησε με γενικές ιδέες για το ερευνώμενο θέμα και οι κατηγορίες διαμορφώθηκαν μετά την εξέταση του υλικού (Κυριαζή, 2000).

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα παρουσιάσουμε ξεχωριστά κάθε ερώτηση του προαναφερόμενου οδηγού συνέντευξης, αναφέροντας τις πιο χαρακτηριστικές απαντήσεις.

1) Φύλο-Ηλικία-Ιδιότητα:

Όπως προαναφέρθηκε, 9 εθελοντές ήταν γυναίκες και 2 άνδρες. Οι ηλικίες των ερωτώμενων κυμαίνονταν μεταξύ 24 έως και 52 ετών. Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους εργάζονταν παράλληλα με τον εθελοντισμό και μόλις 4 από τους 11 ήταν άνεργοι την περίοδο διεξαγωγής των συνεντεύξεων.

2) Πόσο καιρό είσαι εθελοντής;

Πριν αναφερθούμε στα δεδομένα που συλλέχθηκαν σκόπιμο είναι να τονίσουμε ότι επιλέξαμε εθελοντές που ασχολούνταν παραπάνω από δύο μήνες με το κομμάτι του εθελοντισμού, ώστε να μπορούν να έχουν μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την κατάσταση. Οι περισσότεροι από τους εθελοντές (6 από τους 11) άρχισαν να ασχολούνται με τον εθελοντισμό όταν ξέσπασε το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα δηλαδή περίπου έναν χρόνο πριν, ενώ 3 από αυτούς έχουν ασχοληθεί με τον εθελοντισμό και με άλλα ζητήματα παλαιότερα (με κοινωνικά, περιβαλλοντικά κ.λ.π.), ενώ 2 ασχολούνται περίπου 6 μήνες.

3) Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό;

Η συγκεκριμένη ερώτηση αναφέρεται στα κίνητρα του κάθε εθελοντή, αυτό δηλαδή που τον “σήκωσε” από τον καναπέ και τον έκανε να εμπλακεί τόσο σωματικά όσο και ψυχικά με το κομμάτι του εθελοντισμού σε σχέση με το μεταναστευτικό/προσφυγικό. Όλοι οι ερωτώμενοι/εθελοντές ανεξαιρέτως απάντησαν ότι ήθελαν να προσφέρουν βοήθεια σε αυτούς τους ανθρώπους, το θεώρησαν υποχρέωση όλων των Ελλήνων να συνδράμουν με τον τρόπο τους σε αυτήν την ανθρωπιστική κρίση που συμβαίνει στην πατρίδα μας.

Όπως αναφέρει η Σ: «Μπορεί να ήταν και η “περιέργεια” αρχικά, αλλά από τη στιγμή που ήρθα σε επαφή με αυτούς τους ανθρώπους, ένιωσα τόσο όμορφα που δεν μπορούσα παρά να συνεχίσω.» Ένα πολύ συχνό και παράλληλα στενάχωρο γεγονός σχετικά με τον εθελοντισμό, είναι οι μεγάλες διαρροές που συμβαίνουν, δηλαδή το γεγονός ότι ενώ αρχικά υπάρχει μεγάλος ενθουσιασμός από μεριάς των εθελοντών μετά από κάποιο χρονικό διάστημα αυτό σταματά και οι περισσότεροι εθελοντές εγκαταλείπουν. Αυτό το γεγονός ήταν που μας έδωσε και την ώθηση για να διεξαχθεί αυτή η έρευνα, παράλληλα με την εξέταση του ρόλου του εθελοντισμού τον τελευταίο περίπου χρόνο στην Ελλάδα, είναι και το να διαπιστώσουμε για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό, δηλαδή αν ο εθελοντισμός είναι κάτι που

έχει γίνει “της μόδας” ή αν πραγματικά υπάρχει στην κουλτούρα και την ιδιοσυγκρασία των Ελλήνων. Και αν υπάρχει, τι είναι αυτό που ωθεί τους εθελοντές προς την εγκατάλειψή του.

4) Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού;

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι είχαν και έχουν στην οικογένεια τους πρόσφυγες και μετανάστες συγγενείς και θέλησαν, με την προσφορά τους σε αυτούς τους ανθρώπους, να κάνουν αυτό που θα ήθελαν να είχε δοθεί και στους δικούς τους ανθρώπους σε παρόμοια κατάσταση. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε, πως ανά τις δεκαετίες οι Έλληνες μετανάστευσαν σε κάθε γωνιά του πλανήτη, και αυτό φυσικά συμβαίνει και σήμερα αφού γίνεται λόγος για μία τεράστια μεταναστευτική ροή Ελλήνων στο εξωτερικό λόγω της οικονομικής κρίσης.

Η Μ, 43 ετών, αναφέρει: «Ο παππούς μου, όταν ήρθε από τον Πόντο ως πρόσφυγας τους είχαν τοποθετήσει σε σκηνές εδώ στον χώρο του Ελληνικού, άρα είμαι συναισθηματικά φορτισμένη που βλέπω την ιστορία να επαναλαμβάνεται. Το θεώρησα υποχρέωση μου.» Ενώ η Μ, 28 ετών,: «Είμαι μετανάστρια 2ης γενιάς από την Αλβανία οπότε θεώρησα ότι με αυτόν τον τρόπο έρχομαι πιο κοντά με τα προβλήματα που είχε εισπράξει ο πατέρας μου όταν ερχότανε από τα βουνά περπατώντας και ο δεύτερος λόγος είναι για να κατανοήσω όλη αυτή τη διαφορετικότητα, αυτό που απορρίπτουμε να κατανοήσω αν αξίζει να το απορρίψουμε ή όχι.»

5) Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του;

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο για την καλύτερη ροή της έρευνας να διαχωρίσουμε τα Κέντρα Φιλοξενίας του Ελληνικού και του Ελαιώνα, και ο λόγος είναι ότι στις επισκέψεις μας στα Κέντρα για τη διεξαγωγή της έρευνας διαπιστώσαμε ότι παρόλο που υπάρχουν για τον ίδιο ακριβώς σκοπό, υπάρχει μεγάλη διαφορά στον τρόπο λειτουργίας τους και οργάνωσης των εθελοντών.

Πιο συγκεκριμένα, στον χώρο του Ελληνικού λόγω του τεράστιο χώρου αλλά και του γεγονότος ότι φιλοξενούνται κυρίως άνθρωποι που ταξιδεύουν μόνοι τους (άνδρες) υπάρχει τελείως διαφορετική οργάνωση των εθελοντών. Μία από τις ευθύνες ενός εθελοντή και της δομής είναι η υπακοή στους βασικούς κανόνες, ο σεβασμός της διαφορετικότητας του άλλου και η κατανόηση. Οι περισσότεροι από τους εθελοντές στον χώρο του Ελληνικού δρουν ατομικά, δηλαδή δεν ανήκουν σε καμία οργάνωση, χωρίς την εκπαίδευση που θα έπρεπε να τους παρέχεται. Η Μ, 43 ετών, αναφέρει χαρακτηριστικά: «Ο εθελοντής δεν πρέπει να ξεχωρίζει κανέναν αν είναι μετανάστης ή πρόσφυγας, να μην ξεχωρίζει λαούς. Να συμπεριφέρεται ίσα σε όλους. Πρέπει να κρατάς αποστάσεις χωρίς όμως να είσαι και απρόσιτος, να βάζεις όρια στον εαυτό σου.» Ενώ ο χώρος του Ελαιώνα, λόγω του ότι φιλοξενεί περισσότερο οικογένειες και ανθρώπους με

προβλήματα υγείας, έχει πολύ συγκεκριμένη και πιο δομημένη λειτουργία, με πιο προσεκτικό πρόγραμμα (λόγω της ύπαρξης πολλών παιδιών). Οι εθελοντές ανήκουν όλοι σε κάποια οργάνωση (εκτός της Μ. με την οποία είχαμε την ευκαιρία να συνομιλήσουμε στα πλαίσια της έρευνας), οι δράσεις είναι όλες συντονισμένες και οι περισσότεροι εθελοντές έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και τις γνώσεις που απαιτούνται. Ο σεβασμός της κουλτούρας και της πολιτισμικής διαφορετικότητας είναι η πιο σημαντική υποχρέωση ενός εθελοντή. Καθώς και η συνέπεια στο ωράριο και τις δραστηριότητες που έχουν προγραμματιστεί, όπως επίσης και το αίσθημα οικειότητας με το χώρο και τους ανθρώπους. Η Μ., 28 ετών αναφέρει: «Πρέπει να είναι συνεπής, σωστά ενημερωμένος και εκπαιδευμένος από τους συντονιστές του και να σέβεται την διαφορετικότητα αυτών των ανθρώπων.»

6) Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής;

Κέντρο Φιλοξενίας Ελληνικού: Όλοι ερωτώμενοι/εθελοντές στον χώρο του Ελληνικού ανέφεραν ως κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν την έλλειψη οργάνωσης στη δομή και την έλλειψη εκπαίδευσης των ίδιων, καθώς και τις μειωμένες συναντήσεις με τους συντονιστές της δομής (όλοι οι εθελοντές που συνομίλησα στο Ελληνικό ήταν αυτόνομοι δεν ανήκαν σε καμία οργάνωση). 3 από τους 6 έκαναν αναφορά και για συγκρούσεις μεταξύ των μεταναστών/προσφύγων αλλά δεν υπήρχαν ακραίες συμπεριφορές απέναντι τους.

Κέντρο Φιλοξενίας Ελαιώνα: Κανένας από τους εθελοντές στον χώρο του Ελαιώνα δεν αναφέρθηκε σε προβλήματα σχετικά με την οργάνωση της δομής, μόνο η Α., 24 ετών, μίλησε για πρόβλημα λόγω μη λειτουργικότητας χώρου. Οι υπόλοιποι μίλησαν για κάποια μικροπροβλήματα με μετανάστες/πρόσφυγες, τα οποία πάντοτε αντιμετωπίζονται άμεσα από τους υπεύθυνους και τους συντονιστές. Η Μ., 28 ετών, μίλησε για την αίσθηση κατοχικότητας των μεταναστών/προσφύγων αφού πολλές φορές απαιτούν πράγματα με άσχημο τρόπο.

7) Ποια η στάση των μεταναστών/προσφύγων απέναντι στους εθελοντές;

Οι απαντήσεις όλων των ερωτώμενων/εθελοντών σε αυτήν την ερώτηση μας έκαναν τη μεγαλύτερη εντύπωση, αφού όλοι οι εθελοντές ανεξαιρέτως, και κυρίως οι εθελοντές στο χώρο του Ελληνικού απάντησαν πως η στάση των μεταναστών/προσφύγων είναι φιλικές, αλλά μόνο όταν αντιλαμβάνονται ότι είναι εθελοντές (δηλαδή ότι δεν πληρώνονται), ενώ αρχικά είναι φοβισμένοι αλλά με τον καιρό αναπτύσσουν φιλικές σχέσεις, ειδικά από τότε που ο πληθυσμός έγινε μόνιμος (λόγω των κλειστών συνόρων). Πιο συγκεκριμένα η Κ., 43 ετών, αναφέρει: «Η στάση αυτών των ανθρώπων απέναντί στους εθελοντές προκύπτει από τη στάση των ίδιων των εθελοντών, είναι σχέση δράσης-αντίδρασης. Πρέπει ο εθελοντής να κατανοήσει την προνομιακή του θέση, γυρνά στο σπίτι του κάθε βράδυ.» Περίπου στα ίδια πλαίσια κυμαίνονταν και οι απαντήσεις των εθελοντών στον Ελαιώνα με τη μόνη διαφορά του ότι επειδή ο Ελαιώνας φιλοξενεί κυρίως οικογένειες και ευάλωτες ομάδες η στάση των

μεταναστών/προσφύγων είναι εξαρχής πιο φιλική και διακριτική. Η Σ, 51 ετών, μας ανέφερε: «Υπέροχη, είναι πολύ αξιοπρεπείς άνθρωποι με απόλυτο σεβασμό σε εμάς και σε όλους στον χώρο.»

8) Ως εθελοντής πιστεύεις ότι θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα;

Και σε αυτήν την ερώτηση όλες οι απαντήσεις συμφωνούσαν μεταξύ τους, αφού αναφέρθηκε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρξει κρατική παρέμβαση με μία ενιαία γραμμή συντονισμού πάνω στο μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα. Κανένας από τους εθελοντές δε μίλησε για πρόβλημα στην ποσότητα των φορέων, αλλά για την έλλειψη συντονισμένης δράσης και οργάνωσης της ίδιας της χώρας πάνω στο μεταναστευτικό ζήτημα.

Η Ε., 43 ετών, αναφέρει χαρακτηριστικά: «Θεωρώ ότι πάρα πολύς κόσμος έχει ευαισθητοποιηθεί υπάρχει μεγάλη ιδιωτική πρωτοβουλία, μου δημιουργεί μια ανασφάλεια το ότι δεν έχω δει πολλές θεσμικές λύσεις/προτάσεις. Παραδείγματος χάριν τώρα μπαίνουμε στον Ιούνιο τελειώνει η σχολική χρονιά και δεν ξέρουμε ποιες είναι οι προθέσεις για την εκπαίδευση των παιδιών αυτών, ακούμε διάφορα από δημοσιεύματα αλλά δεν έχουμε δει ακόμα κάτι.»

9) Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό;

Όλοι οι ερωτώμενοι/εθελοντές στον χώρο του Ελληνικού αφιερώνουν από 3 έως 5 ημέρες την εβδομάδα ενώ αρχικά, όταν δημιουργήθηκαν οι δομές του Μπίτζμπολ και του Χόκεϊ, πήγαιναν κάθε μέρα, αφού υπήρχε άμεση ανάγκη βοήθειας και οργάνωσης των χώρων.

Στον χώρο του Ελαιώνα, οι τέσσερις από τους πέντε εθελοντές που ήρθαμε σε επαφή πηγαίνουν πλέον μία φορά την εβδομάδα και είναι στο πρόγραμμα δράσης “Τα Κορίτσια με τα Μπαλόνια”, ενώ η Μ., 28 ετών, η οποία είναι και η μοναδική εθελόντρια στον χώρο η οποία δρα ατομικά, αρχικά πήγαινε κάθε μέρα βοηθώντας στη μετακίνηση των μεταναστών/προσφύγων από την Πλατεία Βικτωρίας στον χώρο του Ελαιώνα, αλλά έπειτα λόγω περιορισμένου χρόνου περιορίστηκε σε περίπου 3 ημέρες την εβδομάδα.

10) Έχεις αποφασίσει να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες;

Οι ερωτώμενοι/εθελοντές που ασχολούνταν και πριν με τον εθελοντισμό, δηλαδή 3 από τους 11, απάντησαν ότι ο εθελοντισμός ήταν πάντα μία δραστηριότητα της καθημερινότητάς τους. Οι υπόλοιποι, οι οποίοι ασχολήθηκαν μέσω της κρίσης του μεταναστευτικού/προσφυγικού, και κυρίως αυτοί που ήταν άνεργοι την περίοδο που συνομιλήσαμε, δηλαδή 4 από τους 11, απάντησαν ότι ο εθελοντισμός έγινε η

καθημερινότητα τους, με πιο χαρακτηριστική την απάντηση της Π, 24 ετών, (Ελληνικό): «Προσωπικά ο εθελοντισμός ήρθε στη ζωή μου την κατάλληλη περίοδο, αφού είναι μία περίοδος που είμαι άνεργη και με τον εθελοντισμό κατάφερα να μην είμαι άεργη. Σίγουρα έχει συμβάλει και η οικονομική κρίση, γιατί ίσως αν είχα τελειώσει τη σχολή μου και είχα βρει κατευθείαν μία δουλειά να μην είχα τον χρόνο ή να μην μου είχε γεννηθεί η ανάγκη να ασχοληθώ, παρόλα αυτά παράλληλα συνεχίζω να ψάχνω για δουλειά, έχω παρατηρήσει και από άλλα παιδιά τα οποία έχουν βρει δουλειά ότι συνεχίζουν να έρχονται έστω και λιγότερες ώρες, οπότε δεν μπορώ να σου πω πως θα λειτουργούσα αν εργαζόμουν. Τον πρώτο καιρό όταν έφευγα από τον χώρο στεναχωριόμουν γιατί ήξερα πως οι ανάγκες που υπήρχαν ήταν πολλές, ένιωθα καλά μόνο όταν ήμουν εδώ.» Από τους υπόλοιπους εθελοντές οι 3 ανέφεραν ότι λόγω προσωπικών/οικογενειακών υποχρεώσεων έπρεπε να περιορίσουν τις μέρες που αφιέρωναν στον εθελοντισμό και έτσι τους περισσεύει χρόνος.

Και τέλος η Ε., 43 ετών, (Ελαιώνας) αναφέρει: «Η αλήθεια είναι ότι μου έχει πάρει το μυαλό όλη αυτή η κατάσταση, είναι σαν ένα πάθος που δεν μπορείς να αντισταθείς της να κάνεις όλο και περισσότερα, λόγω του ότι δεν βλέπεις να έχει βελτιωθεί η κατάσταση, οπότε έχεις ένα βάρος. Και εργαζόμενοι είμαστε οι περισσότεροι στην ομάδα και φοιτητές αλλά δεν έχουμε παραμελήσει υποχρεώσεις μας, ούτε τις οικογένειες μας, άμα υπάρχει θέληση και αγάπη όλα συνδυάζονται μια χαρά.»

11) Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα;

Και σε αυτήν την ερώτηση οι απαντήσεις που πήραμε ήταν παρόμοιες μεταξύ τους, με όλους τους εθελοντές να αναφέρουν ότι θα έπρεπε να υπάρχει καλύτερη ενημέρωση και εκπαίδευση των εθελοντών, καλύτερο “φιλτράρισμα” και έλεγχος όσων πρόκειται να εμπλακούν με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα και ένα πιο οργανωμένο πλαίσιο προστασίας των εθελοντών (π.χ. εμβολιασμοί, ψυχολογική υποστήριξη).

Ο Χ., 33 ετών, (Ελληνικό) αναφέρει: «Να υπάρχει καλύτερη ενημέρωση και οργάνωση γιατί δυστυχώς δεν είναι το σπίτι μας ούτε άτομα με τα οποία έχουμε συνηθίσει να συναναστρεφόμαστε. Θα πρέπει να υπάρχει ένα πλαίσιο που να προστατεύει τον εθελοντή, ο οποίος αφιερώνει πολλές ώρες από το προσωπικό του χρόνο για αυτό, από διάφορους κινδύνους. (εμβολιασμοί, παρουσία της αστυνομίας κ.λ.π.)»

12) Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής;

Και σε αυτήν την ερώτηση οι απαντήσεις συμφωνούσαν, αφού και οι 11 εθελοντές ανέφεραν ότι το πρώτο πράγμα που θα συμβούλευαν σε κάποιον που θέλει να ασχοληθεί με τον εθελοντισμό θα ήταν να έχει επίγνωση του τι ακριβώς πρόκειται να κάνει, χωρίς να το κάνει απλά και μόνο γιατί έχει γίνει της “μόδας”. Απαιτείται προσαρμοστικότητα και πλήρης απουσία στερεοτύπων από έναν άνθρωπο που έχει αποφασίσει να συναναστραφεί με ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας.

Επίσης η Π., 24 ετών, ανέφερε: «Είναι πολύ σημαντικό ο εθελοντής να αφήνει τα όσα συμβαίνουν στον χώρο, να μην τα κουβαλά μαζί του όταν φεύγει, είναι ένα λάθος που έκανα και εγώ στην αρχή αλλά με τον καιρό κατάφερα να το καταπολεμήσω.» Η Ε., 29 ετών, αναφέρει: «Πρέπει ο εθελοντισμός να αρχίσει να αντιμετωπίζεται με τη σοβαρότητα που του αρμόζει, απαιτεί συνέπεια, και για την ασυνέπεια που παρατηρείται στους εθελοντές στην Ελλάδα, φταίει το ότι δεν έχουμε την παιδεία που απαιτείται. Πρέπει τα παιδιά να μαθαίνουν από μικρή ηλικία να είναι εθελοντές. Επίσης, ο εθελοντισμός είναι κάτι που για εμένα λειτούργησε και ως πρακτική άσκηση για τη δουλειά μου, έμαθα πολλά πράγματα που με άλλον τρόπο δεν θα τα είχα μάθει σίγουρα.»

13) Ως εθελοντής δίνει ή παίρνεις περισσότερα;

Η απάντηση και σε αυτήν την ερώτηση ήταν ακριβώς η ίδια από όλους τους ερωτώμενους εθελοντές με πιο χαρακτηριστική αυτήν της Κ., 43 ετών,: «Ως εθελοντής δίνεις και παίρνεις ταυτόχρονα, αλλά αυτό που δίνεις είναι απλά χρόνος και ενέργεια ενώ αυτό που εισπράττεις δεν μετριέται και δεν μπορεί να εκφραστεί με λόγια.»

14) Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής;

Αυτό που μας έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση από τις απαντήσεις των εθελοντών στη συγκεκριμένη ερώτηση, ήταν ότι 4 από τους 11 εθελοντές απάντησαν πως είχαν πολλές όμορφες στιγμές και δεν μπορούν να ξεχωρίσουν καμία. Ενώ σχεδόν όλοι (9 από 11) ανέφεραν στιγμές που είχαν να κάνουν με παιδιά. Κανένας εθελοντής δεν σκέφτηκε πριν απαντήσει σε αυτήν την ερώτηση και όλοι τους όταν την άκουσαν χαμογέλασαν, γιατί όπως ανέφερε και η Α., 52 ετών: «Κάθε μέρα είναι και μια όμορφη στιγμή.» Η Μ., 28 ετών, αναφέρει: «Ένα κοριτσάκι στον Ελαιώνα προσπαθεί εδώ και καιρό να μου μάθει Φαρσί για να μπορούμε να συνεννοούμαστε και κάθε φορά που πηγαίνω μου έχει ετοιμάσει ένα χαρτί με λέξεις με τις οποίες θέλει να επικοινωνούμε, τις οποίες λέξεις, επειδή της κάνω μαθήματα αγγλικών (αν και ξέρει αρκετά) μου της γράφει σε φαρσί και σε αγγλικά, αλλά με το αγγλοσαξονικό αλφάβητο και παράλληλα μου γράφει και το δικό τους αλφάβητο. Και κάθε φορά που πηγαίνω περιμένει για να με εξετάσει και κάθε φορά μου δίνει και ένα καινούργιο χαρτί με καινούργιες λέξεις. Όλα αυτά τα έχω κρατήσει, δεν τα χάνω.» Η Ε., 43 ετών, απάντησε: «Μια από τις πιο όμορφες στιγμές μου εδώ στον Ελαιώνα, ήταν πέρσι τις μέρες των Χριστουγέννων, είχαμε έρθει με μια ομάδα αφρικάνικης μουσικής με κρουστά, τους Τρούπε Μαγιά, και στήσαμε ένα μικρό γλέντι. Ήρθαν τόσα άτομα από διαφορετικές χώρες (Αφρική, Ασία) εθελοντές και εργαζόμενοι του χώρου. Ξαφνικά έβλεπες ανθρώπους που ποτέ άλλοτε δεν θα μπορούσαν να συναντηθούν οι δρόμοι μας να είναι αγκαλιασμένοι και να χοροπηδάμε. Η εικόνα αυτή

μου θύμισε τον πίνακα του Ανρί Ματίς “Ο χορός”, όπου γυμνές φιγούρες χωρίς θρησκευτικά, πολιτικά, πολιτισμικά χαρακτηριστικά πιασμένες χορεύουν πάνω στη γη.»

15) Τι είναι εθελοντισμός για εσένα;

Οι λέξεις που ακούσαμε ως επί τω πλείστον κάνοντας αυτήν την ερώτηση είναι: αγάπη και ανιδιοτελής προσφορά. Αφού στην ουσία του ο εθελοντισμός είναι ακριβώς αυτές οι λέξεις, σε όλους τους τομείς, ακόμα και αν ασχολείσαι με ζώα ή με το περιβάλλον.

Αλλά ειδικότερα, όταν ασχολείσαι με ανθρώπους, που έχουν περάσει δύσκολα και περνάνε ακόμα, τότε το να είσαι εθελοντής θέλει πολύ ψυχή και αντοχή για να μπορέσεις να ανταπεξέλθεις. Δεν μπορούμε όλοι να γίνουμε εθελοντές, όχι γιατί δεν έχουμε τα κατάλληλα εφόδια, αλλά γιατί πρέπει ως προσωπικότητες να αντιμετωπίσουμε αυτό που αντικρίζουμε με δύναμη και αποφασιστικότητα.

Η Π., 24 ετών, απάντησε: «Εκτός από προσωπική μου ψυχοθεραπεία είναι ανάγκη, είναι το να νιώθεις την ανάγκη να προσφέρεις ανιδιοτελώς. Δηλαδή, με ρώτησες πριν αν ως εθελόντρια παίρνω ή δίνω περισσότερο, δεν έγινα εθελόντρια για να παίρνω πράγματα, συμβαίνει όμως, δεν περίμενα ότι θα αφοσιωθώ σε αυτό τόσο πολύ, δεν το περίμενα από τον εαυτό μου. Πίστευα ότι θα έρθω και θα κάθομαι για δύο με τρεις ώρες, δεν πίστευα ότι θα είμαι σπίτι και θα μου λείπει, δεν πίστευα ότι θα αφήσω πράγματα τα οποία έκανα παλιότερα στον ελεύθερό μου χρόνο. Εθελοντισμός για εμένα είναι, κατά κύριο λόγο, σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου μου χρόνου, είναι όπως σου είπα ψυχοθεραπεία, με κάνει να νιώθω καλά με τον εαυτό μου, με κάνει να νιώθω “χρήσιμη” προς την κοινωνία, μου δίνει πολλά αυτό και επίσης είναι η ανιδιοτελής προσφορά, είναι πολύ μεγάλο πράγμα να μπορείς να το κάνεις αυτό.»

Στο τέλος της διεξαγωγής των συνεντεύξεων, τόσο στο Κέντρο Φιλοξενίας του Ελληνικού όσο και του Ελαιώνα, πήραμε συνεντεύξεις για κάποιες παραπάνω πληροφορίες σχετικά με τις δομές, από τις συντονίστριες που μας έφερε σε επαφή το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Κέντρο Φιλοξενίας Ελληνικού, κ. Χριστίνα Χρηστίδου:

- Πότε δημιουργήθηκε το Κέντρο Φιλοξενίας στο Ελληνικό; Η πρώτη δομή που δημιουργήθηκε στο Ελληνικό ήταν το γήπεδο του Χόκεϊ, στις 29 Σεπτεμβρίου του 2015 και έπειτα στις 25 Φεβρουαρίου του 2016 η δομή των οφθαλμολογικών Αφίξεων και το Μπέιζμπολ στις 29 Φεβρουαρίου.
- Πόσοι είναι στην κάθε δομή αυτήν τη στιγμή; (Σεπτέμβριος 2016)
Αυτή τη στιγμή υπάρχουν περίπου 2.500 πρόσφυγες και μετανάστες στο σύνολο. Στη δομή του Χόκεϊ 800, στις Αφίξεις 850 και στο Μπέιζμπολ 850.
- Τι εθνικότητες υπάρχουν;
Στις δομές φιλοξενούμε κυρίως Αφγανούς, Ιρανοί και Πακιστανούς και ακολουθούν σε μικρότερους αριθμούς Μαροκινοί και Ιρανοί.

- Ποιες κοινωνικές ομάδες φιλοξενούνται κυρίως στο Ελληνικό; Αρχικά στο Κέντρο Φιλοξενίας του Ελληνικού έρχονταν κυρίως άντρες που ταξίδευαν μόνοι τους, αλλά μετά την έξαρση των ροών αρχίσαμε να δεχόμαστε και οικογένειες, οπότε και φτιάχτηκαν οι δομές των Αφίξεων και του Μπέιζμπολ. Φιλοξενούμε και αρκετά ασυνόδευτα παιδιά. Οι οικογένειες κατά πλειοψηφία είναι Αφγανοί.
- Δέχεστε πλέον νέους πρόσφυγες/μετανάστες; (λόγω των κλειστών συνόρων)
Ναι δεχόμαστε κατά προτεραιότητα ευάλωτες ομάδες, αλλά αυτό πάντοτε εξαρτάται από τη δυναμικότητα και τη χωρητικότητα κάθε δομής.
- Υπάρχουν Μ.Κ.Ο στο Κέντρο Φιλοξενίας του Ελληνικού; Η αλήθεια είναι ότι κατά κύριο λόγο στο Κέντρο έχουμε ανεξάρτητους εθελοντές αλλά το μειονέκτημα με αυτό είναι ότι όταν υπάρχουν ανεξάρτητοι εθελοντές υπάρχουν και πολλές διαρροές (δηλαδή δεν μένουν για πολύ καιρό εθελοντές). Από Μ.Κ.Ο στο Ελληνικό έχουμε την DRC (Danish Refugee Council), τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα, τους Caritas, την Save the Children, την Μετάδραση και την Παμπειραϊκή. Αλλά συνεχώς ανανεώνονται ανάλογα με τις ανάγκες του Κέντρου.

Κέντρο Φιλοξενίας Ελαιώνας, κ. Ιωάννα Μπέκιου

- Πόσοι είναι στο Κέντρο αυτή τη στιγμή; (Ιούνιος 2016) (ο αριθμός είναι μόνιμου πληθυσμού λόγω κλειστών συνόρων)
Αυτή τη στιγμή φιλοξενούμε 2.380 άτομα, Ελαιώνας Α, Β και Γ. Ο Ελαιώνας Α δημιουργήθηκε στις 16/08/2015, πριν από περίπου 3 μήνες ήρθε η επέκταση, δηλαδή ο Ελαιώνας Β και πριν από ένα μήνα περίπου ήρθε και ο Ελαιώνας Γ.
- Τι εθνικότητες υπάρχουν; Θα τα αναφέρω με τη σειρά αριθμητικά, σε πλειοψηφία έχουμε ανθρώπους από το Αφγανιστάν, δεύτερη εθνικότητα είναι Συρία και μετά υπάρχουν μειοψηφίες τύπου Ιράν, Παλαιστίνη, Αφρικανοί.
- Αρχικά φιλοξενούσατε μόνο οικογένειες;
Λοιπόν, στην αρχή όταν δημιουργήθηκε ήταν transit κέντρο, επειδή τα σύνορα ήταν ανοιχτά ερχόντουσαν και το μέγιστο που μένανε ήταν 1 με 3 ημέρες (τότε το 98% ήταν Αφγανοί), δηλαδή με το που φτάνανε στα νησιά έκαναν την καταγραφή τους, έβγαζαν το υπηρεσιακό τους χαρτί και μετά ερχόντουσαν στην Αθήνα για να πάρουν τα πούλμαν και να ανέβουν στην Ειδομένη. Όταν φτάνανε λοιπόν στην Αθήνα, ουσιαστικά μένανε εδώ ίσα-ίσα να ξεκουραστούν να φάνε και να πάρουν τα χρήματα τους (η πλειοψηφία δεν ταξιδεύει με τα χρήματα της) βγάζανε το εισιτήριό τους και φεύγανε. Αυτό ήταν πριν κλείσουν τα σύνορα, όταν κλείσανε τα σύνορα για όλες τις εθνικότητες (πέραν Αφγανιστάν, Συρία και Ιράκ) στα τέλη του Νοεμβρίου, ξεκίνησε να γίνεται λίγο πιο μόνιμος ο πληθυσμός των Ιρανών και των Μαροκινών. Μετέπειτα, όταν κλείσανε τα σύνορα για όλους ξεκίνησαν να έρχονται μόνιμα πλέον και Σύριοι, Ιρακινοί και Αφγανοί. Πλέον έχουμε έναν μόνιμο πληθυσμό δεν φεύγει κανένας, είναι όλοι αιτούντες

άσυλο ή περιμένουν (οι αραβόφωνοι κυρίως) τα προγράμματα relocation.

- **Δηλαδή δεν δέχεστε πλέον καινούργιους πρόσφυγες/μετανάστες;**
Τώρα είμαστε γεμάτοι, οπότε δεν μπορούμε να δεχτούμε νέο κόσμο, αλλά όταν κάποιος από αυτούς, επειδή υπάγονται στα relocation προγράμματα με αιτήματα στέγασης μέσω Ε.Κ.Α. ή στις επανενώσεις, όταν λοιπόν τους δεχτεί μία δομή και μας αδειάσει ο χώρος, παίρνουμε κυρίως ευπαθείς ομάδες.
- **Άρα, κατά κύριο λόγο, εδώ φιλοξενούνται ευπαθείς ομάδες.**
Ακριβώς, γιατί είναι έτσι διαμορφωμένος ο χώρος, υπάρχουν container, παρέχει πολλές υπηρεσίες οπότε είναι λειτουργικά στο Κέντρο του Ελαιώνα. Η πλειοψηφία είναι οικογένειες, έχουμε πολύ λίγους single και όσοι single φιλοξενούνται είναι ευπαθείς, δηλαδή θύματα βασανιστηρίων περιέργες περιπτώσεις.
- **Ποιες εθελοντικές οργανώσεις υπάρχουν στο Κέντρο; Αυτή τη στιγμή δεν έχουμε πολλές, είναι μία ομάδα φοιτητών από το τμήμα ΤΑΕΠΗ του Πανεπιστημίου Αθηνών, το Δίκτυο Τέχνης “Τα Κορίτσια με τα Μπαλόνια”, η Generation, η Μετάδραση και η Μαρίνα, η οποία είναι και η μοναδική εθελόντρια που δεν ανήκει σε κάποια οργάνωση.**

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο κεφάλαιο αυτό, θα καταγράψουμε τα συμπεράσματα που βγάλαμε κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας στα Κέντρα Φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών, αλλά κυρίως μετά τη συνομιλία μας με τους εθελοντές των δομών. Οι απόψεις που θα διατυπώσουμε είναι καθαρά προσωπικές και δεν θα θέλαμε σε καμία περίπτωση να γενικευτούν ως συμπεράσματα. Στόχος και σκοπός τους, είναι μόνο η βελτίωση του θεσμού του εθελοντισμού στην Ελλάδα.

Στο σημείο αυτό, σκόπιμο είναι να αναφέρουμε ότι οι συνεντεύξεις με τους εθελοντές, μας έδωσαν την απάντηση στο ερώτημα που μας ώθησε στη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, δηλαδή το γιατί ενώ υπάρχουν τόσοι πολλοί εθελοντές παράλληλα υπάρχει και το πρόβλημα των μεγάλων διαρροών στον τομέα του εθελοντισμού.

Οι λόγοι αυτού του φαινομένου είναι πολλοί με κυριότερους από αυτούς, την τεράστια έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης των εθελοντών από την ίδια τη δομή και όχι από κάποια εθελοντική οργάνωση. Επίσης, μιλώντας για ενημέρωση δεν εννοούμε απλά ένα φυλλάδιο και μία συγκέντρωση σε ένα γραφείο, αλλά συνάντηση με συντονιστές και άλλους εθελοντές στους χώρους δράσης, ώστε ο εθελοντής να έρθει σε επαφή με το περιβάλλον και την κατάσταση που επικρατεί σε αυτό. Μόνο η εμπειρική επαφή, η ανταλλαγή απόψεων και η συζήτηση μπορούν να εκπαιδεύσουν σωστά έναν εθελοντή ώστε να διεξάγει ορθά το έργο του. Οι θεωρίες είναι πολλές και φυσικά πάντοτε δεκτές, αλλά όταν μιλάμε για ανθρώπινο πόνο, καμία θεωρία δεν μπορεί να σε εκπαιδεύσει.

Είναι επιτακτική, επίσης, η ανάγκη φιλτραρίσματος των εθελοντών και μίας περιόδου “προσαρμογής”, που θα δρουν υπό την εποπτεία κάποιου συντονιστή. Και φυσικά η παροχή ψυχολογικής υποστήριξης σε στιγμές αδυναμίας, γιατί ας μην ξεχνάμε ότι μιλάμε για εθελοντές που έρχονται σε επαφή με ανθρώπους που έχουν υποφέρει και υποφέρουν ακόμα.

Συμπερασματικά, ίσως η ίδια η χώρα να μην ήταν κατάλληλα προετοιμασμένη για όλην αυτή την κατάσταση και αυτό γίνεται φανερό από την έλλειψη της κρατικής παρέμβασης. Αλλά, το μόνο σίγουρο, είναι ότι για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τη μεταναστευτική/προσφυγική κρίση, χρειάζεται τους εθελοντές. Δημιουργώντας ένα σωστά οργανωμένο και λειτουργικό δίκτυ προστασίας για αυτούς, μόνο θετικά αποτελέσματα θα έχει. Ας μη ξεχνάμε ότι μιλάμε για ανθρώπους που έχουν ως αρχή την ανιδιοτέλεια και την προσφορά. Παρέχοντάς τους τα απαραίτητα, βοηθάμε στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κάθε μορφής ανάγκης.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Anheier H. (2002), The third sector in Europe: five theses. Civil Society Working Paper 12, LSE: Centre for Civil Society

Anthony Giddens (2001), “Οι συνέπειες της νεωτερικότητας”, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική

Aspen University (2004), «Volunteer Sustainability: How NonProfits Can Sustain Volunteers’ Commitment», Snapshots online

Cohen, L. Manion, L., & Morrison K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Αθήνα, Μεταίχμιο.

Grawitz M. (2006), Μέθοδοι των κοινωνικών επιστημών. Τόμος Β΄. (Ε. Αστεριού, Μτφρ.), Αθήνα, Οδυσσέας.

Kramer R. (2000), A Third Sector in the Third Millenium Voluntas 11,1

Mason, J. (2003), Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας. (Ε. Δημητριάδου, Μτφρ.), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Norberto B. (1998), “Κοινωνία Πολιτών, Οι διαφορετικές έννοιες του όρου Κοινωνία Πολιτών.”, Αθήνα, Έκδοση της Ένωσης Πολιτών για την Παρέμβαση, Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Volmed Hellas (1997), A report of the VOLMED study in Greece – και Ελληνικές Εθελοντικές Οργανώσεις – Μια πρώτη προσέγγιση μέσα από το ερευνητικό πρόγραμμα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αμίσης Γ., Λαζαρίδης Γ. (2001), “Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα.”, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Ανθόπουλος Χ. (2000), “Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία. Η εθελοντική δράση στη συνταγματική προοπτική”. Αθήνα: Οξύ.

Βαρβιτσιώτης Ι.Μ., Καμπούρογλου Γ. (2006), “Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης.”, Έκδοση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΕΛΚ-ΕΔ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Βασιλόπουλος Π. (2005), «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις), Συστήματα πολιτικής διαφάνειας σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο» <http://www.gnossi-ngo.org/5ABE2A51.el.aspx>

Βουτσάκης Β. (2004), “Εθελοντές και κράτος, οι σειρήνες της σύμφυσης”. Στο . Α Σωτηρόπουλος (επιμ.) “Η άγνωστη κοινωνία πολιτών”, Αθήνα: Εκδόσεις Ποταμός

Γιάννης Ν. (2007), «Ορισμοί και εννοιολογική κατηγοριοποίηση των ΜΚΟ, ομιλία στο Πολιτιστικό Κέντρο «Ελληνικός Κόσμος»

Δεληθανάση Μ., “«Θολή» εικόνα Ελλήνων για τους μετανάστες.”, Καθημερινή, 15/2/2009

Δικαίος Κ. (επιμ.) (2010), “Ιστορία της κοινωνικής πολιτικής”, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Εμκέ-Πουλοπούλου Ήρα (2007), “Η μεταναστευτική πρόκληση”, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Ζάννης Π. (2002), “Τρίτος τομέας και κοινωνία πρόνοιας - Κριτική ανάλυση των θεωρητικών προσεγγίσεων.”, Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Κορασίδου Μ. (1997), “Η οργανωμένη φιλανθρωπία στην Αθήνα του 19ου αιώνα” Στο Ο. Στασινοπούλου (επιμ.), “Ελληνικές εθελοντικές οργανώσεις” Μια πρώτη προσέγγιση μ'εσα από το ερευνητικό πρόγραμμα Volmed-Hellas , Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο

Κυριαζή Ν. (2000), “Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών.” Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λυδάκη Α. (2007), “Η ποιοτική προσέγγιση των κοινωνικών φαινομένων. Θεωρία και πράξη. (Η πράξη και θεωρία;).” Στο Σ. Παπαϊωάννου (επιμ.) “Ζητήματα θεωρίας και μεθόδου των κοινωνικών επιστημών.” Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Μουσούρου Λ. (1991), “Μετανάστευση και Μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη” Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Παναγιωτάκης (2008), “Κοινωνικές γεωγραφίες του εθελοντισμού, τα κίνητρα των εθελοντών πυροσβεστών δασοπυροσβεστών στην Ελλάδα” Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών

Παπακωνσταντίνου Κ., Κασίρας, Λ. (2011), “Πολιτική και Δίκαιο” Αθήνα: Ο.Ε. .Β

Πολυζωίδης Π. (2006), “Εθελοντισμός στην κοινωνική προστασία”, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Πολυζωίδης Π. (2004), “Κοινωνική φροντίδα στην Ελλάδα, ο ρόλος των Μ.Κ.Ο.”, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο

Σωτηρόπουλος Βασίλης (2013), “Πρόσφυγας”, “Μετανάστης”, Λαθρομετανάστης”: ποιος είναι ο σωστός όρος. www.aksioprepeiakantoxh.com/koinonia/ellada/919-prosfygas-metanastis-lathrometanastis-poiος-einai-o-sostos-oro

Τρουμπέτα Σ.(2012), “Το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα: διαβάσεις και μελέτες συνόρων.” Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Φίλιας Β. (2000), “Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών.” Αθήνα: Gutenberg.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης: <https://greece.iom.int/el/%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82>
- Διεθνής Αμνηστία: <https://www.amnesty.gr/>
- Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου: <http://www.nchr.gr/>
- Ύπατη Αρμοστέία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες, Ελλάδα: <https://www.unhcr.gr/>
- Μενδρινός . “Προσφυγικό-Μεταναστευτικό: Μια πρώτιστασια επιλογή της Ελλάδας”:<http://www.epamhellas.gr/2016/04/26/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B7/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ.

1) ΔΟΜΗ ΜΠΕΙΖΜΠΟΛ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1:

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Ονομάζομαι Μαρία, είμαι 43 ετών, εργάζομαι ως δημοτικός υπάλληλος στον Δήμο Αργυρούπολης -Ελληνικού ως παιδαγωγός.
- **Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Είμαι εθελόντρια εδώ στο κομμάτι του προσφυγικού από τις 28/9/2015 στο Ελληνικό, αρχικά ήμουν στη δομή του Χόκεϊ, που ήταν και η πρώτη δομή ξεκίνησε στο Ελληνικού.**
- **Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Γενικώς ασχολούμαι με τον εθελοντισμό ειδικότερα σε κοινωνικά θέματα, δηλαδή σε θέματα αστέγων/ανθρώπων με ειδικές ανάγκες και άλλα, είναι κάτι που το έκανα πάντα.**
- **Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Γιατί προέρχομαι από οικογένεια που είχαμε πρόσφυγες, πιο συγκεκριμένα ο παππούς μου είναι Πόντιος, έχει έρθει από το Πόντο τότε με την σφαγή με τον Κεμάλ και ήρθε σε αυτόν τον χώρο, στο Ελληνικό, γι αυτό και ήταν και συναισθηματικό όλο αυτό, δηλαδή ο παππούς μου έφτασε εδώ, στήσανε τις σκηνές τους όταν πρωτοήρθαν και μετά τους δώσανε κάποια οικόπεδα και φτιάξανε σπίτια, μετά τα σπίτια τους τα απαλλοτρίωσαν λόγω του Αεροδρομίου, και το σπίτι που μένω τώρα είναι προσφυγικό. Το θεώρησα υποχρέωση μου εντός εισαγωγικών, ηθική υποχρέωση πιο πολύ, είχα μία ευαισθησία με αυτό το κομμάτι το προσφυγικό και μεταναστευτικό.**
- **Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Τις υποχρεώσεις δεν μπορώ να τις βάλω σε ένα πλαίσιο, καταρχήν ο εθελοντής δεν πρέπει να ξεχωρίζει κανέναν, εννοώ αν είναι από Αφγανιστάν ή από Ιράν ή από Συρία, να μην ξεχωρίζει τους λαούς μεταξύ τους. Θεωρώ ότι πρέπει να είσαι ευαισθητοποιημένος αλλιώς δεν μπορείς να το κάνεις, καλό είναι να υπάρχει ισονομία. Και φυσικά να λειτουργείς πάντα στα πλαίσια των κανόνων που μπαίνουν από τους συντονιστές, γιατί είναι πολλές οι φορές που δημιουργήθηκαν φασαρίες από λάθος κινήσεις των εθελοντών.**
- **Πιστεύεις ότι ένας εθελοντής πρέπει να αναπτύσσει φιλικές σχέσεις με τους πρόσφυγες/μετανάστες; Κοίτα, καλό είναι να κρατάς αποστάσεις αλλά χωρίς να είσαι και απρόσιτος, να μην νιώθει ο άλλος ότι το κάνεις από αγγαρεία και από την άλλη αυτό με τις μάσκες και τα γάντια θεωρώ ότι είναι λίγο τραβηγμένο. Προσέχεις βάζεις όρια αλλά από κει και πέρα είσαι και φιλικός προσιτός για να μπορέσεις και να συνεργαστείς μαζί τους.**
- **Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Ναι έχω αντιμετωπίσει προβλήματα με άσχημες συμπεριφορές και εντάσεις μεταξύ προσφύγων/μεταναστών και πολλές φορές λόγω αυτού του άγχους που έχουν και τις ταλαιπωρίας μπορεί να βγάλουν μία αρνητική συμπεριφορά απέναντί σου. Θα σου πω ένα παράδειγμα ας πούμε δεν τους αρέσει το φαγητό π.χ. το ρύζι με τις γαρίδες, δεν το ξέρουνε, μπορεί να έρθουν και να στο γυρίσουν τούμπα στον πάγκο γιατί απλά δεν θέλουν να το φάνε ή γιατί τους μυρίζει. Καλό σε τέτοιες καταστάσεις είναι να είσαι ήρεμος, έχουν άλλη κουλτούρα άλλες συνήθειες έχουν περάσει χίλια μύρια έχουν χάσει συγγενείς τους, οπότε πρέπει να μπαίνεις στη θέση τους για να μπορείς να αντιμετωπίσεις τέτοιου είδους συμπεριφορές.**
- **Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές;**

Τις περισσότερες φορές είναι φιλική, ειδικά άμα τους εξηγήσεις ότι είσαι εθελοντής και δεν πληρώνεσαι, αλλά γενικώς κατά κύριο λόγο είναι θετική η στάση τους απέναντι στους εθελοντές το εκτιμούν.

- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Δεν ξέρω άμα θα έπρεπε να υπάρχουν και άλλοι φορείς, πιστεύω ότι αυτό που λείπει είναι η οργάνωση. Το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής θα έπρεπε να είναι κανονικό Υπουργείο με κονδύλια με επιδοτήσεις και να λειτουργεί αυτόνομα. Δεν ξέρω αν οι φορείς (Μ.Κ.Ο.) πάντα προσφέρουν ή δημιουργούν και προβλήματα ταυτόχρονα.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Κάθε μέρα, αν εξαιρέσεις ένα μήνα που είχα σταματήσει λόγω προσωπικών προβλημάτων. Τις καθημερινές έρχομαι μετά τη δουλειά μου το μεσημέρι και τα Σαββατοκύριακα έρχομαι από το πρωί.
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Πάντοτε ο εθελοντισμός αποτελούσε μία δραστηριότητα μου, αν θέλεις να τον βρεις τον χρόνο τον βρίσκεις.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Είναι καθαρά θέμα νοοτροπίας, δυστυχώς δεν την έχουμε, θεωρώ ότι είναι μόδα τελευταία ο εθελοντισμός, όπως θεωρώ ότι υπάρχουν και εθελοντές που το κάνουν για άλλους λόγους (π.χ. για να βρουν δουλειά). Βασικότερα θα ήθελα να είμαστε πιο προσεχτικοί στο ποιος είναι εθελοντής και ποιος όχι, δηλαδή οι υπεύθυνοι θα έπρεπε να φιλτράρουν τους υποψήφιους εθελοντές καλύτερα, γιατί δεν ξέρεις ποτέ τι μπορεί να σου τύχει.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Να ψάξει μέσα του γιατί θέλει να γίνει εθελοντής στο συγκεκριμένο κομμάτι, και όταν μπαίνει σε έναν τέτοιο χώρο να αφήνει τα πάντα απ έξω, να είναι πιστός στο λόγο για τον οποίο αποφάσισες να γίνεις εθελοντής. Να είσαι σίγουρος για αυτό το οποίο ήρθες να κάνεις, γιατί είναι δύσκολο κομμάτι θέλει να υπομονή και αντοχή.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Εγώ θεωρώ ότι παίρνω, μπορεί να κουράζομαι μπορεί να γυρνάω σπίτι βράδυ αλλά από τη μία η ηθική ικανοποίηση που παίρνω αλλά και η αγάπη και το ευχαριστώ αυτών των ανθρώπων δεν συγκρίνονται με τίποτα. Άμα ο καθένας από εμάς προσπαθούσε να κάνει ένα καλό σε έναν μόνο συνάνθρωπό του θα ήταν πολύ καλύτερος αυτός ο κόσμος.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Δύο είναι, η πρώτη με μία γυναίκα που γέννησε εδώ στη δομή, όλη αυτή η αγωνία και όταν είδα το μωρό. Και άλλη μία φορά όταν με φώναξαν τα παιδιά στις κερκίδες, είχαν μαζέψει λουλούδια και μου είπαν ένα τραγούδι δικό τους, αισθάνθηκα πάρα πολύ όμορφα.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Για μένα είναι τρόπος ζωής, προσφορά.
- Σε ευχαριστώ πάρα πολύ Μαρία για τον χρόνο σου.

Παρακαλώ, ό, τι άλλο χρειαστείς μπορείς να επικοινωνήσεις μαζί μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2:

- Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.

Είμαι η Κωνσταντίνα, είμαι 43 ετών και εργάζομαι ως δημοσιογράφος.

- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής;

6 μήνες

- Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Ο ανθρώπινος πόνος και η ανακούφιση του, ώστε να μην μετατραπεί σε οργή και κατά συνέπεια σε σοβαρές κοινωνικές ανισορροπίες. Αυτός είναι ο μεγαλύτερος φόβος μου και δυστυχώς συμβαίνει.
- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Το Προσφυγικό δεν έχει σύνορα. Ούτε ο ανθρώπινος πόνος. Επίσης η ενσωμάτωση των προσφύγων σε κοινωνία είναι το μεγάλο στοίχημα για τον κοινωνικό πλουραλισμό και την ανάπτυξη.
- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Οι υποχρεώσεις ορίζονται από τους ιδύνοντες. Ο εθελοντής πρέπει να διακατέχεται από το αίσθημα προσφοράς και να αγνοεί κάθε έννοια ματαιοδοξίας. Για να προσφέρει κατανόηση, δημιουργική συμπόνια και αποτελεσματική αλληλεπίδραση θα πρέπει και ο ίδιος να είναι απόλυτα ασφαλής χωρίς να περιμένει αντίκρισμα για τις πράξεις του. Το Μότο μου είναι κάθε μικρή θετική αλλαγή σε κάποιον άνθρωπο είναι μια μεγάλη αλλαγή για την ανθρωπότητα.
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Το μόνο που με ενοχλεί είναι οι νοοτροπίες μικροαστισμού. Ορισμένοι ευτυχώς λίγοι θεωρούν ότι ο εθελοντισμός είναι επάγγελμα ή απλά ένας τρόπος να ξεπεράσουν τις δικές τους ανασφάλειες.
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Η στάση τους προκύπτει από τη στάση των εθελοντών. Είναι μια σχέση δράσης αντίδρασης όπως κάθε ανθρώπινη σχέση. Επιπλέον ο εθελοντής πρέπει να κατανοήσει ότι είναι σε προνομιακή θέση και μόνο από τι γεγονός ότι στο πέρας της ημέρας επιστρέφει σπίτι του.
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Δεν χρειάζονται πολλοί αλλά περισσότερο συνειδητοποιημένοι και με καλύτερη οργάνωση. Και εφόσον στην Ελλάδα αυτό είναι κάτι νέο (και σίγουρα δεν είναι μόδα) θα πρέπει να ρωτήσουμε ειδικούς πως το κάνουμε και πως το οργανώνουμε.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Εξαρτάται από τις προσωπικές μου υποχρεώσεις. 2-3 μέρες ή και περισσότερο.
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Όταν θέλεις τα βρίσκεις όλα. Δεν υπάρχουν στερεότυπα και προγράμματα σε αυτά.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Θα ήθελα καλύτερη οργάνωση και ανθρωπισμό χωρίς εμμονές που οδηγούν σε λάθος χειρισμούς.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Απλά να προσφέρει και να κατανοήσει ότι αυτό που κάνει δεν είναι δουλειά.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Δίνεις και παίρνεις βέβαια. Άλλωστε αυτό που παίρνεις δεν μετρείται. Γιατί είναι ένα αίσθημα ολοκλήρωσης.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Όταν βρήκα ένα πολύ βρώμικος μωρό, τον έπλυνα τον καθάρισα και μετά από πολύ ώρα άρχισε να μου χαμογελάει. Και όταν είπα στους γονείς του ότι η χώρα που τους φιλοξενεί σέβεται δυο πράγματα τα παιδιά και τις γυναίκες. Νομίζω ότι ήταν πολλαπλά τα μηνύματα που πήραν αυτοί οι άνθρωποι.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα;
Ανθρώπινο συναίσθημα. Τίποτα άλλο.

- Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σου!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3:

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Είμαι η Παμέλα, 24 χρονών και είμαι απόφοιτος του Πολυτεχνείου Κρήτης, του τμήματος Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης.
- **Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Είμαι εθελόντρια τα τελευταία 4 χρόνια σε άλλους τομείς ασχολούμουν με παιδιά στην Μεγαλόχαρη στην Κρήτη, και σε αυτόν τον τομέα εδώ και 7 μήνες.**
- **Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Με έχει επηρεάσει αρκετά όλη αυτή η ανθρωπιστική κρίση και ένας πολύ μεγάλος παράγοντας είναι ότι αφού αυτή τη περίοδο είμαι άνεργη θεώρησα ανάγκη για τον εαυτό μου να έρθω εδώ και να βοηθήσω με τον οποιονδήποτε τρόπο, αρχικά έφερα πράγματα(ρούχα κλπ) και όταν είδα την ανάγκη ανθρώπων που υπήρχε ζήτησα να έρθω ως εθελόντρια.**
- **Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Ο λόγος ήταν το ότι ήθελα να βοηθήσω και εγώ όσο μπορούσα.**
- **Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Κατά τη δική μου άποψη υποχρεώσεις κατά κύριο είναι ηθικές, δεν πρέπει να πιέζεις τον εαυτό σου και να ξεπερνάς τα όρια σου. Υπάρχει τεράστια διαφορά μεταξύ φιλανθρωπίας και εθελοντισμού. Πρέπει να υπάρχει μία ενιαία γραμμή από τους συντονιστές και κανόνες που θα πρέπει να ακολουθούνται. Μέσα στο χώρο πρέπει να υπάρχει σεβασμός αυστηρότητα μεν αλλά πάντα με σεβασμό στην κατάσταση.**
- **Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Η αλήθεια είναι ότι τον πρώτο καιρό ήμουν πολύ πιο ευάλωτη, έκανα πράγματα που δεν έπρεπε, τους έδινα παραπάνω πράγματα, αλλά αυτοί έχουν λίγο αυτό το κατοχικό σύνδρομο. Έπρεπε να βάλω όρια στον εαυτό μου, ήταν καθαρά δικό μου το πρόβλημα. Κάποια στιγμή είχαμε χάσει ένα παιδάκι, και ο χώρος εδώ είναι πολύ επικίνδυνος αφού έχει πρόσβαση ο καθένας από τριγύρω, ψάξαμε και ευτυχώς βρέθηκε.**
- **Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Υπάρχουν διαφορετικές αντιμετωπίσεις, και μερικές φορές έχει να κάνει και από τη χώρα καταγωγής τους, ας πούμε ένας Αφγανός συμπεριφέρεται πολύ διαφορετικά από έναν Ιρανό, ο Ιρανός είναι πιο ευγενικός ενώ ο Αφγανός απαιτεί πιο πολύ. Νομίζω ότι δεν ξέρουν ότι είμαστε εθελοντές, θα έπρεπε να το ξέρουν. Υπάρχουν εδώ και πρόσφυγες στην δομή που είναι εθελοντές, μας βοηθούν πάρα πολύ κάθε μέρα.**
- **Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Σίγουρα θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότεροι αν και παρατηρώ ότι με τον καιρό δημιουργούνται και περισσότερες οργανώσεις. Εμείς εδώ δεν έχουμε πολλές οργανώσεις εκτός από το Υπουργείο όλοι είμαστε εθελοντές που έχουμε έρθει από μόνοι μας. Έχουμε μόνο την Γουαχά και τους Γιατρούς του Κόσμου, η οποίοι έρχονται για το ιατρείο, είναι η Ύπατη Αρμοστεία που έρχεται μια φορά την εβδομάδα για την ενημέρωση των προσφύγων/μεταναστών και με ψυχολόγους και όλοι οι υπόλοιποι εθελοντές είναι μόνοι τους. Η αλήθεια είναι ότι δεν έχουμε συντονιστεί αρκετά καλά, δεν υπάρχει πρόγραμμα και επίσης δεν υπάρχει μια ενιαία γραμμή ούτε κύκλος εργασιών στους εθελοντές.**
- **Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Όταν πρωτοήρθα και για έναν μήνα ήμουν κάθε μέρα και για αρκετές ώρες, γιατί υπήρχε ανάγκη οργάνωσης. Πλέον έρχομαι περίπου 5 μέρες τη βδομάδα.**
- **Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το**

συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Προσωπικά ο εθελοντισμός ήρθε στη ζωή μου την κατάλληλη περίοδο, αφού είναι μία περίοδος που είμαι άνεργη και με τον εθελοντισμό κατάφερα να μην είμαι άεργη. Σίγουρα έχει συμβάλει και η οικονομική κρίση, γιατί αν είχα τελειώσει την σχολή μου και είχα βρει κατευθείαν μία δουλειά να μην είχα τον χρόνο ή να μην μου είχε γεννηθεί η ανάγκη να ασχοληθώ, παρόλα αυτά παράλληλα συνεχίζω να ψάχνω για δουλειά, έχω παρατηρήσει και από άλλα παιδιά τα οποία έχουν βρει δουλειά ότι συνεχίζουν να έρχονται έστω και λιγότερες ώρες, οπότε δεν μπορώ να σου πω πως θα λειτουργούσα αν εργαζόμουν. Τον πρώτο καιρό όταν έφευγα από τον χώρο στεναχωριόμουν γιατί ήξερα πόσο πολλές ανάγκες υπήρχαν, ένιωθα καλά μόνο όταν ήμουν εδώ.

- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Βασικά θα ήθελα να υπάρχει καλύτερη ενημέρωση, όταν είχα αποφασίσει να γίνω εθελόντρια χρησιμοποίησα το ίντερνετ για πληροφορίες, μου έκανε πολύ μεγάλη εντύπωση το ότι πήρα τηλέφωνο σε διάφορες οργανώσεις και μου έκλειναν ραντεβού μετά από εβδομάδες, πράγμα απογοητευτικό. Οι οργανώσεις θα έπρεπε να ενημερώνουν καλύτερα. Θα ήθελα ο εθελοντισμός να είναι πιο ανοιχτός και οι πολίτες πιο ενημερωμένοι.
- Εσύ πιστεύεις ότι είναι καλύτερα που ήρθες μόνη σου και όχι μέσω μίας οργάνωσης; Ήρθα μόνη μου με πλήρη άγνοια της κατάστασης, ίσως άμα ήμουν σε κάποια οργάνωση υπήρχε μία προεργασία, αλλά με τον καιρό βρήκα τους ρυθμούς μου και προσαρμόστηκα. Σίγουρα είναι καλύτερα που ήρθα μόνη μου, είμαι ανεξάρτητη.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Είναι πολύ σημαντικό ο εθελοντής να αφήνει τα όσα συμβαίνουν στον χώρο, να μην τα κουβαλά μαζί του όταν φεύγει και να έχει όρια, είναι ένα λάθος που έκανα και εγώ στην αρχή αλλά με τον καιρό κατάφερα να το καταπολεμήσω.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα;
- Δίνω όσα μπορώ και παίρνω πολύ περισσότερα απ' όσα νόμιζα ότι θα μπορούσα να πάρω. Δεν μπορώ να σου την απαντήσω ακριβώς αυτήν την ερώτηση, δεν πίστευα ότι θα ένιωθα έτσι. Μου έχουν δοθεί γνώσεις, μπορώ να έχω άποψη, με κάνει να νιώθω ευχάριστα με κάποιο τρόπο, παρόλο που η κατάσταση μόνο ευχάριστη δεν είναι, με κάνει να νιώθω ότι εγώ είμαι εδώ και μπορώ να μοιράζω χαμόγελα.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Όταν έπρεπε να ξεχωρίσουμε 1500 κομμάτια από ρούχα για κάθε άνθρωπο της δομής γινόταν ένας πανικός και δεν επιτρεπόταν να δίνουμε για κάποιες μέρες μέχρι να οργανωθεί η αποθήκη. Υπήρχε λοιπόν ένα κοριτσάκι που του είχα σκιστεί το παπούτσι του και δεν μπορούσε να παίξει, και εγώ του βρήκα ένα ζευγάρι από το σπίτι μου και του το έφερα. Και μετά από 5-6 ώρες που έφυγα ακούω από μακριά να μου φωνάζει και τρέχει πάνω μου με αγκαλιάζει και μου δίνει μία ζωγραφιά. Εμένα αυτό το πράγμα με συγκίνησε πάρα πολύ, όχι γιατί έδωσα κάτι αλλά γιατί με περίμενε τόσες ώρες για να με ευχαριστήσει.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Είναι η προσωπική μου ψυχοθεραπεία. Είναι ανάγκη, ανιδιοτελής προσφορά. Δεν ήξερα ότι θα αφοσιωθώ τόσο πολύ σε αυτό, εθελοντισμός είναι σωστή αξιοποίηση του ελεύθερου μου χρόνου, με κάνει να νιώθω ότι προσφέρω και νιώθω πολύ καλά με τον εαυτό μου.
- Σε ευχαριστώ πάρα πολύ!
Και εγώ σε ευχαριστώ που μου έδωσες την ευκαιρία να πω αυτά που νιώθω.

ΔΟΜΗ ΧΟΚΕΪ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4:

- Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.

Με λένε Χρήστο είμαι 33 ετών και είμαι Ιδιωτικός υπάλληλος

- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Σχεδόν 8 μήνες με τη τωρινή κατάσταση εντατικά αλλά και στο παρελθόν σε πολλές περιπτώσεις επίσης.
- Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Η φύση μου, ο τρόπος που μεγάλωσα στην οικογένεια μου, οι σπουδές μου στη κοινωνιολογία και την εγκληματολογία καθώς και η αγάπη για τον συνάνθρωπο.
- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Ξεκίνησα από το λιμάνι του Πειραιά κατόπιν μιας έκκλησης που είδα σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αποφάσισα ότι δε μπορούσα να κάθομαι άπραγος. Ύστερα συνέχισα με τις οργανωμένες δομές και είμαι εκεί έκτοτε.
- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Πάνω απ' όλα η κατανόηση και ο σεβασμός καθώς έχεις να κάνεις με άτομα διαφορετικής κουλτούρας, θρησκείας και γενικής συμπεριφοράς. Πρέπει να φέρεσαι ευγενικά αλλά και σε πολλές περιπτώσεις σκληρά καθώς μπορούν εύκολα να σε εκμεταλλευτούν με την επίκληση στο συναίσθημα. Πρέπει να μη γίνονται διακρίσεις καθώς και να κρατιούνται διακριτά όρια μεταξύ εθελοντισμού και φιλίας. Οι υποχρεώσεις είναι πολλές όσον αφορά τη καθημερινότητα όπως καθαριότητα και συντονισμός πολλών διαδικασιών αλλά πιστεύω ότι πάντα πρέπει να υπάρχει μια επαφή με το χώρο και τα άτομα που διαμένουν και κινούνται σε αυτόν.
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε κατά καιρούς είναι πολλές και έχουν να κάνουν κυρίως με την συμπεριφορά κάποιων προσφύγων/μεταναστών μεταξύ τους αλλά και απέναντί μας. Έλλειψη βέβαια προμηθειών καθώς και της απαραίτητης βοήθειας είτε αυτή είναι ιατρική είτε φαρμακευτική είτε αστυνομική ακόμα και σε παροχή βοήθειας ανθρωπίνου δυναμικού δυσκολεύουν το έργο μας.
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Αρχικά οι περισσότεροι μας αντιμετωπίζουν σαν εργαζόμενους και έχουν πολλές απαιτήσεις καθώς νομίζουν ότι γι' αυτό πληρωνόμαστε και συνεπώς υποχρεούμεθα να τους παρέχουμε το οτιδήποτε. Ωστόσο αργότερα γίνεται κατανοητό ότι είμαστε εκεί για αυτούς και η συμπεριφορά αλλάζει άρδην. Έχουμε πάρει τόνους αγάπης και εκτίμησης, δώρα και σουβενίρ από τις χώρες τους καθώς και πολλά αιτήματα φιλίας σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης ώστε να μην χάσουν επαφή μαζί μας. Είναι επί το πλείστον ευγνώμονες και μας ευχαριστούν σε κάθε ευκαιρία. Υπάρχουν βέβαια και περιστατικά που υπάρχει αγνωμοσύνη και άσχημη συμπεριφορά αλλά αυτό ξεχνιέται πολύ εύκολα. Να μη ξεχάσω να αναφέρω και τις υπεράριθμες προσκλήσεις στις χώρες του καθενός ως ευπρόσδεκτοι με σκοπό να μας ανταποδώσουν την αγάπη που έλαβαν(Ισχύει κυρίως για αραβόφωνους μετανάστες οι οποίοι επέστρεψαν στις χώρες τους)
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Το πρόβλημα που υπάρχει τώρα είναι ακριβώς αυτό. Ότι δεν υπάρχουν φορείς να βοηθήσουν και να συνδράμουν το έργο μας. Η έλλειψη αυτών των φορέων δυσχεραίνει τη δουλειά μας καθώς απλοί εθελοντές πρέπει να κάνουν τα πάντα. Σαφώς και θα έπρεπε να ασχοληθούν περισσότεροι φορείς.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Από τότε που ξεκίνησα σχεδόν αν όχι κάθε μέρα.

- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Η αλήθεια είναι πως όχι αλλά δε με ενοχλεί.. Προτιμώ να βοηθώ παρά να πίνω καφέ όπως άλλωστε τόσο καιρό έκανα και μάλλον θα μπορέσω να ξανακάνω όταν μου δοθεί η ευκαιρία. Το θέμα είναι τι κάνεις με τους φίλους και την οικογένεια σου που γκρινιάζουν ότι δε σε βλέπουν.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Να υπάρχει καλύτερη ενημέρωση και οργάνωση γιατί δυστυχώς δεν είναι το σπίτι μας ούτε άτομα με τα οποία έχουμε συνηθίσει να συναναστρεφόμαστε. Θα πρέπει να υπάρχει ένα πλαίσιο που να προστατεύει τον εθελοντή ο οποίος αφιερώνει πολλές ώρες από το προσωπικό του χρόνο για αυτό, από διάφορους κινδύνους. (εμβολιασμοί, παρουσία της αστυνομίας κλπ)
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Να ξέρει τι θέλει να κάνει, ότι πραγματικά το κάνει για να βοηθήσει και όχι για να καλύψει προσωπικά κενά, να είναι ανοιχτός και πρόθυμος να αντιμετωπίσει δυσκολίες που ενδεχομένως να μην έχει σκεφτεί καθώς και να είναι ικανός να ασπαστεί και να προσαρμοστεί σε νέες συνθήκες .
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Νομίζω πως είναι αμοιβαίο. Εκτός από τις φιλίες που κάνουμε ακόμα και μεταξύ εθελοντών τις οποίες και εκτιμώ και σαφώς θα κρατήσω , πέραν της αγάπης που παίρνω καθημερινά και την ευγνωμοσύνη που εισπράττω από πολύ κόσμο πιστεύω πως έχω γίνει καλύτερος άνθρωπος , πιο δοτικός και έχω κερδίσει πολλά συνεπώς και δίνω και παίρνω αντίστοιχα.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Πολλές όμορφες στιγμές , δε θα ξεχάσω τον εορτασμό των γενεθλίων μου στο Ελληνικό με πάνω από 500 τότε άτομα να τραγουδάνε το τραγούδι των γενεθλίων σε διαφορετικές γλώσσες ανάλογα από τον τόπο καταγωγής τους. Μου έφεραν τούρτες και υπήρχε μια φανταστική ατμόσφαιρα ενός κανονικού πάρτι που μας έκανε όλους να ξεχάσουμε (και εμάς και αυτούς) τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Δε ξέρω πως μπορώ να το εξηγήσω. Είναι κάτι που βγαίνει και πηγάζει από μέσα μου. Είναι αγάπη κατανόηση και το γεγονός ότι συμπονείς τον κόσμο ο οποίος για κάποιο λόγο άφησε τα σπίτια του τη ζωή του για να περάσει τόσες δυσκολίες και να έχει ένα καλύτερο μέλλον. Είναι μια μορφή απόδειξης πως οι Έλληνες είμαστε από “κατασκευής” μας φτιαγμένοι να είμαστε εθελοντές και φιλόδοξοι ασχέτως καταγωγής θρησκείας ή ανθρώπων. Είναι η ένδειξη σεβασμού και έμπρακτης αγάπης. Μια απόδειξη πως δε χρειάζεται όλα να γίνονται για τα χρήματα. Άλλωστε δε κάνουμε κ τίποτα ιδιαίτερο απλά είμαστε εκεί όταν μας χρειάζονται και το ίδιο ελπίζουμε πως θα γίνει αν θα χρειαστούμε κ εμείς βοήθεια.
- Χρήστο, θέλω να σε ρωτήσω και κάτι τελευταίο που έχω παρατηρήσει, γιατί δεν υπάρχουν πολλοί άνδρες εθελοντές; (Γελάει) Δεν ξέρω να σου πω την αλήθεια, αλλά είναι κάτι που έχω παρατηρήσει και εγώ, στις 10 εθελόντριες είναι 1 με 2 εθελοντές. Περίεργο όντως, αλλά ισχύει δυστυχώς.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5:

- Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.
Αναστασία, είμαι ετών μητέρα 2 παιδιών και δημόσια υπάλληλος.
- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Από τον Σεπτέμβριο του 2015. Η πρώτη μου επαφή ήταν το Τεακβοντο, αρχικά πήγα προσφέροντας αναγκαίες προμήθειες και έμεινα από τότε.
- Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Ήταν μια εσωτερική ανάγκη να βοηθήσω εκείνους που είναι λιγότερο τυχεροί από εμένα. Σίγουρα δεν ήταν λύπη για αυτούς άλλωστε είναι πιο δυνατοί από εμάς. Δέος και όχι δράμα. Δεν

αρκούσε η φράση “Κάνε μια καλή πράξη” αλλά “την έκανα εγώ αυτήν την πράξη και την ζω κάθε μέρα.”

- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Συνειδητοποίησα ότι υπήρχε μία ώθηση να σηκωθώ και να μπω στη δράση, ότι θα έπρεπε να πω λιγότερα λόγια και να κάνω έργα πια.
- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Ο κάθε ένας από εμάς είναι κάτι παραπάνω από χρήσιμος έστω και 1 ώρα να μπορεί να δώσει. Πρέπει να ακούμε πάντα τους υπεύθυνους για την σωστή οργάνωση, να υπάρχει σοβαρότητα σεβασμός προς τους ανθρώπους και πάντα φιλικότητα σε φυσιολογικά πλαίσια.
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής(Ελαιώνας-Ελληνικό); Μόνο όσον αφορά στην οργάνωση και στις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των εθελοντών. Για όλους μας είναι κάτι το άγνωστο και ως Έλληνες “γνώστες των πάντων” δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε. Δεν υπάρχει ούτε καν η βασική εκπαίδευση.
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Καθένας τους είναι διαφορετικός και ξεχωριστός. Αρχικά ήταν φοβισμένοι αλλά πάντα με αξιοπρέπεια. Προσωπικά σε εμένα δεν υπήρξε ούτε ένα περιστατικό ασέβειας οργής ή απειλής. Δίνω αγάπη και εισπράττω ακριβώς το ίδιο.
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Με τον ρυθμό που εξελίσσεται η κατάσταση χρειάζονται έμπειροι άνθρωποι με κατάρτιση στο αντικείμενο. Η πολιτεία πρέπει να δράσει επειγόντως και δραστικά.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Επί 6,5 μήνες σχεδόν ζούσα εδώ. Υπήρξε μήνας που δεν σταμάτησα για 20 ημέρες. Πλέον το έχω ελαττώσει αλλά έρχομαι σίγουρα 5 μέρες τη βδομάδα.
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Βεβαίως, πάντα υπάρχει χρόνος και τρόπος να βοηθήσεις. Εμένα με στήριξε πολύ και η οικογένεια μου.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Να υπάρχουν φορείς για μια βασική εκπαίδευση, ένα φιλτράρισμα και έλεγχος για τον καθένα που μπαίνει στον χώρο και δηλώνει εθελοντής. Και πάλι πρέπει να μεριμνήσει το κράτος.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Να επιμένει αν το πιστεύει πραγματικά και αυτό αφορά τους πραγματικούς εθελοντές, άλλωστε εμείς οι εθελοντές είμαστε πολίτες όλου του κόσμου. Όταν παραπατήσει ο διπλανός μας θα τον σηκώσουμε. Να είναι αθόρυβοι, αποτελεσματικοί αξιοπρεπείς και να ακολουθούν τους κανόνες των δομών.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Αυτά που εισπράττεις δεν αποτυπώνονται σε λέξεις. Είναι τόση η αγάπη και το ευχαριστώ που ότι και αν δίνεις το σβήνουν.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Οι στιγμές είναι καθημερινές και πάρα πολλές. Από πάρτι γενεθλίων, παιχνίδια με τα παιδιά, καθαριότητα όλοι μαζί, αποχαιρετισμοί και δάκρυα. Όλες είναι μοναδικές δεν μπορεί να ξεχωρίσω καμία.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Αποφάσισα να χρησιμοποιήσω τόσο σκληρά τον εαυτό μου μέχρι εξάντλησης και θέλησα να δώσω ότι μπορούσα σε αυτόν τον σκοπό όταν κατάλαβα πόσο σπουδαίο είναι. Ο εθελοντισμός είναι το παν σε βοηθά να ανακαλύψεις τον εαυτό σου.
- Σε ευχαριστώ πάρα πολύ!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Ονομάζομαι Δημήτρης, είμαι 48 ετών και αυτήν την περίοδο είμαι άνεργος.
- **Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Είμαι εθελοντής περίπου 6 μήνες στην δομή του Χόκεϊ και διαχειριστής της αποθήκης στο Ελληνικό.**
- **Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Ήθελα να βοηθήσω αυτούς τους ανθρώπους που ταλαιπωρούνται άδικα και ανελέητα.**
- **Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Αυτήν την συγκεκριμένη χρονική περίοδο οι πρόσφυγες και οι μετανάστες είναι αυτοί που χρειάζονται άμεση και δραστική βοήθεια.**
- **Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Πιστεύω ότι οι εθελοντές πρέπει να είναι πιστοί στον ρόλο τους, δηλαδή την παροχή βοήθειας και των απαραίτητων (φαγητό-καθαριότητα) και πάντοτε σε συνεργασία με τον κεντρικό συντονιστή τους ακόμα και αν δεν συμφωνείς πρέπει να υπακούς τους κανόνες.**
- **Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Υπάρχει μεγάλο πρόβλημα στην οργάνωση της δομής και μεγάλη έλλειψη ειδών πρώτων αναγκών, επίσης ο χώρος της αποθήκης όπου και αποθηκεύονται τα πάντα είναι ακατάστατος και χωρίς οργάνωση. Φυσικά υπάρχουν και τσακωμοί μεταξύ των προσφύγων/μεταναστών.**
- **Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Υπάρχουν άνθρωποι που εκτιμούν τη δουλειά σου και άλλοι που συνεχώς παραπονιούνται, ειδικά τώρα που μένουν μόνιμα στη δομή (λόγω των κλειστών συνόρων) έχουν χάσει τη ψυχραιμία τους και αρχίζουν να έχουν πιο πολλές απαιτήσεις.**
- **Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Φυσικά και θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότεροι φορείς και να μην στηρίζονται μόνο στους εθελοντές. Δεν υπάρχει καθόλου οργάνωση ούτε στην δομή, εννοώ ένα πρόγραμμα ή μια κάρτα εθελοντών για να υπάρχει έλεγχος. Επίσης δεν κάνουμε ούτε συναντήσεις με τους συντονιστές για την σωστή οργάνωση. Δεν υπάρχει σωστή εξέλιξη των ήδη υπάρχοντων δομών, άρα πως να μιλάμε για γέννηση καινούργιων. Ακόμα και οι προσφορές έχουν ελαττωθεί κατά πολύ λες και το πρόβλημα λύθηκε.**
- **Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Έρχομαι κάθε μέρα όσες ώρες χρειάζομαι, δεν υπάρχει πρόγραμμα ωρών για τους εθελοντές.**
- **Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Όχι χρόνος δεν μου περισσεύει αλλά είναι επιλογή μου να είμαι εδώ, βέβαια έχω σκοπό να μειώσω τις ώρες μου.**
- **Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Εκτός από αυτά που προείπα, που όλα αφορούν κρατικές αλλαγές, σχετικά με τους ίδιους τους εθελοντές δεν νομίζω ότι πρέπει να αλλάξει κάτι. Οι Έλληνες προσφέρουν από τη φύση τους.**

- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Να είναι ανιδιοτελής εθελοντής.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Παίρνεις τεράστια ψυχική ικανοποίηση, υλικά μπορεί να είσαι ζημιωμένος πολλές φορές.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Όταν κάποια στιγμή μοιράζαμε ρούχα υπήρχε ένα ζευγάρι με το παιδί τους που δεν μπορούσαν να πάρουν με τίποτα γιατί γινόταν πανικός εδώ μέσα μάλωναν όλοι μεταξύ τους και αυτοί δεν ήθελαν να τσακωθούν. Όταν τα πράγματα ηρέμησαν και η αποθήκη άδειασε τους έβαλα μέσα και πήραν αυτά που χρειαζόνταν. Με έκανε να νιώσω πολύ όμορφα που βοήθησα ανθρώπους που ήταν πραγματικά ήσυχoi και διακριτικοί και δεν απαιτούσαν τίποτα.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Ένα πράγμα είναι ο εθελοντισμός, προσφορά.
- Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΛΑΙΩΝΑ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Ονομάζομαι Ελένη, είμαι 43 ετών και εργάζομαι ως δασκάλα εικαστικής αγωγής σε δημοτικό σχολείο.
- Ελένη, πριν ξεκινήσουμε με τις ερωτήσεις, θέλω να μου πεις τι είναι τα “Τα Κορίτσια με τα Μπαλόνια” και πως αποφάσισες να ξεκινήσεις αυτήν την ομάδα; Ναι φυσικά, λοιπόν το δίκτυο τέχνης και δράσης “Τα Κορίτσια με τα Μπαλόνια” είναι ένα εκπαιδευτικό δίκτυο καλλιτεχνών και γενικά ατόμων που ασχολούνται με την τέχνη από τη σχολική κοινότητα, δηλαδή γονείς εκπαιδευτικοί παιδιά. Δημιουργήθηκε αυθόρμητα από εμένα, όταν πέρσι τον Ιούλιο είχαν αρχίσει οι πρώτες μαζικές αφίσες, φτιάχνω λοιπόν μία ανακοίνωση στο facebook και δηλώνω ότι έχω σκοπό να πάω να βοηθήσω στο Πεδίον του Άρεως και όποιος θέλει να έρθει να έρθει μαζί μου, υπήρχε πολύ μεγάλη ανταπόκριση και από άτομα που δεν ήξερα προσωπικά και για με αναγνωρίσουν κράτησα ένα κόκκινο μπαλόνι έξω από το Πεδίον του Άρεως, από εκεί πήρε το όνομά της και η ομάδα μας. Εκείνη τη πρώτη φορά είχε έρθει πάρα πολύς κόσμος είχαμε μουσικούς, χορευτικές ομάδες και έγινε ένα μικρό αυθόρμητο φεστιβάλ στον χώρο που ήταν οι πρόσφυγες/μετανάστες. Από εκεί και πέρα σαν δίκτυο έχουμε και άλλες σκέψεις και βλέψεις για το πώς θα παρέμβουμε εκπαιδευτικά στην μόρφωση κυρίως των παιδιών. Τώρα είμαστε στην διαδικασία να κάνουμε σύσταση σωματείου γιατί οι ανάγκες είναι πολλές και για να μπορέσουμε να πάρουμε κάποια οικονομική βοήθεια, γιατί ένα χρόνο τώρα τα έξοδα καλύπτονται μόνο από εμάς. Αυτή λοιπόν είναι η ομάδα μας και σε ευχαριστώ που μου έδωσες την ευκαιρία να μιλήσω για αυτήν.
- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Είμαι εθελόντρια περίπου έναν χρόνο.
- Τί ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Αρχικά θέλησα να κάνω αυτούς τους ανθρώπους να νιώσουν ευπρόσδεκτοι, αρχικά πήγα τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης στο Πεδίον του Άρεως, και έπειτα με την ιδιότητα μου ως εκπαιδευτικός θέλησα να προσφέρω κάποια δημιουργική απασχόληση στα παιδιά.
- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Γιατί ήταν μία άμεση ανάγκη που υπήρχε εκείνη τη χρονική περίοδο και κατά κάποιο τρόπο υποχρέωση όλων μας να θέλουμε να είμαστε κοινωνικά ευαισθητοποιημένοι.

- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Νομίζω το πιο σημαντικό είναι να σέβεται τον πολιτισμό την κουλτούρα, τις συνήθειες, να είσαι διακριτικός. Επίσης μία άλλη υποχρέωση που αισθανθήκα είναι το ότι θέλει πολύ μεγάλη προσοχή το πως χειρίζεσαι τα υλικά αγαθά γιατί πολλές φορές αισθανθήκαμε μία προσδοκία προς εμάς από αυτούς τους ανθρώπους αλλά χωρίς να μπορούμε να καλύψουμε τις ανάγκες τους, δεν θέλαμε και να παίξουμε και τον ρόλο της εξάρτησης, ήταν πολύ λεπτή η γραμμή.
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Καμία δυσκολία δεν έχω αντιμετωπίσει στον Ελαιώνα όλα λειτουργούν πολύ σωστά, μόνο αυτό που σου προείπα με τον ρόλο που φάνηκε αρχικά ότι είχαμε αλλά λύθηκε πολύ άμεσα και σωστά.
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Παντού όπου πηγαίνουμε, υπάρχει μία πολύ θετική στάση απέναντι μας.
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Θεωρώ ότι πάρα πολύς κόσμος έχει ευαισθητοποιηθεί υπάρχει μεγάλη ιδιωτική πρωτοβουλία, μου δημιουργεί μια ανασφάλεια το ότι δεν έχω δει πολλές θεσμικές λύσεις/προτάσεις. Δηλαδή τώρα μπαίνουμε στον Ιούνιο τελειώνει η σχολική χρονιά και δεν ξέρουμε ποιες είναι οι προθέσεις, για παράδειγμα για την εκπαίδευση των παιδιών αυτών, ακούμε διάφορα από δημοσιεύματα αλλά δεν έχουμε δει ακόμα κάτι.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Λοιπόν η ομάδα μας έρχεται στον χώρο του Ελαιώνα μία φορά την εβδομάδα, αλλά πηγαίνουμε και στο Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων της Praksis μία φορά την εβδομάδα, κάναμε κάποιες δραστηριότητες και στον Πειραιά.
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Η αλήθεια είναι ότι μου έχει πάρει το μυαλό όλη αυτή η κατάσταση, είναι σαν ένα πάθος που δεν μπορείς να αντισταθείς θες να κάνεις όλο και περισσότερα, λόγω του ότι δεν βλέπεις ότι έχει βελτιωθεί η κατάσταση, οπότε έχεις ένα βάρος. Και εργαζόμενοι είμαστε οι περισσότεροι στην ομάδα και φοιτητές αλλά δεν έχουμε παραμελήσει υποχρεώσεις μας, ούτε τις οικογένειες μας, άμα υπάρχει θέληση και αγάπη όλα συνδυάζονται μια χαρά.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Η μόνη μου επιθυμία είναι να υπάρχουν απλοί πολίτες που ασχολούνται με αυτόν και αυτό αρχίζει και γίνεται σιγά-σιγά.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Το μόνο που θα συμβούλευα θα ήταν να σκέφτεσαι να ενημερώνεται και να νιώθει ικανοποιητικά εκπαιδευμένος πριν εμπλακεί με αυτόν.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Φυσικά και παίρνεις, γενικώς υπάρχει μία ενεργοποίηση της κοινωνίας, αυτή η τόσο δυσάρεστη κατάσταση έκανε τους Έλληνες να σηκωθούν από τον καναπέ.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Μια από τις πιο όμορφες στιγμές μου είναι εδώ στον Ελαιώνα, ήταν περίπου τις μέρες των Χριστουγέννων και είχαμε έρθει με μια ομάδα αφρικάνικης μουσικής με κρουστά, τους Τρούπε Μαγιά και στήσαμε ένα μικρό γλέντι. Ήρθαν τόσα άτομα από διαφορετικές χώρες (Αφρική, Ασία) εθελοντές, εργαζόμενοι του χώρου και ξαφνικά βλέπεις ανθρώπους που ποτέ άλλοτε δεν θα μπορούσαν να συναντηθούν οι δρόμοι μας να είμαστε αγκαλιασμένοι και να χοροπηδάμε. Η εικόνα αυτή μου θύμισε τον πίνακα του Ανρί Ματίς “Ο χορός”, όπου γυμνές φιγούρες χωρίς θρησκευτικά, πολιτικά, πολιτισμικά χαρακτηριστικά πιασμένες χορεύουν πάνω στη γη.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Εθελοντισμός είναι κοινωνικοποίηση, μέσω αυτού μαθαίνεις τον εαυτό σου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Είμαι η Ευτυχία, 29 ετών μουσειολόγος, εργαζομαι στον τομέα της εκπαίδευσης.
- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής;
Περίπου 10 μήνες.
- Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Διάβασα για το Δίκτυο στο Ίντερνετ και μου κίνησε το ενδιαφέρον γιατί κατάλαβα ότι μπορώ να βοηθήσω με τις γνώσεις που διαθέτω.
- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Είναι αυτό που συμβαίνει τριγύρω μας, η ανθρωπιστική κρίση είναι τεράστια και οι ανάγκες πολλές.
- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Δεν μπορώ να σου πω ακριβώς τις υποχρεώσεις, απαιτείται φυσικά σοβαρότητα και πίστη στον στόχο που είναι μεν η διασκέδαση των παιδιών αλλά με εκπαιδευτικό χαρακτήρα.
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Όχι κανένα απολύτως, βέβαια έχουμε να κάνουμε με παιδιά είναι κάτι ευχάριστο αλλά και πάλι όλα στην δομή είναι πολύ οργανωμένα.
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Φιλικότατη, οι γονείς απόλυτα συνεργάσιμοι και τα παιδιά υπέροχα πραγματικά.
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Το προσφυγικό/μεταναστευτικό είναι ένα πολύ ιδιαίτερο θέμα, δεν έχει πλέον σχέση η ποσότητα των φορέων όσο η οργάνωση.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Περίπου 3 με 4 την εβδομάδα αλλά στον Ελαιώνα μία φορά την εβδομάδα.
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Χρόνος δεν περισσεύει αλλά όλα μπορούν να γίνουν άμα αγαπάς αυτό που κάνεις.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια λάθους, πρέπει τα παιδιά από μικρά να μαθαίνουν να είναι εθελοντές. Να αλλάξει η παιδεία μας.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Αυτά που προείπα να υπάρχει σοβαρότητα και συνέπεια, ο εθελοντισμός βοηθάει να εμπλουτίσεις τις γνώσεις σου, ξέρεις πόσα έμαθα σχετικά με τις σπουδές μου όσο καιρό είμαι εθελόντρια; Τόσα πολλά, αλήθεια είναι σαν πρακτική άσκηση.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Φυσικά και παίρνεις αφού έχεις να κάνεις με ανθρώπους.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Δεν μπορώ να ξεχωρίσω κάποια ειλικρινά, κάθε μέρα είναι μοναδικά υπέροχη.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Τρεις λέξεις: ευθύνη, δοτικότητα και δέσμευση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Λέγομαι Σοφία, είμαι 51ετών και είμαι φιλόλογος.
- Πόσο καιρό είσαι εθελοντής;

Ασχολούμαι από τον Σεπτέμβριο.

- Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Αρχικά ένιωσα μία περιέργεια να σου πω την αλήθεια, ήρθα με μία φίλη μου και συνάδελφο που γνώριζε την Ελένη, και τελικά έμεινα. Είδα ειλικρινά με άλλα μάτια την δουλειά μου.
- Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Δεν ξέρω ίσως το ότι έχω να κάνω με παιδιά, που τόσο αγαπώ, με κράτησε εδώ. Αρχικά δεν θα το έκανα μόνιμα ωστόσο ένιωσα μία απεριόριστη ευτυχία κάθε φορά που ερχόμουν και δεν μπορούσα να σταματήσω.
- Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Πρέπει να υπάρχει απόλυτη συνέπεια στο ωράριο που ορίζεται από τη Δομή και φυσικά το να προσφέρει απλόχερα όλα αυτά που μπορεί χωρίς κανέναν φόβο.
- Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Όχι ειλικρινά πότε κανένα πρόβλημα, ίσως μόνο από τότε που ο πληθυσμός έγινε μόνιμος (λόγω κλειστών συνόρων) υπάρχει μία παραπάνω σύγχυση ειδικά στα παιδιά, πράγμα απολύτως δικαιολογημένο, αφού κανένας δεν περίμενε ότι θα γίνει κάτι τέτοιο.
- Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Υπέροχη, είναι πολύ αξιοπρεπείς άνθρωποι με απόλυτο σεβασμό σε εμάς και σε όλους στον χώρο.
- Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Αυτό που λείπει είναι η κρατική οργάνωση, ειδικά για τα παιδιά πρέπει να υπάρξει εκπαίδευση γιατί απ' ότι φαίνεται θα μείνουν για πολύ καιρό ακόμα εδώ.
- Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Μία φορά την εβδομάδα.
- Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Φυσικά και έχω χρόνο να κάνω τα πάντα.
- Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Θα ήθελα να δω περισσότερο κόσμο και ειδικά από τη δική μας κοινότητα να ασχολείται και να βοηθάει, γιατί μπορούμε να βοηθήσουμε πάρα πολύ.
- Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Θα τον συμβούλευα αρχικά να γίνει χωρίς καμία δεύτερη σκέψη, και να ενθαρρύνει και άλλους να γίνουν. Δεν θα έδινα συμβουλή του τύπου να κάνει αυτό ή εκείνο, ο καθένας αντιδρά διαφορετικά, αλλά άμα αγαπήσεις κάτι δίνεσαι ολοκληρωτικά.
- Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Φυσικά και παίρνεις, μόνο αυτό το ευχαριστώ και η βελτίωση στην υποτυπώδη εκπαίδευση που προσπαθούμε να προσφέρουμε είναι υπέρ αρκετά.
- Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Όταν μία οικογένεια πριν φύγει για Ειδομένη, μας είχε καλέσει όλη την ομάδα που ήμασταν και μας πρόσφερε τσάι. Και επίσης μία άλλη φορά η μία κοπέλα από το δίκτυο είχε φέρει μία κιθάρα και έπαιζε ένα τραγούδι και ένας άνδρας χωρίς να καταλαβαίνει τα λόγια δάκρυσε, με συγκίνησε πολύ εκείνη η στιγμή.
- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Αγάπη, τίποτε άλλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Με λένε Άννα είμαι 24 χρονών και έχω σπουδάσει εικαστικός, αυτήν την περίοδο είμαι άνεργη.
- **Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Είμαι από το καλοκαίρι του 2015, ξεκίνησα στην Θεσσαλονίκη αρχικά μοιράζοντας φαγητό στους ανθρώπους που είχαν κατασκηνώσει στα πάρκα.**
- **Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό; Δεν ξέρω, νομίζω ήταν κάτι έμφυτο, μου βγήκε φυσικά χωρίς καμία σκέψη.**
- **Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Οι γονείς μου είχαν φύγει μετανάστες στην Γερμανία, άρα θεώρησα πως κατά κάποιον είχα την υποχρέωση να το κάνω.**
- **Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Πρέπει να υπάρχει σεβασμός στην κουλτούρα και ίση μεταχείριση σε όλους ανεξαιρέτως.**
- **Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Υπάρχει μία μη λειτουργικότητα στον χώρο και αυτό με κάνει κάποιες φορές να νιώθω άβολα, επίσης η επικοινωνία είναι ένα δύσκολο κομμάτι.**
- **Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Δεν έχω αντιμετωπίσει κανένα πρόβλημα συμπεριφοράς, ούτε έχω βρεθεί ποτέ μπροστά σε καβγάδες ή κάτι παρόμοιο.**
- **Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Φορείς κρατικοί δεν υπάρχουν, όπου γίνεται σωστή δουλειά γίνεται με την παρέμβαση αμερικανικών και ευρωπαϊκών οργανώσεων, πρέπει να δράσει άμεσα η πολιτεία είναι κρίμα και το βασικότερο γινόμαστε ρεζίλι παγκοσμίως.**
- **Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό;
2 με 3 φορές την εβδομάδα περίπου.**
- **Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Φυσικά και μου περισσεύει, αφού δεν εργάζομαι κιόλας, ο εθελοντισμός με βοηθά να περνάω δημιουργικά τον χρόνο μου, αφού κάνουμε και πολλά πράγματα στο σπίτι (κολάζ, ζωγραφιές κλπ)**
- **Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Πιστεύω ότι στην Ελλάδα υπάρχει μία τεράστια παρεξήγηση σχετικά με το τι σημαίνει εθελοντισμός, εθελοντισμός δεν είναι απλά μοιράζω πράγματα αλλά ουσιαστική ενασχόληση, πρέπει επιτέλους να αλλάξουμε τα μυαλά μας. Και επίσης προσωπική μου άποψη αλλά για όλη αυτήν την σύγχυση σχετικά με τον εθελοντισμό και τον ρόλο του υπεύθυνες είναι βασικά οι Μ.Κ.Ο.**
- **Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Να είναι σίγουρος για αυτό που θέλει να κάνει και με ανοιχτό μυαλό.**
- **Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Φυσικά και παίρνεις, και μόνο η επικοινωνία αρκεί και μου δίνει τεράστια ευτυχία, έχω μάθει τόσες λέξεις.**
- **Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Δεν ξεχωρίζω καμία απολύτως, όλες είναι εξίσου όμορφες.**
- **Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Ανθρωπιά, τίποτα άλλο.**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11

- **Φύλο-ηλικία-ιδιότητα.**
Ονομάζομαι Μαρίνα, είμαι 28 ετών έχω σπουδάσει δημοσιογραφία και τώρα είμαι στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο και σπουδάζω δημοσιογραφία και αυτήν την στιγμή είμαι άνεργη.
- **Πόσο καιρό είσαι εθελοντής; Είμαι εθελόντρια από τον Σεπτέμβριο του 2015.**
- **Τι ήταν αυτό που σε ώθησε να ασχοληθείς με τον εθελοντισμό;**
Απλά μου βγήκε αυθόρμητα χωρίς καμία σκέψη.
- **Για ποιους λόγους επέλεξες να ασχοληθείς ως εθελοντής με τον τομέα του Μεταναστευτικού/Προσφυγικού; Είμαι μετανάστρια 2ης γενιάς από την Αλβανία οπότε θεώρησα ότι με αυτόν τον τρόπο έρχομαι πιο κοντά με τα προβλήματα που είχε εισπράξει ο πατέρας μου όταν ερχότανε από τα βουνά περπατώντας και ο δεύτερος λόγος είναι για να κατανοήσω όλη αυτή τη διαφορετικότητα, αυτό που απορρίπτουμε να κατανοήσω αν αξίζει να το απορρίψουμε ή όχι.**
- **Ποιες είναι οι υποχρεώσεις ενός εθελοντή που ασχολείται με μετανάστες/πρόσφυγες και πως πρέπει να συμπεριφέρεται μέσα στον χώρο που προσφέρει το έργο του; Πρέπει να είναι συνεπής, σωστά ενημερωμένος και εκπαιδευμένος από τους συντονιστές του και να σέβεται την διαφορετικότητα αυτών των ανθρώπων.**
- **Έχεις αντιμετωπίσει προβλήματα/δυσκολίες στον χώρο που είσαι εθελοντής; Υπάρχει αυτό το αίσθημα της κατοχικότητας στους μετανάστες/πρόσφυγες και πολλές φορές με έχει δυσκολέψει να κάνω τη δουλειά μου, όταν για παράδειγμα είμαι στην ιματιοθήκη και μοιράζω ρούχα ορμάνε μέσα αρπάζουνε και ότι δεν τους αρέσει απλά το πετάνε, δεν σέβονται πάντα.**
- **Ποια είναι η στάση των προσφύγων/μεταναστών απέναντι στους εθελοντές; Όταν κατανοούν ότι είσαι εθελοντής είναι ευγνώμονες.**
- **Ως εθελοντής πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπάρχουν πιο πολλοί φορείς στην Ελλάδα που να ασχολούνται με το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα; Πιστεύω ότι λείπει η οργάνωση από μεριάς του κράτους, υπάρχουν τόσοι πολλοί άνθρωποι που θέλουν να ασχοληθούν αλλά το κράτος αδυνατεί να τους οργανώσει.**
- **Πόσες μέρες αφιερώνεις στον εθελοντισμό; Αρχικά ερχόμουν κάθε μέρα γιατί βοηθούσα και στην μεταφορά των προσφύγων και των μεταναστών από την Πλατεία Βικτωρίας στη δομή, αλλά έπειτα λόγω περιορισμένου χρόνου μείωσα τις ημέρες και έρχομαι περίπου 3 με 4 την εβδομάδα.**
- **Έχεις αποφασίσει να είσαι εθελοντής μέσα στην κρίση. Σου περισσεύει χρόνος για να το συνδυάσεις και με άλλες δραστηριότητες; Ακόμα και αν δεν περισσεύει χρόνος, που περισσεύει, αυτή η ενασχόληση είναι το καλύτερο που μπορείς να κάνεις. Γνωρίζεις πτυχές του εαυτού σου που δεν ήξερες καν ότι υπάρχουν, δεσμεύεσαι σε κάτι τόσο χρήσιμο για την κοινωνία.**
- **Τι θα ήθελες να αλλάξει σχετικά με τον εθελοντισμό στην Ελλάδα; Έχει χαθεί η ουσία της έννοιας εθελοντισμός και πρέπει να την ξαναβρούμε άμεσα. Είναι άλλο πράγμα ο αλληλέγγυος και άλλο ο εθελοντής.**
- **Τι θα συμβούλευες σε κάποιον που θέλει να γίνει εθελοντής; Θα τον προέτρεπα φυσικά, αυτή η επαφή με την διαφορετικότητα του άλλου σε κάνει καλύτερο άνθρωπο, το μόνο που χρειάζεται είναι ανοιχτό μυαλό και όρεξη.**
- **Ως εθελοντής δίνεις ή παίρνεις περισσότερα; Εισέπραξα σίγουρα πολλά παραπάνω από αυτά που έδωσα.**
- **Ποια ήταν η πιο όμορφη στιγμή σου ως εθελοντής; Ένα κοριτσάκι στον Ελαιώνα προσπαθεί εδώ και καιρό να μου μάθει φαρσί για να μπορούμε να συνεννοούμαστε και κάθε φορά που πηγαίνω μου έχει ετοιμάσει ένα χαρτί με λέξεις με τις**

οποίες θέλει να επικοινωνούμε, τις οποίες λέξεις, επειδή της κάνω μαθήματα αγγλικών (αν και ξέρει αρκετά) μου της γράφει σε φαρσί και σε αγγλικά, αλλά με το αγγλοσαξονικό αλφάβητο και παράλληλα μου γράφει και το δικό τους αλφάβητο. Και κάθε φορά που πηγαίνω περιμένει για να με εξετάσει και κάθε φορά μου δίνει και ένα καινούργιο χαρτί με καινούργιες λέξεις. Όλα αυτά τα έχω κρατήσει, δεν τα χάνω.

- Τι είναι εθελοντισμός για εσένα; Ο εθελοντισμός είναι μία εμπειρία που λυπάμαι πολύ που δεν την έζησα από πιο νωρίς στη ζωή μου, με βοήθησε να κατανοήσω τον εαυτό μου αλλά και τον στόχο στη ζωή μου που είναι να ασχοληθώ με παιδιά, μάλιστα πριν από περίπου ένα μήνα ξεκίνησα και σεμινάρια αφήγησης παραμυθιών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ο Χάρτης των “Δικαιωμάτων και Ευθυνών των Εθελοντών” δημιουργεί μια κοινή κατανόηση του ορισμού των εθελοντών, των εθελοντικών δραστηριοτήτων και των φορέων εθελοντισμού από το τοπικό έως το Ευρωπαϊκό επίπεδο, και παρέχει ένα κοινό πλαίσιο των δικαιωμάτων των εθελοντών και των φορέων εθελοντισμού.

1. Βασικά δικαιώματα Εθελοντή

Άρθρο 1: Ο κάθε πολίτης που προσφέρει σε εθελοντική δραστηριότητα, έχει το δικαίωμα να έχει την ιδιότητα του «εθελοντή», εφόσον το επιθυμεί. Τότε ο εθελοντής πρέπει να έχει όλα τα βασικά δικαιώματα, όπως αναφέρονται στην Διακήρυξη, Άρθρο 2: Οι εθελοντές δικαιούνται πλήρη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, κατά τη διεξαγωγή της εθελοντικής δραστηριότητας, Άρθρο 3: Κάθε πολίτης έχει δικαίωμα στην ίση πρόσβαση σε ευκαιρίες εθελοντισμού και προστασία ενάντια σε όλες τις μορφές διακρίσεων, όπως διακρίσεις λόγω ηλικίας, φύλου, σεξουαλικής ταυτότητας, φυλής, χρώματος, γλώσσας, αναπηρίας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, εθνικής μειονότητας, γέννησης, και δεν πρέπει να υφίσταται διακρίσεις με βάση το παρελθόν ή τις πεποιθήσεις του, Άρθρο 4: Κανείς δεν μπορεί να περιορίζεται από νόμο ή οποιουδήποτε άλλους κανονισμούς, από το να συμμετέχει σε μια εθελοντική δραστηριότητα της επιλογής του, εφόσον η εθελοντική δραστηριότητα διεξάγεται με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και συμβάλλει στο κοινό καλό, Άρθρο 5: Όλοι οι εθελοντές θα πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με τα δικαιώματα και τις ευθύνες τους, Άρθρο 6: Κάθε εθελοντής έχει δικαίωμα στην κοινωνική προστασία κατά τη διάρκεια της εθελοντικής δραστηριότητας με τη μορφή της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της ασφάλισης αστικής ευθύνης, Άρθρο 7: Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να συμβιβάσει την εθελοντική δραστηριότητά του με την ιδιωτική και επαγγελματική ζωή του, και έτσι μπορεί να επιτύχει ένα ορισμένο βαθμό ευελιξίας κατά τη διάρκεια της εθελοντικής δραστηριότητας. Κάθε εθελοντής έχει επιπλέον το δικαίωμα να αρνηθεί εργασίες που θα ήταν αντίθετες με τις πεποιθήσεις του και / ή το φρόνημά του, Άρθρο 8: Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να εργαστεί εθελοντικά εκτός της χώρας διαμονής ή γέννησής του. Ως εκ τούτου, εάν απαιτείται θεώρηση διαβατηρίου, θα πρέπει να μπορεί να αποκτηθεί χωρίς χρέωση μέσα από μια ανοικτή, προσιτή και διαφανή διαδικασία, η οποία να ευνοεί και θα ενθαρρύνει την κινητικότητα των εθελοντών, Άρθρο 9: Κάθε εθελοντής δικαιούται την επιστροφή των εξόδων που προέκυψαν σε σχέση με την υλοποίηση της εθελοντικής δραστηριότητας (μόνο κάλυψη εξόδων του εθελοντή για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται οποιαδήποτε αμοιβή ή άλλη αποζημίωση), Άρθρο 10: Κάθε εθελοντής δικαιούται να αντιμετωπίζεται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, αρχές, πρότυπα και στόχους των πολιτικών εθελοντισμού, Άρθρο 11: Κάθε εθελοντής δικαιούται μια συνεκτική περιγραφή καθηκόντων, που να του επιτρέπει να εφαρμόσει την εθελοντική δραστηριότητα έχοντας ένα σαφές πλαίσιο των σκοπών και των στόχων. Η περιγραφή των εργασιών, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, θα πρέπει να έχει αναπτυχθεί και συμφωνηθεί από κοινού μεταξύ του φορέα εθελοντισμού και του εθελοντή και, αν χρειαστεί, θα πρέπει να επικαιροποιείται κατά τη διάρκεια της εθελοντικής δραστηριότητας. Επιπλέον, θα πρέπει να ορίζεται ότι οι εθελοντές και το έμμισθο προσωπικό (εκεί που υπάρχει) έχουν συμπληρωματικούς ρόλους και οι φορείς εθελοντισμού

πρέπει να εξασφαλίζουν ότι υπάρχει καλή συνεργασία μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών προσωπικού, **Άρθρο 12:** Κάθε εθελοντής δικαιούται υποστήριξη και ανατροφοδότηση κατά την εθελοντική δραστηριότητα. Αυτό περιλαμβάνει την προετοιμασία της δραστηριότητας, προσωπική καθοδήγηση και βοήθεια κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας, σωστή αξιολόγηση και απολογισμό μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, και πλήρη υποστήριξη στην υλοποίηση των απαιτούμενων δραστηριοτήτων παρακολούθησης, **Άρθρο 13:** Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την εθελοντική δραστηριότητα. Επιπλέον, ο κάθε εθελοντής πρέπει να έχει πρόσβαση στις δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων των φορέων. Ο εθελοντής πρέπει να έχει κάποια ιδιοκτησία της δράσης, μέσω της διαδικασίας συναπόφασης κατά την εφαρμογή της, και το δικαίωμα να συμμετέχει στις δημοκρατικές διαδικασίες που σχετίζονται με τη δράση αυτή. **Δικαιώματα στην προσωπική ανάπτυξη, Άρθρο 14:** Κάθε εθελοντής δικαιούται την απαραίτητη εκπαιδευτική υποστήριξη και κατάρτιση, προκειμένου να εφαρμόσει με τον καλύτερο τρόπο τις γνώσεις και δεξιότητές του στην υλοποίηση της εθελοντικής δραστηριότητας, **Άρθρο 15:** Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα να του αναγνωρίζονται από επίσημες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές δομές και θεσμούς η συμβολή του, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που αποκτά μέσω των εθελοντικών δραστηριοτήτων. Οι εθελοντές θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και ικανότητες και το χώρο για να ανακαλύψουν, να πειραματιστούν και να αναπτύξουν το δικό τους τρόπο άτυπης μάθησης, **Άρθρο 16:** Κάθε εθελοντής έχει το δικαίωμα, εφόσον απαιτείται από την εθελοντική δραστηριότητα, της ευελιξίας του χρόνου εργασίας και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, προκειμένου να αναλάβει εθελοντικές δραστηριότητες. Σε περίπτωση που η εφαρμογή των εθελοντικών δραστηριοτήτων απαιτεί κάποια ευελιξία από την πλευρά των συμβατικών ή των εκπαιδευτικών υποχρεώσεων, ο εθελοντής πρέπει να επιδιώξει την επίτευξη συμφωνίας από τον ανάδοχο ή τον εκπαιδευτικό φορέα.

2. Ευθύνες του Εθελοντή

Άρθρο 17: Κάθε εθελοντής σέβεται τους κανόνες δικαίου και της μη διάκρισης σε όλη τη διάρκεια της εθελοντικής του δραστηριότητας, **Άρθρο 18:** Ο εθελοντής έχει την ευθύνη να σεβαστεί την ακεραιότητα, την αποστολή, τους στόχους και τις αξίες του φορέα εθελοντισμού, **Άρθρο 19:** Κάθε εθελοντής σέβεται τις δεσμεύσεις που γίνονται με τον φορέα εθελοντισμού όσον αφορά στη χρονική διάρκεια, την προσπάθεια και την ποιότητα που απαιτείται, όπως αυτές έχουν συμφωνηθεί από κοινού, **Άρθρο 20:** Ο εθελοντής έχει την ευθύνη να συμμετέχει σε σχετικές για τον ίδιο καταρτίσεις που προσφέρονται και σχετίζονται με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση των συμφωνημένων στόχων. Η κατάρτιση πρέπει να είναι δωρεάν για τον εθελοντή, **Άρθρο 21:** Κάθε εθελοντής σέβεται την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών (της οργάνωσης), ιδίως όσον αφορά τις νομικές υποθέσεις και σχετικές με τα προσωπικά δεδομένα των μελών, του προσωπικού και των δικαιούχων των εθελοντικών δραστηριοτήτων, **Άρθρο 22:** Ο εθελοντής καταλαβαίνει ότι ο εθελοντισμός έχει σαν κύριο στόχο, τα οφέλη για το κοινό καλό ή την κοινωνία, **Άρθρο 23:** Κάθε εθελοντής συνεργάζεται με άλλους εθελοντές εντός της οργάνωσης, ανάλογα με την περίπτωση και συμβάλλει στη βιωσιμότητα της οργάνωσης μέσα από την επικοινωνία με τους άλλους.

3. Δικαιώματα των φορέων εθελοντισμού

Άρθρο 24: Μη κερδοσκοπικές Οργανώσεις, ομάδες και φορείς, οι οποίες είναι ανεξάρτητες και αυτοδιοικούμενες, καθώς και άλλες μη κερδοσκοπικές οντότητες ή δημόσιες αρχές που παρέχουν ευκαιρίες εθελοντισμού, δικαιούνται το καθεστώς του φορέα εθελοντισμού, Άρθρο 25: Οι φορείς εθελοντισμού έχουν δικαίωμα για ένα σταθερό και βιώσιμο πλαίσιο στήριξης και ευνοϊκό περιβάλλον, περιλαμβανομένων των κατάλληλων υποδομών και διαδικασιών χρηματοδότησης, Άρθρο 26: Οι φορείς εθελοντισμού έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν σε πολιτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα στον τομέα του εθελοντισμού, εκπροσωπώντας τα συμφέροντα και τις ανάγκες των εθελοντών. Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία των φορέων εθελοντισμού, ως οι φορείς που είναι πιο κοντά στον εθελοντή, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη τους στα θέματα που τους αφορούν, Άρθρο 27: Οι φορείς εθελοντισμού δε θα πρέπει να φορολογούνται για τα έσοδά τους, Άρθρο 28: Εθελοντικοί φορείς, θα μπορούν να επιλέγουν εθελοντές σύμφωνα με την αποστολή και τις ειδικές δεξιότητες και προφίλ των εθελοντών, εάν ορισμένες εθελοντικές δραστηριότητες το απαιτούν (μόνο σε εξειδικευμένες δράσεις).

4. Βασικές Ευθύνες των φορέων εθελοντισμού

Άρθρο 29: Οι φορείς εθελοντισμού δεσμεύονται να αναπτύξουν κοινή εθελοντική πολιτική που να σέβεται τα δικαιώματα του εθελοντή, Άρθρο 30: Οι εθελοντικοί οργανισμοί θα πρέπει να εξοικειωθούν με το ισχύον νομικό πλαίσιο για τον εθελοντισμό και να εφαρμόζουν όλες τις νομικές πτυχές που αφορούν την εφαρμογή και πολιτικές του εθελοντισμού, Άρθρο 31: Οι φορείς εθελοντισμού θα εξασφαλίζουν την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και θα παρέχουν σαφή καθοδήγηση για τον εθελοντή. Στο πλαίσιο αυτό, ο φορέας δεσμεύεται για τη διασφάλιση όσο το δυνατόν ασφαλέστερου περιβάλλοντος για τον εθελοντή και την παροχή πλήρους ενημέρωσής του, σχετικά με τους πιθανούς κινδύνους που σχετίζονται με την εθελοντική δραστηριότητα, Άρθρο 32: Οι φορείς εθελοντισμού προσφέρουν ισότιμη και διαφανή πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με ευκαιρίες εθελοντισμού, καθώς και σχετικά με τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εθελοντών, Άρθρο 33: Οι φορείς εθελοντισμού θέτουν σε ισχύ ισότιμες και χωρίς αποκλεισμούς διαδικασίες πρόσληψης για τις εθελοντικές δραστηριότητες. Θα πρέπει να προσδιορίζουν τα εμπόδια και να αναπτύσσουν μέτρα για την αντιμετώπισή τους, προκειμένου να συμμετέχουν ποικίλες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, Άρθρο 34: Οι εθελοντικές οργανώσεις διασφαλίζουν την κατάλληλη ασφάλιση που καλύπτει την κοινωνική προστασία, με τη μορφή της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της ασφάλισης αστικής ευθύνης για τον εθελοντή κατά τη διάρκεια της εθελοντικής δραστηριότητας, Άρθρο 35: Οι φορείς εθελοντισμού θα προωθούν τον εθελοντισμό και τα οφέλη του για την κοινωνία και για τον πολίτη.